

BIURO ORGANIZACJI RACHUNKOWOŚCI

BIULETYN

NR 4
ROK I

MAJ

WARSZAWA

1950

TREŚĆ NUMERU

Zasady systemu finansowego przedsiębiorstw objętych centralnym budżetem państwa na rok 1951 str. 147

ARTYKUŁY — REFERATY — PRZYCZYNKI

M. Mameczarczyk — Uwagi na temat planu finansowego dla przemysłu na rok 1951 „ 151
 J. Niesiołowski — Uwagi na temat planu finansowego dla handlu na rok 1951 „ 159
 A. Kawczyński — Znaczenie planów zakładowych „ 166

WYTYCZNE — INFORMACJE — WYJAŚNIENIA BOR

Inwestycyjna dokumentacja księgową „ 169
 Księgowanie odzieży ochronnej i roboczej „ 181
 Zbiорcze zamknięcia rachunkowe za rok 1949 „ 185
 Sprawozdawczość Biur Handlu Zagranicznego „ 186
 Kredyty przeterminowane „ 186
 Sprzedaż po cenie detalicznej towarów ewidencjonowanych w cenie hurtowej „ 186
 Wyjaśnienia zespołów konsultacyjnych „ 187

Z DOŚWIADCZEŃ ZAGRANICY

A. Zwieriew — Możliwości dalszego obniżania kosztów produkcji przemysłowej (dokończenie) „ 188

PRZEGLĄD WYDAWNICTW

Ustawodawstwo — Przepisy — Rozporządzenia „ 191
 Artykuły w czasopismach „ 192

W związku z nadchodzącymi reklamacjami z terenu, stwierdzającymi znaczne opóźnienie w dostawie czasopisma, zawiadamiamy, że niniejszy numer został w całości rozestany przez PPK Ruch w dniu 12.6 br. Wobec powyższego prosimy o zawiadomienie Administracji (Polskie Wydawnictwa Gospodarcze, Dział Czasopism, Warszawa, ul. Foksal 15) o spóźnionych terminach nadejścia czasopisma, abyśmy mogli podjąć odpowiednie starania w celu usprawnienia kolportażu.

W sprawie nowych zamówień na prenumeratę naszego czasopisma należy porozumiewać się z Administracją — Polskie Wydawnictwa Gospodarcze, Dział Czasopism, Warszawa, ul. Foksal 15. Przypominamy, że wszystkie osoby fizyczne winny bezwzględnie dołączyć do zamówienia zaświadczenie pracodawcy, zezwalające na prenumeratę „Biuletynu“. Pracodawcą może być w tym wypadku jedynie przedsiębiorstwo uspołecznione.

Wszyscy dotychczasowi prenumeratorzy (którzy otrzymali już Biuletyn drogą kolportażu) winni się w sprawie prenumeraty (reklamacje, zmiana rozdzielnika itp.) porozumiewać bezpośrednio z PPK Ruch, Warszawa, ul. Srebrna 12.

Podajemy ponadto do wiadomości wszystkich prenumeratorów, że warunkiem ciągłego otrzymywania „Biuletynu“ jest regularne wpłacanie należności z tytułu prenumeraty. Wpłaty należy dokonywać na konto PPK Ruch w PKO Nr 1-14000 NAJPOŹNIEJ NA 10 DNI PRZED ROZPOCZĘCIEM NOWEGO OKRESU PRENUMERATY. W razie niewpłacenia należności wysyłka „Biuletynu“ będzie bezwzględnie wstrzymana.

BIULETYN

BIURA ORGANIZACJI RACHUNKOWOŚCI

ROK I

WARSZAWA - MAJ 1950

NR 4

Zasady systemu finansowego przedsiębiorstw objętych centralnym budżetem Państwa na rok 1951

I

1. Rada Ministrów ustaliła 17.IV.1950 r. zasady systemu finansowego dla przedsiębiorstw państwowych, państwowo - spółdzielczych oraz central spółdzielczo - państwowych na rok 1951. Zasady te dotyczą przedsiębiorstw objętych centralnym budżetem państwa, tzn. pomijają przedsiębiorstwa objęte budżetami terytorialnymi, które otrzymają odrębny system finansowy. Ponadto jednak przepisy szczegółowe mogą rozciągnąć zakres obowiązywania tych zasad na przedsiębiorstwa zorganizowane w formie spółek prawa handlowego z udziałem Skarbu Państwa lub przedsiębiorstw państwowych oraz na przedsiębiorstwa pod zarządem państwowym.

W najbliższym czasie rozpocznie się, przy udziale zainteresowanych resortów i podległych im jednostek, praca nad ustaleniem szczegółowych zasad systemu finansowego dla poszczególnych gałęzi gospodarki narodowej. W związku z tym konieczne jest zapoznanie się z zasadami ogólnymi sprecyzowanymi przez Radę Ministrów.

2. W roku 1951 wyróżniać będziemy dwie zasadnicze grupy przedsiębiorstw objętych centralnym budżetem państwa: jednostki organizacyjne budżetowe i przedsiębiorstwa na rozrachunku gospodarczym.

Przez jednostki budżetowe rozumiemy w zasadzie przedsiębiorstwa finansowane obecnie z Rachunku Narzutów Administracyjnych, który ulegnie w roku przyszłym likwidacji. A więc, do jednostek budżetowych zaliczone będą na podstawie przepisów szczegółowych takie przedsiębiorstwa, których charakter działalności uzasadnia uniezależnienie ich nakładów od dochodów własnych przede wszystkim zaś: jednostki organizacyjne wyko-

nujące wyłącznie funkcje kierownictwa, koordynacji, kontroli i nadzoru w stosunku do jednostek działających na rozrachunku gospodarczym (centralne zarządy przemysłu, dyrekcje naczelne central handlowych, centrale zaopatrzenia itp.), centralne laboratoria i biura konstrukcyjne oraz jednostki nieczynne, o ile nie mogą być utrzymane ze źródeł pozabudżetowych. Wyjątek stanowią tu jednostki kierownicze niższego szczebla, podlegające jednostkom budżetowym, jak np. podległe centralnym zarządom zjednoczeń, dyrekcje przedsiębiorstw wielozakładowych itp. Mają one utrzymywać się z narzutu na koszty własne podległych im przedsiębiorstw i zakładów.

Dochody i wydatki jednostek budżetowych zostaną objęte budżetem państwa. W pewnych wypadkach na podstawie przepisów szczególnych dochody tych jednostek mogą być uznane za pozabudżetowe środki specjalne. Będą one wtedy gromadzone na specjalnym rachunku bankowym jednostki i wydatkowane na podstawie zatwierdzonego preliminarza. Zakłady pomocnicze jednostek budżetowych powinny być wydzielone i prowadzone na zasadzie wewnętrznego rozrachunku gospodarczego, bądź też na zasadzie unania ich dochodów za pozabudżetowe środki specjalne.

3. Zasada pełnego rozrachunku gospodarczego oznacza, że przedsiębiorstwo: posiada pełną samodzielność operatywną w wykonywaniu zadań nałożonych nań przez plan gospodarczy, zawiera umowy z kontrahentami, sporządza samodzielnie pełny bilans i rachunek wyników, posiada samodzielne rachunki bankowe w banku finansującym działalność eksploatacyjną, korzysta bezpośrednio ze środków planu inwestycyjnego, rozlicza się bezpośrednio

nio z budżetem państwa. W przedsiębiorstwach wielozakładowych poszczególne zakłady działają na zasadzie wewnętrznego rozrachunku gospodarczego — pełnego lub ograniczonego. Przy pełnym wewnętrznym rozrachunku gospodarczym zakład korzysta z identycznych uprawnień jakie przysługują przedsiębiorstwu. Ograniczony wewnętrzny rozrachunek gospodarczy oznacza, iż zakład pozbawiony jest niektórych lub wszystkich uprawnień, o których była mowa, z tym jednak, że co najmniej zachowana jest możliwość zestawienia wyników jego działalności.

Dążenie do możliwie pełnego wprowadzenia w życie zasady rozrachunku gospodarczego pełnego lub ograniczonego, przejawia się w dyrektywie nakazującej zorganizowanie (w miarę możliwości) na jego zasadach poszczególnych zakładów i wydziałów w przedsiębiorstwach z tym, że przemysłowe przedsiębiorstwa wielozakładowe będą sukcesywnie przekształcane w przedsiębiorstwa jednozakładowe.

II

1. Jednym z najważniejszych elementów systemu finansowego jest system cen. W roku 1951 odróżnić będziemy ceny: zbytu, skupu, składowe, hurtowe, detaliczne, usług, importowe, eksportowe i planowo - rozliczeniowe. Ceny zbytu, skupu, składowe, hurtowe, detaliczne i usług powinny w zasadzie być ustalone w cennikach państwowych.

Ceny zbytu zastępują w odniesieniu do przedsiębiorstw przemysłowych ceny fabryczne, mają one jednak znaczenie szersze ponieważ oznaczają również ceny sprzedaży stosowane w przedsiębiorstwach skupu i przedsiębiorstwach importowych. Są więc to zatem ceny, po których towary wchodzi do państwowego aparatu dystrybucyjnego. Przy towarach produkowanych w przedsiębiorstwach wytwórczych cena zbytu jest w zasadzie sumą kosztu wytworzenia, kosztu zbytu, podatku obrotowego oraz zysku przedsiębiorstwa wytwórczego. Analogicznie, cena zbytu przedsiębiorstwa skupu lub importowego równa się cenie zakupu (cenie skupu względnie cenie importowej) powiększonej o koszty handlowe i zysk przedsiębiorstwa skupu lub importowego. Na koszty oraz zysk przedsiębiorstw skupu lub importowych przeznaczony jest ryczałt procentowy, liczony od ceny zbytu. A więc w takim wypadku cena skupu równa się cenie zbytu pomniejszonej

o ryczałt skupu, podobnie jak cena zbytu pomniejszona o ryczałt importu — równa się cenie importowej (w obu przypadkach z uwzględnieniem różnic wyrównawczych). Cena importowa jest w zasadzie ceną zakupu franco granica lub cif port polski w walucie zagranicznej przeliczoną na złote wg stawek obowiązujących. Jeżeli na podstawie warunków umowy z dostawcą zagranicznym koszty franco lub cif opłaca przedsiębiorstwo importowe, wówczas za cenę importową uważa się cenę jaka powstanie przez dodanie tych kosztów do przeliczonej ceny zakupu. W tym wypadku cena zbytu pomniejszona o ryczałt importowy z doliczeniem lub odliczeniem różnicy wyrównawczej równa się cenie importowej.

2. Drugą grupę cen stanowią ceny sprzedaży towarów w ramach aparatu dystrybucyjnego: ceny składowe, hurtowe i detaliczne. Cenę zbytu od ceny detalicznej dzieli marża handlowa, która winna pokryć koszty i zysk wszystkich ogniw obrotu handlowego. W związku z tym rozpada się ona, w miarę potrzeby, na marżę składową, hurtową i detaliczną. Cena zbytu powiększona o marżę składową równa się cenie składowej. Cena składowa powiększona o marżę hurtową równa się cenie detalicznej. Oczywiście, przy rabatowym przejściu z ceny detalicznej na cenę zbytu prawidłowiej jest powiedzieć, że cena hurtowa jest ceną detaliczną pomniejszoną o marżę detaliczną itd., ale w istocie różnica polega tylko na technice obliczenia.

3. Ponadto wymieniłem należy, że cena usług winna obejmować w zasadzie koszt własny, podatek od operacji nietowarowych oraz zysk przedsiębiorstw usługowych. Wreszcie ostatnią ceną, którą należy omówić, jest cena eksportowa, tj. cena w walucie zagranicznej franco granica lub fob port polski przeliczona na złote po obowiązującej stawce przeliczeniowej dla dewiz. Jeżeli na podstawie warunków umowy z odbiorcą zagranicznym koszty od polskiej granicy lub portu opłaca przedsiębiorstwo eksportowe, wówczas za cenę eksportową uważa się cenę jaka powstanie przez odjęcie tych kosztów od przeliczonej ceny sprzedaży. W ustalonym procencie od ceny eksportowej oblicza się wchodzący w jej skład ryczałt eksportu służący na pokrycie kosztów i zysku przedsiębiorstwa eksportowego. Dojść tu jeszcze mogą, analogicznie jak przy imporcie, różnice wyrównawcze.

III

1. Opisane powyżej ceny nie wyczerpują możliwości systemu cen roku 1951. Pozostają ceny planowo - rozliczeniowe, które nie zostały jeszcze omówione. Wiążą się one z działaniem systemu wyrównawczego, do czego jeszcze powrócimy. Przed tym należy opisać, w jakich transakcjach będą poszczególne ceny stosowane w praktyce.

Istnieje tutaj szereg możliwych rozwiązań. W zasadzie sprzedają: po cenach zbytu przedsiębiorstwa wytwórcze, skupu i importowe — składnicom po cenach składowych; składnice — hurtowniom po cenach hurtowych — hurtowni aparatowi detalicznemu, a po cenach detalicznych — sklepy detaliczne konsumentom. Poza tym jednak istnieje szereg możliwości odmiennych.

2. I tak, każde przedsiębiorstwo wciągnięte na listę przedsiębiorstw uprawnionych do zakupu bezpośrednio od przedsiębiorstw wytwórczych, skupu i importowych płaci im za zakupione towary cenę zbytu, jeżeli tylko ilość zakupionego towaru odpowiada ustalonemu minimum zakupu po tej cenie. Do tego rodzaju odbiorców mogą należeć nie tylko przedsiębiorstwa wytwórcze, ale również hurtowe i detaliczne.

Podobnie składnice przedsiębiorstw handlowych sprzedają towary po cenach składowych nie tylko hurtowniom, ale i bezpośrednio sieci detalicznej, jeżeli spełnia ona warunki ustalone przepisami szczególnymi. Przy sprzedaży towarów przez przedsiębiorstwa handlu hurtowego dalszym dystrybutorom hurtowym marża hurtowa podlega odpowiedniemu podziałowi między nabywcą a sprzedawcą. Przedsiębiorstwa eksportowe zakupują towary w zasadzie po cenie zbytu. Cena ta obowiązuje również przy zużyciu na potrzeby własne wyrobów gotowych i półfabrykatów typowych przez przedsiębiorstwa wytwórcze, a także przy odsprzedaży półfabrykatów typowych na zewnątrz. Przewidziane jest również, że w wypadkach wyjątkowych określonych przepisami szczególnymi przedsiębiorstwa wytwórcze, skupu, importowe i składnice będą mogły sprzedawać towary po cenach hurtowych wzgl. detalicznych, a hurtownie — po cenach detalicznych.

3. Można ustalić zatem, że rozliczenia w systemie roku 1951 przybrać mogą bardzo różnorodny charakter w zależności od rozwiązań

szczegółowych, ogólną regułą wypowiedzieć można, jak następuje:

Dla każdego szczebla przedsiębiorstw charakterystyczna jest pewna cena sprzedaży. Zakup następuje wg ceny sprzedaży właściwej dla dostawcy, sprzedaż wg ceny odpowiadającej danemu przedsiębiorstwu. I tak, sprzedaż (a również realizacja wewnętrzna) towarów przez przedsiębiorstwa wytwórcze, skupu i importowe następuje po cenie zbytu, sprzedaż przez składnice przedsiębiorstw handlowych po cenie składowej, sprzedaż przez aparat hurtowy i składy central zaopatrzenia po cenie hurtowej, a sprzedaż detaliczna po cenie detalicznej.

W wypadkach zakupu z pominięciem pośredniego szczebla dostawcy przedsiębiorstwo przy sprzedaży zrealizuje odpowiednio większą marżę.

IV

1. W systemie roku 1951 przewidziane jest funkcjonowanie systemu wyrównawczego, który może być wprowadzony w przedsiębiorstwach wytwórczych w następujących wypadkach:

a) jeśli poziom obowiązujących cen zbytu przy zabezpieczeniu ogólnej rentowności danej gałęzi produkcji powoduje jednak znaczne zróżnicowanie rentowności lub deficytowość pewnych przedsiębiorstw,

b) jeżeli ogólny poziom cen zbytu nie zabezpiecza ogólnej rentowności danej branży,

c) jeżeli cena zbytu ustalona jest jako cena franco i zachodzi konieczność rozliczenia różnic między planowym a faktycznym kosztem transportu.

W wypadku a) wprowadzony zostaje obok obowiązującego przy sprzedaży systemu cen zbytu — system cen planowo - rozliczeniowych, zapewniających każdemu przedsiębiorstwu produkcyjnemu przeciętną rentowność. W wypadku b) ponadto dotacje z budżetu państwa wyrównują ogólny deficyt branżowy.

Rozliczenie różnic cen lub różnic kosztów transportu następuje między przedsiębiorstwami a jednostką nadrzędną lub branżową centralą handlową, przez którą należy rozumieć centralę sprzedającą przeważną część wyrobów danej gałęzi produkcji. Rozliczenie nastąpić może na podstawie poszczególnych faktur lub na podstawie okresowych zestawień. Przelewy wynikające z funkcjonowania rachunku wy-

równawczego ześrodkowane będą na specjalnym rachunku w banku finansującym działalność eksploatacyjną jednostek rozliczających różnice.

2. System wyrównawczy zastosowany być może również i w transakcjach jednostek niewytwórczych ale w drodze bezpośredniego rozliczenia z budżetem Państwa, a więc:

a) przedsiębiorstwa eksportowe będą rozliczać bezpośrednio z budżetem państwa dodatnie lub ujemne eksportowe różnice wyrównawcze, wynikające z różnicy między wartością sprzedaży po cenach eksportowych, a wartością towarów sprzedanych po cenach zakupu powiększoną o ryczałt eksportowy,

b) przedsiębiorstwa importowe będą rozliczać bezpośrednio z budżetem państwa dodatnie lub ujemne importowe różnice wyrównawcze, wynikające z różnicy pomiędzy wartością towarów importowanych po cenach importowych powiększoną o ryczałt importowy a ich wartością po cenach zbytu,

c) przedsiębiorstwa skupu będą rozliczać bezpośrednio z budżetem państwa dodatnie lub ujemne różnice wyrównawcze skupu, wynikające z różnicy między wartością towarów sprzedanych pochodzących ze skupu po cenach skupu powiększonych o ryczałt skupu, a ich wartością po cenach zbytu.

Wreszcie przepisy szczegółowe wprowadzić mogą system wyrównawczy, polegający na rozliczaniu różnic wyrównawczych z budżetem państwa w innych wypadkach, w których to będzie celowe.

V

1. Poważne zmiany zarysowują się w stosowaniu w roku 1951 podatku obrotowego. Przewiduje się, że podatek obrotowy opłacany będzie tylko od sprzedaży wyprodukowanych towarów. Od wyświadczonych usług opłacany będzie podatek od operacji nietowarowych. Stawka podatku będzie poważnie zróżnicowana, ponieważ tą drogą nastąpi regulowanie planowe rentowności poszczególnych gałęzi produkcji, towarów wzgl. usług.

2. Zysk przedsiębiorstwa dzielony będzie według następujących zasad:

a) odpowiednia jego część zgodnie z odnoszonymi przepisami przekazana będzie na fundusz zakładowy,

b) część zysku nie mniejsza jednak, niż 10%, wpłacona będzie do budżetu państwa, podobnie jak w roku bieżącym podatek dochodowy; w wyjątkowych wypadkach budżet państwa będzie dotować przedsiębiorstwa na pokrycie planowych strat,

c) pozostała część zysku przeznaczona będzie na pokrycie własnych środków obrotowych przedsiębiorstw do granic normatywu lub części normatywu zależnie od przepisów szczegółowych. Pozostająca ewentualnie nadwyżka zostanie przelana do budżetu, odwrotnie—niedobory zostaną uzupełnione w drodze dotacji. Istniejący obecnie rachunek sum obrotowych zastąpiony zostanie bezpośrednim rozliczeniem przedsiębiorstwa z budżetem państwa, zgodnie z zasadą rozrachunku gospodarczego omówioną na wstępie.

VI

1. Pozostaje wreszcie omówienie sprawy środków na roboty kapitalne w systemie roku 1951. Przewiduje się, że remonty kapitalne finansowane będą z odpowiedniej części funduszu amortyzacyjnego, w związku z czym w ramach rozdzielników branżowych przewiduje się znaczne zróżnicowanie i zindywidualizowanie stawek podziału funduszu amortyzacyjnego. Inwestycje finansowane będą z trzech źródeł: z funduszu amortyzacyjnego pozostałego po przeznaczeniu jego części na remonty kapitalne, z budżetu państwa, oraz ze środków nielimitowanych określonych w przepisach szczególnych. Istotną różnicę stanowi tu rozwiązanie, które poleca poszczególnym przedsiębiorstwom zużywać na cele inwestycyjne przede wszystkim pozostałość funduszu amortyzacyjnego, a dopiero w razie potrzeby uzupełniać środki danego przedsiębiorstwa dotacją budżetową. Oczywiście, dotacje budżetowe będą szeroko stosowane, ponieważ ich likwidacja oznaczałaby przejście gospodarki narodowej na produkcję prostą, co w warunkach walki o socjalizm, byłoby nie do przyjęcia. Nie wyklucza to naturalne wypadków nie dotowania poszczególnych przedsiębiorstw, jeśli zaś przedsiębiorstwo nie jest objęte w ogóle planem inwestycyjnym (względnie posiada nadwyżkę funduszu amortyzacyjnego ponad wielkość planowanych inwestycji) przekaże nawet swoje środki na cele ogólne planu inwestycyjnego.

2. Tak przedstawiają się ogólne zasady systemu finansowego na rok 1951. Rzeczą ogólną

resortowych będzie obecnie uzupełnić je przepisami szczegółowymi które stworzą podstawy do regulaminów finansowych dla poszczególnych przedsiębiorstw. Charakteryzując główne zmiany, zachodzące w porównaniu z systemem funkcjonującym w roku bieżącym, można je ująć w sposób następujący.

Po pierwsze, przeprowadzona zostaje konsekwentnie zasada pogłębienia rozrachunku gospodarczego, powodując decentralizację finansową i rachunkową przedsiębiorstw i zakładów, a z drugiej strony likwidację dotychczasowego systemu rachunków wyrównawczych.

Po wtóre, w systemie cen zastosowano większą elastyczność dystrybucji przez umożli-

wienie w określonych wypadkach bezpośrednich transakcji między odległymi ogniwami.

Po trzecie, rolę wyrównania rentowności obok istniejącego w zmienionej technicznie postaci systemu wyrównawczego przejmują system podatku obrotowego, polegający w tym względzie na znacznym zróżnicowaniu stawek (jak w roku bieżącym w przedsiębiorstwach dawnych monopolii skarbowych).

Po czwarte wreszcie, w systemie finansowania robót kapitalnych uczyniono krok naprzód przez zarezerwowanie funduszu amortyzacyjnego w części przeznaczony na inwestycje przede wszystkim do dyspozycji przedsiębiorstwa, które go wygospodarowało.

ARTYKUŁY – REFERATY – PRZYCZYNKI

Przy braku wyraźnie sprofilowanych wydziałów planowania finansowego w przeważającej części uspołecznionych przedsiębiorstw i zakładów, sporządzenie planów finansowych — jak uczy dotychczasowe doświadczenie — w większości wypadków staje się przedmiotem prac głównych księgowych. W przededniu ogłoszenia wiążących instrukcji i wzorów planowania finansowego na rok 1951, uważaliśmy za celowe opublikować artykuły podkreślające w formie dyskusyjnej najbardziej istotne i aktualne elementy z zakresu metodologii planowania finansowego.

M. MAMCZARCZYK

Uwagi na temat planu finansowego dla przemysłu na rok 1951

I

Potężniejący z dnia na dzień rozwój naszej gospodarki uspołecznionej wymaga ciągłego usprawniania organizacji przedsiębiorstw przemysłowych, a w szczególności dalszych usprawnień na odcinku gospodarki finansowej.

Podstawowym motywem działania w przemyśle socjalistycznym jest działanie planowe — działanie wytyczone przez plan. Z tych względów metodyka planowania — we wszystkich aspektach tego zagadnienia — wysuwa się na miejsce czołowe w rzędzie zagadnień organizacyjnych gospodarki przedsiębiorstw.

Tematem artykułu będzie omówienie zagadnień, związanych z metodyką planowania finansowego. W obecnej chwili stoimy przed nowym zadaniem — zadaniem zorganizowania pracy nad przygotowaniem planu finansowego na rok 1951. Z tych względów wydaje się celowe wykorzystanie doświadczeń zebranych przy opracowaniu planu finansowego na rok 1950 dla celów dalszego usprawnienia oczekującej nas pracy.

Jest oczywiste, że na przestrzeni lat ubiegłych można stwierdzić stosunkowo poważną

poprawę planowania finansowego. Poprawa wyraża się w tym, że instrukcje i wzory planowania z roku na rok są bardziej szczegółowe, rozszerza się tematyka planowania, podwyższają się kwalifikacje planistów. Wyniki uzyskane przez poszczególne jednostki w zakresie wykonania planów finansowych wskazują, że w coraz większym stopniu plan finansowy jest instrumentem, który poprzez realizację zasad dyscypliny finansowej — wytycza jednostkom gospodarczym właściwe kierunki działania.

Mimo to jednak należy stwierdzić, że na omawianym odcinku dalecy jesteśmy od poziomu zadawalającego.

Krótki okres czasu dzielący nas od przystąpienia do opracowania planu na rok następny winien być w pełni wykorzystany na usunięcie stwierdzonych braków i usterek, na właściwe przygotowanie w zakresie teoretycznym i praktycznym aparatu planowania oraz na ustalenie zasad organizacji pracy. Osobnym zagadnieniem, które powinno być rozwiązane w najbliższym okresie — będzie zagadnienie codziennego stosowania dyrektyw, zawartych w planie finansowym, jako normy działania gospodarczego.

II

Przed przystąpieniem do meritum niezbędnym będzie scharakteryzowanie zmian, które miały miejsce w metodyce planowania finansowego na rok 1950 — w porównaniu z okresami ubiegłymi.

Przede wszystkim uległa zwiększeniu ilość i zakres formularzy. Przez opracowanie jednolitej i szczegółowej instrukcji i zastosowanie właściwej numeracji podkreślono mocno zasadę wzajemnego powiązania części technicznej, przemysłowej i finansowej planu.

Posunięciem o charakterze zasadniczym było wprowadzenie obowiązku planowania, a tym samym i sporządzania planu finansowego, przez zakłady produkcyjne — częstokroć gospodarczo niesamodzielne. Opracowanie metodyki planowania zakładowego zostało powierzone branżowym komisjom, utworzonym w poszczególnych przemysłach.

Rozwiązania poszczególnych przemysłów wykazują znaczną różnorodność, spowodowaną specyfiką branżową. Np. w przemyśle węglowym zakres planowania zakładowego przewyższa — z uwagi na szczegółowość wzorów — wzory planowania ustalone instrukcją Nr 2. Szczególną uwagę w tym przemyśle zwrócono na plan funduszu płac i jego bezpośrednie powiązanie z planowaniem wykonania norm pracy i wynikającym z powyższych nakładem pracy, wyrażonym w roboczodniówkach efektywnych i płatnych.

Zmiany na szczeblu przedsiębiorstwa oraz centralnych zarządów przemysłu polegały — jak zaznaczono — na wprowadzeniu nowych formularzy, rozwinięciu treści oraz na wprowadzeniu obowiązku podziału poszczególnych elementów planu na okresy kwartalne.

Nowością w planie na rok 1950 było wprowadzenie planu obniżenia kosztów własnych, który miał dać wyraz wartościowy planowanych założeń oszczędnościowych. Tym samym, zadaniem tego wzoru było wyeliminowanie odrębnie sporządzanego planu akcji oszczędnościowej.

Omawiając zmiany — uważamy za konieczne omówić przebieg i poziom wykonawstwa, a poza tym wymienić trudności, które miały miejsce w toku opracowywania planu finansowego na rok 1950.

Oдноśnie jednostek rzędu niższego — mam na myśli zakłady wytwórcze, nieprowadzące samodzielnej rachunkowości i samodzielnej gospodarki finansowej — należy stwierdzić niejednolity a w pewnych wypadkach słaby poziom. Trudności natury zasadniczej związane były z brakiem przygotowanego do tych prac personelu. Należy zaznaczyć, że plan finansowy był opracowany przez te zakłady i personel po raz pierwszy. Z drugiej strony w schematach organizacyjnych zakładów brak było organów planowania finansowego. Poza tym stwier-

dzono, że zakłady na ogół niedysponowały materiałem statystycznym, który mógł służyć za podstawę do konstrukcji planu finansowego.

Dalszym momentem, który może charakteryzować poziom wykonawstwa — to sposób przyjmowania i analizowania planów jednostek podległych, przez jednostki organizacyjnie rzędu wyższego. Na tym odcinku można było zauważyć brak jednolitej metody, która by gwarantowała wyeliminowanie niedociągnięć oraz likwidowanie nadmiernych, planowanych rezerw.

Częstokroć plany jednostek podległych były sumowane bezkrytycznie i w ten sposób tworzyły się plany zbiorcze przedsiębiorstw czy przemysłów.

Stwierdzono również brak powiązania wzajemnego cyfr zawartych w poszczególnych formularzach planu. Jest to dowodem, że aparat planistyczny na ogół nie posiada praktyki w zakresie księgowości. Trudności te w roku ubiegłym były o tyle większe, iż układ planu był dostosowany do nowego Jednolitego Planu Kont, z którym planiści nie byli w stanie się zapoznać.

Oдноśnie szczegółów, zaobserwowano, że największą trudnością przysporzało zrozumienie wzorów i techniki ich wypełniania, dotyczących planu normatywów, planu pokrycia normatywów oraz planu sfinansowania normatywów.

Abstrahując od sporadycznych wypadków niedokładnego przestudiowania instrukcji Nr 2 — niektóre jednostki stwierdzały, że wyjaśnienia zawarte w wymienionej instrukcji były zbyt szczupłe i zbyt ramowe, co przy braku szczegółowego komentarza do JPK powodowało częstokroć wiele niejasności i wątpliwości.

Ocena sytuacji pozwala na wyciągnięcie szeregu wniosków praktycznych, które w miarę możliwości winny być zrealizowane w ciągu najbliższych miesięcy.

III

Omawiając metodykę planowania finansowego na rok 1951 na pierwszym miejscu należy omówić problem organizacji pracy. Przede wszystkim należy niezwłocznie przystąpić do uzupełniania braków w obsadzie personalnej aparatu planującego. Szczególny nacisk należy położyć, by we wszystkich zakładach pracy, a zwłaszcza w zakładach, które jeszcze obecnie mają charakter li tylko jednostek produkcyjnych — powołać organy planowania finansowego.

W jednostkach rzędu wyższego, tj. w przedsiębiorstwach, zjednoczeniach i centralnych zarządach przemysłu niezbędne będzie dokonanie selekcji obsad wydziałów planowania finansowego na drodze delegowania do tych komórek tych pracowników administracji przemysłowej, którzy mają za sobą pełne przeszkolenie księgowe oraz odznaczają się zdolnościami i wykazują zainteresowanie zagadnieniami

planowania gospodarczego. Pracownicy ci winni być — z uwagi na ważność ich pracy — otoczeni opieką tak ze strony dyrekcji jak też i ze strony czynników partyjnych i związkowych.

Poziom prac aparatu planowania w terenie pozwala na stwierdzenie faktu, że cały szereg planistów wykazuje poważne luki w zakresie wiadomości fachowych. W szczególności zaznaczają się braki na odcinku znajomości ekonomii marksistowskiej oraz zasad Jednolitego Planu Kont. W związku z powyższym nasuwa się konieczność wykorzystania każdego okresu wolnego na przeprowadzanie intensywnej akcji przeszkalanania i doszkalaniania pracowników planowania finansowego. Akcja ta winna w pierwszym rzędzie objąć aparat planowania na zakładach pracy — jest bowiem rzeczą zrozumiałą, że od dobrego opracowania planu zakładowego, od związania go w sposób bezpośredni z działalnością i warunkami zakładu zależy przede wszystkim poziom jakościowy planów przedsiębiorstw oraz przemysłów.

Aparat planistyczny jednostek organizacyjnych rządu wyższego, tj. przedsiębiorstw oraz centralnych zarządów przemysłu winien być zapoznany dodatkowo z metodami przyjmowania i analizowania planów, jak również i ze sposobami badania okresowych i rocznych sprawozdań rachunkowych oraz sprawozdań z wykonania planów przemysłowo - finansowych.

Konieczne wydaje się również opracowanie szczegółowych komentarzy do instrukcji Nr 2. Komentarze te opracowane dla poszczególnych przemysłów naświetlałyby w sposób wyczerpujący problematykę branżową, objaśniałyby dokładnie poszczególne wzory, a wreszcie — co w obecnej fazie rozwojowej planowania finansowego jest niezbędne — dawałyby wskazówki przy pomocy jakich metod, na bazie jakich materiałów należy dochodzić do ustalania wartości w poszczególnych elementach planu finansowego.

IV

Następnym punktem w omawianiu metodyki planowania finansowego będzie problem wzorów planowania.

Stawiając postulat, że wzory planu finansowego winny ująć wartościowo całą działalność gospodarczą przedsiębiorstw i umożliwić — poprzez ścisłe powiązanie i przeciwstawianie ich wzorom sprawozdawczości rachunkowej — bieżącą kontrolę tej działalności — stwierdzić należy, że obowiązujące wzory odpowiadają tym wymogom.

Z tych powodów wydaje się słuszny pogląd, by utrzymać — w zasadzie bez większych zmian — wzory i wytyczne do ich wypełniania ujęte instrukcją Nr 2.

Pewnych uzupełnień wymaga wzór planowania funduszu płac. Celem ułatwienia analizy tych nakładów należałoby wprowadzić do formularza dane z zakresu rzeczywistego wykona-

nia elementów rzeczowych i finansowych funduszu płac. Poza tym wzór ten winien ulec rozszerzeniu w formie wprowadzenia uzupełniającego załącznika, na którym można by przeprowadzić dokładną kalkulację nakładów płaconych w oparciu o elementy rzeczowe. Załącznik ten byłby dużym ułatwieniem dla przyszłej bankowej kontroli funduszu płac, zwłaszcza w przedsiębiorstwach przemysłowych wymagających dużego nakładu pracy żywej.

Dalsze proponowane reformy sprowadzałyby się do uzupełnienia poszczególnych wzorów kolumnami, w których można by wykazywać — dla celów analizy porównawczej — cyfry rzeczywistego wykonania danych elementów planu.

W zakresie planowania kosztów własnych wytworzenia — wydaje się konieczne, by przedsiębiorstwa przemysłowe — niezależnie od obowiązujących wzorów i układu planowanych kosztów — wprowadziły do planu finansowego bardziej szczegółowe wzory, które odpowiadałyby obowiązującym w danych branżach układom sprawozdawczości kosztów, a zatem umożliwiałyby analizę kształtowania się kosztów własnych.

Ustalona została zasada, że wyrazem planowanych oszczędności będzie obniżenie planowanych kosztów wytworzenia w stosunku do efektywnych, uzyskanych w roku poprzedzającym. Sprawdzeniem zaś realizacji założeń oszczędnościowych będzie utrzymanie się na poziomie zaplanowanych wskaźników. Z uwagi jednak na fakt, że wyraz wartościowy procesów gospodarczych nie zawsze jeszcze odpowiada cyfrom ilościowym (wskaźnikom technicznym, charakteryzującym te same procesy), należałoby zagadnienie oszczędności rozpatrywać raczej na nieco innej płaszczyźnie. W związku z tym wzór planu obniżenia kosztów własnych — dotąd szczupły w swojej treści — powinien zostać rozwinięty przez uzupełnienia wskaźnikami ilościowo-technicznymi.

V

Praktyka lat ubiegłych, a zwłaszcza doświadczenie roku bieżącego wskazują na to, że opracowanie całości planu finansowego powoduje jednorazową koncentrację wysiłku, przez co obsada organów planowania nie jest w stanie podołać nałożonym zadaniom.

Z tych powodów należy zastanowić się nad możliwościami rozłożenia tych prac w czasie. Przy tym jasną jest rzeczą, że z uwagi na charakter pracy, związanej z opracowaniami planu, można mówić tylko o częściowym rozładowaniu wysiłku planistów.

Możliwości wcześniejszego przygotowania pewnych wzorów dotyczyć będą tylko takich elementów planów, które są uniezależnione od innych i z drugiej strony, dla których elementy części przemysłowej zostaną opracowane

i zatwierdzone w terminach odpowiednio wczesnych.

Przed wszystkim należy wymienić tu opracowanie planu odpisów amortyzacyjnych. Do przygotowania tej części planu można przystąpić bezzwłocznie po ustaleniu limitów Państwowego Planu Inwestycyjnego oraz Planu Kapitałnych Remontów. Równocześnie można opracować plan finansowania inwestycji i kapitałnych remontów.

W dalszym etapie można przystąpić do ustalenia planowanych nakładów o charakterze stałym. Do takich można zaliczyć plan podatków — z wyjątkiem podatku dochodowego, plan usług obcych (grupa 44), plan nakładów różnych (grupa 46) oraz preliminarze nakładów dla działalności pozazakładowej (domy mieszkalne, domy noclegowe itp.). Jak zaznaczono — wymienione nakłady pozostają w stosunkowo luźnym związku z planem produkcyjnym i zatrudnienia, a zatem ich określenie może nastąpić nawet przed zatwierdzeniem części przemysłowej planu.

Równolegle wydziały planowania finansowego winny przygotowywać materiały do planu funduszu płac oraz do planu świadczeń socjalnych. Dane te winny dotyczyć: skali zaszerzowań pracowniczych, projektów przeszerzowań, danych statystycznych dotyczących dodatków szczególnych, liczby jubilatów pracy, korzystających ze zwrotów opłat szkolnych, norm wydawania mydła i ręczników itp.

Z chwilą opracowania planu zatrudnienia, a zarazem sprecyzowania średniej planowanej przekraczania norm pracy — zakładając, że takowe nie ulegają zmianie — można w krótkim czasie zestawić plan funduszu płac i świadczeń socjalnych.

Dażyć należy również, by plan zaopatrzenia materiałowego był sporządzony w odpowiednio wczesnych terminach. Warunkuje to odpowiednie szybkie opracowanie finansowego planu obrotów materiałowych.

Po ustaleniu cyfr planu produkcji — o ile ceny sprzedażne (zbytu) nie opierają się na planowanych kosztach własnych wytworzenia — można przystąpić — w ścisłym porozumieniu z branżowymi Centralami zbytu — do opracowania planu realizacji przedsiębiorstwa względnie centralnego zarządu przemysłu.

Po opracowaniu wymienionych uprzednio wzorów i elementów planu opracowuje się plan nakładów do rozliczenia, planowany arkusz rozliczeniowy, plan kosztów własnych wytworzenia, plan wskaźników jednostkowych kosztów własnych oraz planowany wynik działalności gospodarczej.

W ostatniej fazie wypełnia się kolumny danymi w zakresie rzeczywistego wykonania i przewidywanego wykonania w okresie poprzednim.

Jest rzeczą nieodzowną, by przed rozpoczęciem opracowania planu finansowego opraco-

wać harmonogram czynności. Harmonogram winien być ustalony w trybie narady wytwórczej — to znaczy, że planowe terminy winny być przedyskutowane przez ogół zainteresowanych pracowników i przyjęte do obowiązującego wykonania. Harmonogramy wykonawstwa na szczeblu zakładów, przedsiębiorstw, centralnych zarządów przemysłu oraz innych jednostek winny być wzajemnie uzgodnione i powiązane.

VI

Problemem, który czeka na rozwiązanie, to problem właściwego wykorzystania materiałów statystycznych — źródłowych do opracowania planu finansowego.

Chcąc zagadnienie to omówić dokładniej, należy dokonać systematycznego przeglądu źródeł danych cyfrowych potrzebnych do sporządzenia planu finansowego.

Stosując porządek logiczny należy na 1-y miejscu wymienić plan techniczny. Co prawda w praktyce nie zachodzi powiązanie formalne tego planu z planem finansowym. Jedynym odcięciem będzie plan usprawnień technicznych, które w swoim efekcie winny m. in. spowodować obniżkę kosztów. Rzeczą oczywistą jest, że plan kosztów własnych winien uwzględniać ten moment.

Podstawowym elementem konstrukcyjnym, na którym winna opierać się budowa planu finansowego jest plan przemysłowy, obejmujący tak zasadnicze wskaźniki, jak: plan produkcyjny, plan wydajności pracy i plan zatrudnienia. Z dalszych składników można wymienić plan zużycia energii oraz plan zbiórki złomu.

Byłoby chyba zbyt techniczne podkreślać, że plan finansowy winien być ściśle powiązany z planem przemysłowym, zgodność ta nie może się ograniczyć wyłącznie tylko do zgodności formalnej. Jeżeli w cyfrach planu przemysłowego, który został opracowany w sposób logiczny, zaznacza się pewną dynamikę, wyrażoną w pewnym stosunku wielkości planowanego zadania produkcyjnego do wielkości planowanych środków rzeczowych przeznaczonych na wykonanie tego zadania, to jest rzeczą planu finansowego dać pełny wyraz wartościowy tych tendencji.

Dalszym materiałem — to plan zaopatrzenia materiałowego. W zakres tego planu wchodzi opracowanie szczegółowe — w jednostkach rzeczowych i wg wartości — planowanego zużycia, wielkości zapasów początkowych i końcowych oraz planu dostaw dla poszczególnych materiałów.

Obowiązujące w tym względzie wytyczne nakazują przejście do planu finansowego cyfr ustalonych w planie zaopatrzenia materiałowego. Nasuwa się zasadnicze pytanie: jeżeli plan zaopatrzenia został opracowany w sposób wadliwy — to czy plan finansowy winien uwzględnić cyfry błędne, czy też należałoby przyjęć cy-

fry właściwe, niezgodne z planem zaopatrzenia materiałowego?

Wydaje się, że najwłaściwszym postępowaniem będzie, jeśli aparat planowania zaopatrzenia materiałowego w porozumieniu z planowaniem finansowym ustali z góry wartościowe limity, które będą podstawą do dokładnego opracowania planu materiałowego.

Do dalszej grupy zaliczyłbym wszelkie sprawozdania rachunkowe, a więc roczne i okresowe bilanse, zestawienia rachunków wyników, nakłady rodzajowe wg klasy 4-ej, a wreszcie koszty własne wytworzenia wg ich miejsc powstawania. Materiały te winny być gromadzone i analizowane przez komórki planowania. Szczególnie cennym materiałem dla budowy planu finansowego jest obserwacja struktury kosztów własnych na tle wykonywania planów produkcyjnych w poszczególnych miesiącach.

Pewną cechą ujemną w posługiwaniu się tym materiałem sprawozdawczym jest fakt, że na wysokość kosztów w poważnym stopniu (i to w sposób wybitnie progresywny) wpływa współczynnik wykonania planów.

Bardzo cennym materiałem — jakkolwiek wymagającym pewnych kwalifikacji w posługiwaniu się nim są wyniki bieżąco prowadzonej analizy kosztów ruchu przy pomocy linii regresji. W tych przedsiębiorstwach, w których prowadzi się obserwację kosztów przy pomocy tej metody, obowiązkiem planisty finansowego będzie zapoznawanie się z wynikami i uzgadnianie ich z wynikami sprawozdawczości rachunkowej.

Jakkolwiek zagadnieniom sprawozdawczości z wykonania planu przemysłowo - finansowego poświęca się osobny rozdział — to jednak w tym miejscu należy wskazać na wagę tych zagadnień dla właściwego planowania finansowego.

Sprawozdawczość prowadzona bieżąco, połączona z analizą ekonomiczną naświetla m. in. słabe strony planu finansowego, wykrywa istniejące rezerwy, a co za tym idzie pozwala na pełne zastosowanie tych wyników w nowym planie finansowym.

Komórka planowania finansowego winna również gromadzić statystykę zatrudnienia, statystykę płac oraz przeciętnych dniówek wynagradzania. Przedmiotem szczególnego zainteresowania winno być badanie wpływu niewykonania wzgl. przekroczenia planu produkcyjnego na kształtowanie się średnich przekroczeń norm pracy, oraz obserwacja kształtowania się średniodziówek wynagrodzeń.

Dalszym przedmiotem badań, dostarczających dużo materiału tak do opracowania, jak i do analizy planu finansowego — będzie statystyka obrotów materiałowych. Jakkolwiek zagadnienie materiałowe leży w zakresie zainteresowań innych komórek — to jednak będzie pożyteczne prowadzenie bieżącej obserwacji tego odcinka działalności przez organa planowania finansowego. W praktyce okazuje się bowiem

niejednokrotnie, że aparat planowania zaopatrzenia materiałowego podchodzi do tych zagadnień od strony ilościowej — tak, że wyniki finansowe mogą być dużą pomocą dla realnego ustalenia wysokości planowanych obrotów materiałowych.

Przedmiotem tej statystyki winny być zapasy, przychody i rozchody wg podziału na zasadnicze grupy materiałowe.

Polecenia godnym jest comiesięczne wyliczenie wskaźników przelotności magazynów. Materiał ten jest niezwykle pomocny dla ustalenia podstawowych wskaźników planu materiałowego na rok następny. Uzupełnieniem tej statystyki będzie ewidencja udzielonych i wykonanych zamówień. Analiza tego materiału umożliwi — poprzez badanie przyspieszenia cyklu dostaw — rewizję przyjętych norm zapasów.

Planista finansowy powinien również umieć wykorzystać cyfry sprawozdań z wykonania planów inwestycyjnych. Działalność inwestycyjna, prowadzona sposobem gospodarczym, zabiega się ściśle z działalnością operatywną, a tym samym wpływa na kształtowanie się nakładów. Poza tym znajomość intensywności działalności inwestycyjnej i jej wpływu na działalność operatywną umożliwi rewizję wysokości niektórych elementów kosztów wytworzenia.

W pracy nad planem finansowym — aparat planujący winien umieć wykorzystać cenniki, taryfy płac, taryfy przewozowe, usługowe, energetyczne i inne.

Wreszcie należy wskazać na konieczność dokładnego studiowania wszelkich zarządzeń, które niejednokrotnie wprowadzają poważne zmiany, których wyraz finansowy winien być uwzględniony w sporządzanych planach.

VII

Rozszerzenie planowania finansowego na zakłady pracy, powołanie do życia Ministerstw gospodarczych oraz Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego spowodowało, że ilość ogniw organizacyjnych, współdziałających przy opracowaniu planu finansowego — w porównaniu z okresami poprzedzającymi — uległa poważnemu zwiększeniu.

Ten moment spowodował, że zagadnienie koordynacji terminów pracy wszystkich jednostek zainteresowanych, zagadnienie wzajemnego powiązania i uzgodnienia cyfr — staje się zagadnieniem kapitalnym.

Podstawą zharmonizowania w czasie pracy wszystkich zainteresowanych organów winien być właściwie opracowany harmonogram.

Harmonogram winien szczegółowo określić kolejność prac dla planu technicznego, produkcyjnego, przemysłowego, zaopatrzenia materiałowego, inwestycyjnego a wreszcie i finansowego. Jako zasadę elementarną należy przyjąć, że plan produkcyjny, przemysłowy, zaopatrzenia i inwestycyjny muszą być opracowane, zanalizowane

zowane w terminach co najmniej o jeden miesiąc wcześniejszych aniżeli terminy wyznaczone dla planu finansowego. Jest to minimum czasu konieczne do dobrego, rzetelnego opracowania planu finansowego.

Harmonogram winien być zatwierdzony przez powołane w tym celu Komisje Koordynacyjne i jako taki powinien być skrupulatnie — nawet pod rygorem odpowiedzialności osobistej — przestrzegany. Na marginesie chciałbym dodać, że byłoby rzeczą bardzo praktyczną, gdyby ewentualne a konieczne zmiany w planach rzeczowych, a także w konsekwencji i planach finansowych były uwzględniane w kwartalnych planach operatywnych, które tym samym mogły być niezgodne ze sztywnym planem rocznym.

Drugim momentem, który należy podnieść, to konieczność wczesnego opracowania zasad systemu finansowego. W roku 1949 nastąpił zasadniczy przełom na tym odcinku. W roku 1950 akcja ta niewątpliwie będzie kontynuowana i pogłębiana. W szczególności należy wyrazić życzenie, by tezy dotyczące zasad organizacji finansowej przemysłów były opracowane w zakresie szerszym, uwzględniającym specyfikę poszczególnych przedsiębiorstw i branż.

Przechodząc z kolei do szczegółów — należy stwierdzić, że najbardziej dotkliwe są ciągłe zmiany planów produkcyjnych. Zmiany te powodują konieczność dokonywania korektur w elementach planu przemysłowego, a w konsekwencji muszą znaleźć swoje odbicie w planie finansowym.

Plany produkcyjne jednostek przemysłowych muszą być uzgodnione z planem rozdziału masy towarowej, które są podstawą do opracowania planów zbytu i finansowych central handlowych. Również od uzgodnienia planów wytwórczych zależy właściwe ustawienie planów zaopatrzeniowych, eksportowych, inwestycyjnych i innych. Z tych względów musi się dążyć do możliwie szybkiego ustalenia i to w formie ostatecznej, limitów produkcyjnych.

Takie same uwagi odnosić się będą do planu zatrudnienia związanego z założoną wydajnością pracy z planem produkcyjnym, oraz do planu zaopatrzenia materiałowego, przy czym należy podkreślić konieczność aktywnego współdziałania aparatu planowania finansowego przy ustalaniu podstawowych limitów dla tego planu. W szczególności winno to mieć miejsce w tych przemysłach, w których udział materiałowy w koszcie wytworzenia jest poważny.

Poważne kłopoty — jakkolwiek może nie tak groźne dla konstrukcji planu finansowego — powodują zmiany w limitach planu inwestycyjnego oraz planu kapitałnych remontów.

Wreszcie chciałbym poświęcić nieco uwagi problemowi koordynacji czynności, związanych z analizowaniem i zatwierdzeniem planów. Plan jest analizowany na poszczególnych szczeblach

organizacyjnych. Wynikiem dobrze przeprowadzonego badania — o ile plan wykazywał niedociągnięcia — jest konieczność przeprowadzenia zmian. Mając na uwadze, że plan finansowy np. zakładu jest analizowany coraz to w innej formie co najmniej trzykrotnie — zachodzi konieczność ustalenia na przyszłość takiej metody postępowania, która by dawała możliwości zaoszczędzenia pracy. Metoda ta sprowadzałaby do analizowania i zatwierdzania odcinków planu w toku ich opracowania — o czym wspominałem poprzednio, a wreszcie należałoby przyjęć system ujmowania poprawek w protokołach przy równoczesnym pozostawieniu kwestii opracowania planu finansowego jednostek podległych aż do momentu ostatecznego zatwierdzenia planu przez czynniki najwyższe.

Reasumując powyższe chciałbym podkreślić, że zagadnienie koordynacji, powiązania w czasie terminów ukończenia prac, przejęcia wzajemnego podstawowych liczb przez wszystkie zainteresowane planowaniem czynniki, na wszystkich szczeblach organizacyjnych — jest zagadnieniem otwartym. Jeżeli będziemy chcieli w roku bieżącym usprawnić nasze planowanie, podnieść je na wyższy poziom, to w pierwszym rzędzie musimy poświęcić dużo uwagi temu odcinkowi, który w chwili obecnej stanowi „wąski przekrój“ planowania.

VIII

Drugim zagadnieniem kapitałnym — obok zagadnienia koordynacji — jest sprawa bieżącej kontroli z wykonania planów finansowych. a tym samym — sprawozdawczości.

Byłoby może w naszych warunkach przedwczesnym zakładać, że właściwa praca w planowaniu rozpoczyna się dopiero w warunkach realizacji tego planu. Nie ulega jednak wątpliwości, że rok bieżący musi być rokiem zmian na tym odcinku.

O ile zakres planowania na przestrzeni lat ostatecznych został poważnie rozszerzony, o tyle trzeba stwierdzić, że kontrola wykonywania planów jest traktowana w sposób raczej marginalny. Co więcej — cały wysiłek aparatu planistycznego na wszystkich szczeblach organizacyjnych koncentruje się li tylko na zagadnieniu opracowania planów finansowych. Wydaje się rzeczą konieczną dokonanie w roku 1950 zasadniczego przełomu i postawienie sprawy w ten sposób, aby zagadnienie bieżącej ewidencji i kontroli z wykonania planów finansowych było uważane za równie ważne, a może nawet i ważniejsze, aniżeli samo opracowywanie planu finansowego.

Dotychczas obowiązkowa sprawozdawczość ograniczała się do sporządzania załączników do okresowych sprawozdań rachunkowych, ujmujących tylko wykonanie planu kosztów rodzajowych. Pozostałe natomiast elementy planu były kontrolowane w sposób dorywczy.

Sprawozdawczość z wykonania planu finansowego w zasadzie powinna być prowadzona w takim układzie, w jakim został sporządzony plan finansowy. Dla celów analitycznych należy włączyć do sprawozdawczości ewidencję:

a) z wykonania planu produkcyjnego w zakresie ilościowym, wartościowym i gatunkowym,

b) z wykonania planowanych wskaźników wydajności,

c) z wykonania planu zatrudnienia, z uwzględnieniem ilości zatrudnionych, przepracowanych ilości godzin, absencji oraz współczynników przekraczania norm pracy.

d) z wykonania planowanych wskaźników ilościowych zużycia energii, materiałów podstawowych i pomocniczych oraz innych.

Tabele sprawozdawcze winny uwzględniać sumy planowane, wykonane oraz procenty wykonania w okresie sprawozdawczym. Tabele mogą być uzupełnione wykresami graficznymi.

Sprawozdania mogą być prowadzone w okresach miesięcznych lub też kwartalnych w zależności od możliwości wykonawczych, mających miejsce w danym przemyśle. Zrozumiałe jest, że zakres sprawozdawczości może być zróżniczkowany w zależności od zasad organizacji finansowej zakładów, przedsiębiorstw względnie centralnych zarządów.

Ażeby praca włożona w opracowywanie dawała pełne wyniki należy spowodować, by sprawozdania w zakładzie, w przedsiębiorstwie i centralnym zarządzie przemysłu doręczane były celem zapoznania się z nimi tym wszystkim osobom, które są odpowiedzialne za wykonanie planów przemysłowo - finansowych. Do takich należeć będą: dyrektorzy naczelni, techniczni i administracyjni, główni księgowi oraz kierownicy działów finansowych i planowania. Do sprawozdań winna być załączona opisowa analiza sytuacji gospodarczej jednostki na tle wykonania planów.

Wnioski wyprowadzone na podstawie sprawozdań i analizy winny być przedmiotem narad na zebraniach dyrekcji a odpowiednie postępowania, winny być ujęte w formie protokołarnej.

Wykonanie planów finansowych należy również referować na naradach wytwórczych oraz zebraniach załogowych.

Zróżnicowanych danych do sprawozdawczości dostarczą okresowe zamknięcia rachunkowe, zestawienia kosztów własnych oraz statystyki zatrudnienia, płac, produkcyjne i inne.

W kilku słowach chciałem wskazać na korzyści będące wynikiem prowadzenia bieżącej ewidencji z wykonania planów. W 1-szym rzędzie obowiązek dyskusowania tych zagadnień na zebraniach dyrekcji, wytwórczych i załogowych spowoduje niewątpliwie zwiększone zainteresowanie planem finansowym — czego dotąd nie można było stwierdzić. Poza tym aparat sporządzający sprawozdania — a będą to wy-

działy względnie sekcje planowania finansowego — przez zestawienie potrzebnych cyfr siłą rzeczy będzie się zapoznawał z sytuacją gospodarczą przedsiębiorstw. Posługiwanie się materiałem księgowości spowoduje konieczność przestudiowania Jednolitego Planu Kont. Zapoznanie się z przebiegiem realizacji wycinkowych elementów planu finansowego pozwoli na wykrycie słabych punktów tego planu, które to niedociągnięcia mogą być usunięte w konstrukcji planu na okres następny.

Poza tym sprawozdawczość taka będzie cenną pomocą przy analizowaniu przedkładanych przez jednostki podległe projektów planów. Każdy, kto brał udział w badaniu i zatwierdzaniu planów finansowych, zdaje sobie sprawę z tego, ile czasu traciło się dotąd na uzyskanie ze strony przedstawicieli przedsiębiorstwa — potrzebnych do analizy — danych statystycznych. Wreszcie zeszyt sprawozdawczości będzie pewnego rodzaju zbiorem zasadniczych danych cyfrowych o przedsiębiorstwie.

Odnośnie metody sporządzania sprawozdań można wskazać na sposób stosowany przez przemysł węglowy, a polegający na sporządzaniu właściwych formularzy na kalkach, które są co miesiąc uzupełniane danymi sprawozdawczymi. Kalki kopiuje się, uzyskując potrzebną ilość odbitek, które następnie rozdzielane są pomiędzy zainteresowane czynniki. Rzecz oczywista, że taka metoda wymaga posiadania odpowiednich urządzeń. Przemysły, które takimi możliwościami nie dysponują — mogą zorganizować sprawozdawczość w sposób bardziej uproszczony.

IX

W gospodarce socjalistycznej opartej na planie, koszty własne a zwłaszcza zagadnienie stałej, nieustępliwej walki o ich obniżenie ma znaczenie podstawowe. Z tych względów wydaje się słuszne, by problemowi kosztów a przede wszystkim planowaniu kosztów poświęcić więcej uwagi.

Koszty własne są wyrazem wartościowym, ekonomicznym przebiegu procesu produkcyjnego. W planie przemysłowo-finansowym koszty własne są ujęte w formie raczej ogólnej.

Wydaje się, że w oparciu o wzory planu przemysłowo - finansowego nie jest możliwe prowadzenie dokładnej analizy i ścisłej kontroli rzeczywistego kształtowania się kosztów wytworzenia w poszczególnych elementach rodzajowych.

Poza tym podkreślam, iż wzory sprawozdawczości kosztów, stosowane w poszczególnych przemysłach nie odpowiadają układowi planowanych kosztów. W szczególności w górnictwie stosuje się kalkulację podziałową, która w przeciwieństwie do układu funkcjonalnego kosztów, jest bardziej praktyczna. Z tych względów na

suwa się wnioszek, by planowanie kosztów własnych wyodrębnić w oddzielną grupę, tzw. planowania kosztów ruchu.

Używając terminu „planowanie kosztów ruchu“ chciałem zaznaczyć, że plan kosztów w proponowanym układzie winien ująć i powiązać w jedną całość elementy produkcyjne, rzeczowe z elementami wartościowymi.

Podstawą zaplanowania kosztów winna być znajomość stanu istniejących sił wytwórczych, oraz znajomość zmiany tych sił w okresie planowania. Mówiąc konkretnie — należy zbadać współczynnik wykorzystania zdolności produkcyjnej zakładów.

W górnictwie będą to podstawowe elementy planu technicznego, jak stan zasobów kopalni udostępnionych do eksploatacji, długość frontu odbudowy, przelotność urządzeń transportowych, wydobywczych i innych. Wskaźniki te w związku z realizacją planu inwestycyjnego oraz w związku ze zmienionymi zadaniami produkcyjnymi ulegają zmianie. Zmiany te znajdują swoje konsekwentne odbicie w strukturze kosztów własnych, a zatem ich wpływ powinien być ujęty wartościowo w planie kosztów.

Drugim elementem planowania kosztów ruchu będzie znajomość struktury kosztów własnych z punktu widzenia ich podziału na koszty stałe i zmienne. W planowaniu oraz w analizie kosztów podział ten ma znaczenie podstawowe. Należy stwierdzić, iż jedyną i to prawie udaną próbą rozwiązania tego problemu jest stosowana (m. in. w przemyśle węglowym) analiza kosztów ruchu przy zastosowaniu tzw. linii regresji.

Dalszym elementem jest planowany wzrost wydajności. Wiadomo, że w szeregu przemysłów a zwłaszcza w górnictwie udział pracy w koszcie wytworzenia jest decydujący. Z tych względów winien być zaplanowany udział pracy (w dniówkach) na rzecz poszczególnych zadań. Należy uwzględnić współczynniki przekroczenia norm na poszczególnych odcinkach, by móc ustalić w planie kosztów osobowych wpływ dyrektywy zwiększającej średnią przekroczenia norm pracy.

Następnym momentem, który również będzie decydujący dla ścisłego planowania kosztów ruchu będą wskaźniki zużycia energii oraz typowych materiałów pomocniczych. I w tym zakresie winniśmy zarzucić stosowanie wskaźników normatywnych sztywnych, jednakowych przy każdej wielkości produkcji.

Badanie rozchodów materiałowych w zestawieniu z rozmiarami produkcji pozwala na wyciągnięcie wniosków, że cały szereg materiałów charakteryzuje rozchód, niezależny wzgl. zależny od wysokości produkcji.

Przechodząc z kolei do omówienia techniki planowania kosztów chciałbym zaznaczyć, iż planowanie winno równocześnie objąć trzy pod-

stawowe składniki, tj. zużycie wyrażone w jednostkach rzeczowych (fizycznych), ceny przeliczeniowe dla poszczególnych składników rzeczowych, oraz ich iloczyn — koszt sumaryczny — wyrażony w wartości obiegowej. Koszty w takim układzie winny być planowane w sposób sumaryczny oraz jednostkowy w stosunku do jednostki produkcji.

Zasadniczo plan kosztów ruchu winien być sporządzony w układzie rodzajowym, a następnie w układzie stanowiskowym. Rzeczą zrozumiałą jest, że układy te muszą mieć formę bardzo szczegółową, umożliwiającą w przyszłości analizę każdego podstawowego składnika kosztu.

Zdajemy sobie sprawę, że planowanie kosztów ruchu będzie planowaniem wyższego rzędu i wymagać będzie od współdziałających pracowników szczególnych kwalifikacji, a przede wszystkim dobrej znajomości przebiegu procesu produkcyjnego, a może nawet i elementarnego wykształcenia z zakresu techniki produkcyjnej. Chcąc jednak rozpocząć poważną i systematyczną walkę o realne obniżanie kosztów własnych, o realizację w naszej gospodarce socjalistycznej zasad oszczędnościowych musimy dążyć do właściwego postawienia problemu planowania i kontrolowania kosztów własnych.

X

Zastrzegając się, że wymienione w poszczególnych rozdziałach uwagi — nie wyczerpują całokształtu zagadnień z zakresu metodyki planowania — chcę podkreślić najistotniejsze momenty, których realizację w roku bieżącym należy uważać za konieczną:

1. Należy uzupełnić kadry aparatu planowania finansowego.

2. Należy podnieść poziom kwalifikacji zawodowych planistów finansowych na drodze zorganizowania odpowiednich kursów szkoleniowych.

3. Należy poświęcić szczególną uwagę zagadnieniu koordynacji, uzgodnieniu czynności, terminów i liczb podstawowych.

4. Należy wprowadzić we wszystkich jednostkach organizacyjnych przemysłu bieżącą i jednolitą sprawozdawczość i kontrolę z wykonania planów przemysłowo - finansowych.

5. W interesie poprawy warunków gospodarczości przedsiębiorstw należy dążyć do wyodrębnienia planowania kosztów własnych.

6. Wreszcie celem naszym winna być dążność, by aparat planujący, świadomy zadań gospodarki socjalistycznej przyswoił sobie właściwy styl pracy, który pozwoli na ujawnienie i zmobilizowanie wszelkich rezerw tkwiących w naszym przemyśle, a tym samym przyczynił się (w swoim zakresie) do realizacji zadań, które stawia przed nami plan budowy podstaw socjalizmu.

J. NIESIOŁOWSKI

Uwagi na temat planu finansowego dla handlu na rok 1951

I

Musimy sobie jasno powiedzieć, że system planowania finansowego na rok 1950 niezupełnie zrealizował postawione w tym względzie zadania.

Złożyło się na to wiele przyczyn; postaram się omówić najważniejsze z nich:

1. Zmiana Jednolitego Planu Kont. Zmiana JPK niezbędna z punktu widzenia potrzeb rachunkowości spowodowała konieczność odpowiedniego przygotowania i przeszkolenia pracowników służb finansowych. Wskutek stosunkowo późnego opublikowania tekstu JPK dla przedsiębiorstw handlowych, braku komentarza szczegółowego oraz niemożności zorganizowania w większym rozmiarze kursów szkoleniowych, pracownicy służby finansowej przedsiębiorstw handlowych byli niewątpliwie w gorszej sytuacji od tych samych pracowników z przedsiębiorstw przemysłowych.

2. Późne ustalenie zasad organizacji finansowej i systemu finansowego. Zasady systemu finansowego na rok 1950 zostały uchwalone przez KERM w dniu 12 kwietnia 1949 r., zasady te uległy jednak w ciągu roku 1949 dużym zmianom, zawartym w komentarzu do JPK i w Instrukcji PKPG Nr 12. Ponieważ stwierdzono, że ramowe zasady systemu finansowego są niewystarczające, przystąpiono w październiku ub. r. do opracowania zasad organizacji finansowej i systemu finansowego dla każdego przedsiębiorstwa indywidualnie.

Ze względu na trudności skoordynowania tych prac, prowadzonych przez Departamenty Finansowe Ministerstw resortowych i PKPG z innymi zainteresowanymi Departamentami, zasady organizacji finansowej i systemu finansowego uchwalone zostały przez KERM dla większości przedsiębiorstw dopiero w grudniu.

Zrozumiałe jest, że przedsiębiorstwo nie mogło opracować ostatecznego planu finansowego przed zapadnięciem Uchwały KERM, ponieważ Uchwała ustala między innymi: które jednostki organizacyjne są jednostkami bilansującymi, które jednostki utrzymywane są z Rachunku Narzutów Administracyjnych, po jakich cenach i od kogo, każda jednostka zakupuje towar, wg jakiego planu kont prowadzi księgowość oraz cały szereg innych elementów, bez określenia których opracowanie planu finansowego jest niemożliwe.

3. Zmiany podstawowych elementów planów finansowych. Uchwała Rady Ministrów zmieniła z dniem 1 stycznia br. ceny na pewne artykuły pocho-

dzenia rolnego i przemysłowego, podwyższyła płace i niektóre taryfy. Utrzymywanie zmiany cen, płac i taryf w tajemnicy do ostatniej chwili było konieczne, z drugiej jednak strony przekreśliło całkowicie I rzut planów finansowych, opracowywanych w listopadzie ub. r. oraz materiały przygotowane przez część przedsiębiorstw do II rzutu planu finansowego, który miał być opracowany na podstawie uchwalonych przez KERM zasad organizacji finansowej i systemu finansowego.

Zmiana niektórych cen, taryf i płac spowodowała nie tylko zmiany w planie finansowym obrotów towarowych, planie kosztów działalności i w planowanym wyniku działalności przedsiębiorstwa, lecz również spowodowała przesunięcia pomiędzy poszczególnymi grupami towarowymi i asortymentami.

4. Oddolne opracowanie planów finansowych. Obowiązek oddolnego opracowywania planów finansowych, narzucony został przedsiębiorstwom na podstawie słusznej zasady, że dobrze opracowany i realny plan będzie tylko wtedy, jeżeli z placówki oddolnej wyjdzie plan — propozycja, który po analizie i skorygowaniu kolejno przez jednostki nadrzędne, wróci jako plan — nakaz. Jednak polecenie to nie wywołało pożądanych rezultatów, ze względu na brak komórek planowania finansowego w wielu jednostkach oraz ze względu na brak odpowiedniego przygotowania planistów finansowych w terenie. Ludzie ci, nie znając Jednolitego Planu Kont, nie znając zasad systemu finansowego oraz instrukcji w sprawie opracowania planu finansowego, nie byli w stanie opracować realnego, właściwego planu - projektu.

5. Brak kompletnej materiałów do planowania. Brak materiałów z wydziałów księgowości i statystyki odczuwano tak na szczeblu wyższym jak i w jednostkach oddolnie planujących. W okresie opracowywania oddolnych planów finansowych tzn. w listopadzie duża część przedsiębiorstw nie dysponowała materiałem z księgowości za I półrocze 1949 r.

Poza tym okazało się, że duża ilość placówek terenowych nie zalicza wszystkich kosztów odnoszących się do okresu sprawozdawczego, wskutek czego otrzymywano materiały niepełne.

Częste reorganizacje w poszczególnych przedsiębiorstwach powodują, że materiały z księgowości i statystyczne za lata ubiegłe, materiały uzgodnione i przeanalizowane, stają się dla planisty finansowego nieaktualne.

Jak widzimy z tego, planista finansowy nie miał całkowitego materiału, na którym mógłby się przy opracowywaniu planu finansowego oprzeć.

6. **Niewłaściwa analiza planów** przez jednostki nadrzędne. Instrukcja PKPG stwierdza, że jednostki nadrzędne winny poddać wnikliwej analizie, wszystkie dane ujęte w planie.

Wykonanie tego zadania napotyka jednak w życiu na znaczne trudności. Zasadnicze przyczyny tego stanu postaram się przedstawić poniżej.

Pierwszą przyczyną jest niski poziom planistów finansowych w wielu przedsiębiorstwach nawet na szczeblu naczelnych dyrekcji.

Drugą przyczyną są krótkie terminy wyznaczone przez władze nadrzędne, wskutek czego komórka planowania finansowego na szczeblu naczelnego ma 5 do 10 dni na zanalizowanie i skorygowanie planów zbiorczych podległych jednostek oraz na sporządzenie zbiorczego planu przedsiębiorstwa.

Zrozumiałe jest, że w takim wypadku analiza polega na pobieżnym przejrzaniu planów, a opracowanie planu zbiorczego ogranicza się do mechanicznego sumowania otrzymanych planów z terenu.

Trzecią przyczyną jest omówiony już przeze mnie brak materiałów z księgowości i statystyki, dotyczących okresów ubiegłych.

Wreszcie czwartą przyczyną jest hołdowanie przez planistów zasadzie planowania niskich obrotów i wysokich kosztów, co powoduje nie obniżanie planowanych przez jednostki terenowe nakładów, ponieważ „gdyby im zabrakło to by mieli pretensje“.

7. **Brak koordynacji.** Brak koordynacji jest wg mnie główną przyczyną trudności na odcinku planów finansowych w roku bieżącym. Spotykamy się w wielu wypadkach ze zbieżnością zarządzeń, wymagających sporządzenia 2 lub więcej planów w tym samym terminie. System równoczesnego opracowywania 2 lub więcej planów nie jest, moim zdaniem, możliwy do przeprowadzenia ze względu na fakt, że nawet drobne zmiany w jednym pociągają za sobą zmiany w większości wzorów planów innych.

Przypomnijmy sobie jaka sytuacja panowała w dniu 1 grudnia ub. r. tzn. w dniu, w którym zbiorcze plany finansowe przedsiębiorstw miały się znaleźć w resortach. Plany produkcji były wstępnie zatwierdzone, jednakże ulegały one zmianom i korektom. Zmiany te wprowadzono mniej więcej do połowy marca, kiedy to Centralne Zarządy otrzymały plany - nakazy.

Plany skupu teoretycznie winny być złożone w resortach w tym dniu, a więc cyfry zawarte w nich nie mogły być uwzględnione w planach finansowych. Dotyczyło to również planów obrotu towarowego. Oba te plany ulegały w cią-

gu grudnia i stycznia zmianom do czasu ich zatwierdzenia.

Plany zatrudnienia były wówczas w początkowym stadium opracowywania i ostatecznie opracowane zostały w marcu. Dotyczy to również przeciętnych płac dla pracowników fizycznych i umysłowych.

Przedsiębiorstwa w dniu 1 grudnia nie miały zatwierdzonych budżetów akcji socjalnej i FN i Pr. Zł., ponieważ termin składania pierwszych projektów budżetów był wyznaczony na dzień 30 listopada. Jak wiemy, budżety te ulegały wielu zmianom łącznie ze stopą narzutu na FAS.

Wysokość marży hurtowej dla poszczególnych przedsiębiorstw została zatwierdzona ostatecznie dopiero w styczniu br.

Opracowując plany finansowe w wyznaczonym Instrukcją terminie przedsiębiorstwa nie znały procentu pokrycia normatywów własnymi środkami ani też wysokości oprocentowania poszczególnych rodzajów kredytów bankowych w r. 1950.

Należy wspomnieć tu również o reorganizacjach przedsiębiorstw. Reorganizacje często dokonywane były w okresie, kiedy należało opracowywać plan finansowy. Równocześnie zreorganizowane przedsiębiorstwa nie posiadały jeszcze zatwierdzonej struktury organizacyjnej. Prawidłowe opracowanie planu finansowego jest w tym stanie rzeczy niemożliwe.

8. **Zwiększenie ilości formuły planu finansowego.** Jeśli weźmie się pod uwagę fakt, że w 1949 r. przedsiębiorstwa opracowały plan finansowy składający się przeciętnie z ośmiu wzorów, a plan na r. 1950 składa się przeciętnie z 16 wzorów przeważnie szerszej i bardziej wyczerpująco rozbudowanych, to staje się rzeczą jasną, że samo techniczne opracowanie planu musiało przysporzyć wiele trudności przedsiębiorstwom o słabo rozwiniętym aparacie planowania finansowego.

9. **Usterki w Instrukcji oraz w z o r a c h p l a n ó w.** Jak już wspomniałem ilość i zakres wzorów planu finansowego na r. 1950 został znacznie zwiększony w porównaniu z planem na rok 1949, wskutek czego prawidłowe opracowanie planu było bez porównania trudniejsze. Trudności te winna rozwiązać wyczerpująca instrukcja, niestety wyjaśnienia, które były dostępne przedsiębiorstwom, w wielu wypadkach nie były wyczerpujące.

Poniżej przedstawiam wątpliwości, które m. in. mogły powstać w sporządzaniu poszczególnych planów.

W planie płac rozbitcie na rodzaje jednostek organizacyjnych nie było dostosowane do potrzeb przedsiębiorstw planujących. Planowanie wynagrodzenia za urlopy i czas efektywnie nieprzepracowany dla pracowników umysłowych

jest niemożliwe, ze względu na zakaz przekraczania funduszu płac, uzyskanego przez pomnożenie zatwierdzonej ilości pracowniko-miesiący przez przeciętną płacę. W wypadku zaplanowania części funduszu płac na kontach 4250/51, nie można byłoby prawidłowo wypełnić wyliczeń do planu kosztów działalności.

Plan finansowy akcji socjalnej jest nieoprzebudowany, ponieważ przedsiębiorstwa handlowe w zasadzie nie prowadzą akcji socjalnej we własnym zakresie.

Plan finansowy obrotów towarowych dla przedsiębiorstw o charakterze mieszanym handlowo-usługowo-produkcyjnym jest prawie niemożliwy do opracowania. Ponieważ takie przedsiębiorstwa istnieją i ich struktury ze względów zasadniczych zmienić nie można, plan finansowy obrotów towarowych winien mieć układ umożliwiający „zmieszczenie się” i tych przedsiębiorstw.

Plan zaopatrzenia materiałowego winny opracowywać nie tylko Centrale Zaopatrzenia, lecz także i przedsiębiorstwa o charakterze mieszanym.

W planie finansowym skupu brak rubryki ewidencyjnej „ubytki”, a bez tej rubryki niemożliwe jest zbilansowanie planu.

Plan odpisów amortyzacyjnych nie posiada rozbicia na środki trwałe, w całości nie zamortyzowane oraz na całkowicie zamortyzowane. Poza tym nie zostały we wzorze przewidziane rubryki, służące do zaplanowania zmniejszenia sumy odpisów amortyzacyjnych, powstałego na skutek oddania do użytku inwestycji w ciągu roku, względnie zakupienia w ciągu roku nieruchomości, maszyn itd.

Do planu normatywów środków obrotowych konieczna jest szczegółowa instrukcja wyjaśniająca istotę normatywów, ich znaczenie w gospodarce planowej oraz szczegółowe wyjaśnienia, jak należy plan ten opracowywać. Poza tym w planie winny być uwzględnione normatywy wynobów gotowych i robót w toku ze względu na mieszany charakter części przedsiębiorstw.

Również plan pokrycia normatywów środków obrotowych i plan finansowania środków obrotowych wymaga bardzo szczegółowego omówienia w instrukcji. Między innymi jeden z wzorów (AF-12) nie przewiduje pozycji na podatek dochodowy, który należy uwzględnić przy obliczaniu funduszu własnego na koniec okresu. Wzór ten, moim zdaniem, winien bezwzględnie posiadać rozbicie kwartalne, ponieważ wówczas ściślej wiązałby się z planem finansowania środków obrotowych. Plan finansowania środków obrotowych winien uwzględniać wszystkie rodzaje kredytów bankowych, których planowanie jest dozwolone. Poz. 10 (kredyt bankowy na faktury oddane do inkasa) winna być rozbudowana, co umożliwiłoby jej analizę.

Odnosnie planu kosztów działalności, to prócz spraw omówionych już uprzednio, chciałbym poruszyć dwa zagadnienia: Pierwsze — dotyczy sprawy uwzględnienia w planie tych kosztów, których planować nie należy, np. kar, grzywien, ofiar, subwencji i zasiłków. Drugie — sprawa dotyczy planowania kosztów szkolenia, niepokrywanych przez Centralny Urząd Szkolenia Zawodowego, np. szkolenie przeciwpożarowe, szkolenie ekspedientów w MHD itp.

Odczuwa się ponadto brak planu wskaźników ekonomiczno-technicznych, który pozwalałby na łatwe zbadanie realności planu finansowego oraz na sprawdzenie, czy plan został opracowany zgodnie z podstawowymi założeniami planu sześcioletniego oraz zgodnie z Uchwałą Rady Ministrów o wprowadzeniu planowego systemu oszczędzania.

II

Z części pierwszej mego artykułu wynika, że trudności na jakie natknęły się jednostki planujące, opracowując plan finansowy na rok 1950 były przyczyną dalszych trudności zarówno z zakresu prawidłowości sporządzenia planu, jak i jego terminowego wykonania. Dlatego przed opracowaniem planu na r. 1951 musimy dołożyć wszelkich starań, aby trudności te zwalczyć.

Chcę omówić sposoby usunięcia czynników zakłócających normalny tok opracowywania planów finansowych, których olbrzymiego znaczenia dla gospodarki narodowej nie potrzebują wyjaśniać.

Trudności spowodowane zmianą Jednolitego Planu Kont dadzą się z łatwością usunąć przez szeroko zakrojoną akcję szkolenia (łącznie z samokształceniem), a również drogą wydawania drukiem fachowych opracowań, ujmujących zagadnienia nowego JPK.

Ogólne ramowe zasady organizacji finansowej oraz systemu finansowego winny być zatwierdzone przez KERM i opublikowane nie później, jak do końca maja, a począwszy od czerwca należałoby przystąpić do opracowywania zasad organizacji finansowej i systemu finansowego dla każdego przedsiębiorstwa. Prace te winny być ukończone do końca lipca br. Przed ostatecznym zatwierdzeniem zasad, należy bezwzględnie uzgodnić treść ich ze wszystkimi zainteresowanymi departamentami resortów Ministerstwa Finansów oraz PKPG.

Wszelkie ewentualne zmiany cen, taryf, płac itp. winny być podane do wiadomości zainteresowanych przedsiębiorstw najpóźniej na 10 dni przed rozpoczęciem prac przy sporządzaniu planów zbiorczych.

Zasada oddolnego opracowywania planu finansowego musi być obowiązkowo utrzymana. Aby system ten dał właściwe rezultaty, należy utworzyć komórki planowania finansowego we wszystkich jednostkach organizacyjnych, obo-

wiązanych na podstawie uchwały wzgl. zarządzenia w sprawie zasad organizacji finansowej i systemu finansowego, do opracowywania planów finansowych.

Komórki planowania finansowego w jednostkach terenowych winny być obsadzone przez ludzi rozumiejących istotę i znaczenie planowania. Na planistów finansowych w jednostkach terenowych należy nałożyć obowiązek zapoznania się z Jednolitym Planem Kont i zasadami organizacji finansowej i systemu finansowego.

Planiści finansowi w terenie winni otrzymać instrukcję w sprawie opracowania planu finansowego na pewien dłuższy okres czasu przed terminem opracowywania planów, aby mogli oni dobrze się z nią zapoznać i ewentualnie zwrócić się o wyjaśnienia do jednostki nadrzędnej. Uważam, że za prawidłowe opracowanie planu finansowego należałoby przeznaczyć premię analogicznie jak za sporządzenie bilansu.

Plan finansowy może być realny tylko wówczas, jeżeli opracowany jest na podstawie danych cyfrowych, wynikających z planów produkcji, skupu, obrotu towarowego, usług, zaopatrzenia, sieci, zatrudnienia i płac oraz na podstawie cyfr otrzymanych z księgowości i statystyki. Bez realnych, dokładnych danych uzyskanych z księgowości i statystyki za lata ubiegłe i czasokres bezpośrednio poprzedzający okres opracowywania planu, planowanie jest praktycznie niemożliwe. Dlatego też należy położyć wielki nacisk na podwyższenie poziomu księgowości i statystyki w jednostkach, w których nie stoją one na właściwym poziomie lub też pracują z wielkimi zaległościami. Przez podniesienie poziomu księgowości i statystyki umożliwimy pracę planistom, dając im materiały konieczne do opracowywania planów finansowych.

W roku bieżącym musimy położyć wielki nacisk na właściwą, prawidłową i wnikliwą analizę planów, przez jednostki nadrzędne. Aby analiza planów finansowych była pełnowartościowa należy wskazać w instrukcji w sprawie opracowania planu finansowego, jaką formę ma przybrać analiza i na jakie momenty trzeba zwrócić szczególną uwagę.

Należy podnieść poziom pracy planistów finansowych na szczeblu naczelnego dyrektora drogą instruktarszą i drogą selekcyjną, a harmonogram prac winien być tak opracowany, aby planista finansowy dysponował odpowiednim czasem, umożliwiającym mu przeprowadzenie analizy, skorygowanie otrzymanych planów oraz opracowanie zbiorczego planu przedsiębiorstwa.

Chciałbym tutaj podkreślić jeszcze sprawę odpowiedzialności za prawidłowe i w terminie opracowanie realnego planu finansowego. Za opracowanie planu finansowego winien ponosić odpowiedzialność naczelnego dyrektora przedsiębiorstwa na równi z dyrektorem finansowym,

szefem działu finansowego i planistami. Tylko wówczas dyrektor naczelnego przedsiębiorstwa umożliwi komórcze planowania finansowego otrzymanie z innych służb wszystkich niezbędnych materiałów.

Osobista odpowiedzialność naczelnego dyrektora stanowić będzie gwarancję, że plan finansowy, przed przesłaniem go do resortu zostanie przedyskutowany na posiedzeniu dyrekcji statutowej oraz sprawdzony pod względem formalnym i merytorycznym. Uniknie się w ten sposób wypadków, jakie zdarzały się dotychczas, że dyrektor naczelnego, a nawet dyrektor finansowy nie orientowali się, że plan przez nich podpisany, został opracowany błędnie.

Najwięcej starań należy dołożyć w celu usunięcia trudności spowodowanych brakiem koordynacji. Ponieważ brak koordynacji może zniweczyć wszystkie nasze wysiłki idące w kierunku opracowania prawidłowego, realnego planu finansowego w określonym przez władzę nadrzędne terminie, należy, moim zdaniem, już teraz przystąpić do energicznej i zdecydowanej walki z tym objawem.

Aby uniknąć braku koordynacji i związanego z nim bezładu, należy najpóźniej do końca maja br. opracować szczegółowy harmonogram prac.

Pozwolę sobie przedłożyć projekt harmonogramu z tym zastrzeżeniem, że termin opracowania planu finansowego może być dotrzymany tylko wówczas, gdy komórki planowania w jednostkach produkcyjnych, Centralnych Zarządach i Dyrekcjach Ekonomicznych Central Handlowych dotrzymają wyznaczonych dla nich terminów.

W wypadku nieotrzymania przez komórki planowania finansowego materiałów w oznaczonym czasie, termin opracowania planu finansowego, automatycznie ulega odpowiedniej zwłoce.

Harmonogram prac w Centrali Handlowej w mojego projektu winien wyglądać następująco:

1. do dnia 10 lipca Centrala Handlowa otrzymuje plan realizacji produkcji Centralnego Zarządu Przemysłu oraz innych jednostek produkcyjnych, od których Centrala odbiera bezpośrednio produkcję,

2. do dnia 31 lipca Centrala Handlowa otrzymuje zasady organizacji finansowej i systemu finansowego, wytyczne odnośnie cen, rabatów, taryf, płac, zatrudnienia, limitów inwestycyjnych, rentowności, stopy wszelkiego rodzaju narzutów, które będą obowiązywały w r. 1951 oraz otrzymuje instrukcję w sprawie opracowania planu finansowego na rok 1951,

3. do dnia 30 września Centrale opracują i uzgodnią ze wszystkimi zainteresowanymi jednostkami plany gospodarcze, przedłożą je resortom do zatwierdzenia oraz podadzą do wia-

domości oddolnie planującym jednostkom elementy konieczne do opracowania planu finansowego — projektu,

4. do dnia 25 października naczelne dyrekcje central otrzymują zbiorcze plany oddziałów względnie ekspozytur,

5. do dnia 31 października resorty zatwierdzają plany gospodarcze central oraz ustalają marżę hurtową dla każdego przedsiębiorstwa,

6. do dnia 10 listopada naczelne dyrekcje analizują otrzymane z terenu plany finansowe oraz opracowują plan zbiorczy przedsiębiorstwa, uwzględniając zmiany dokonane przez resorty w planach gospodarczych i przedkładają je Departamentowi Finansowemu resortu,

7. do dnia 10 grudnia przedsiębiorstwa otrzymują z resortu plan-nakaz,

8. do dnia 31 grudnia naczelne dyrekcje opracowują plany-nakazy dla podległych jednostek.

Powyższy harmonogram traktuję jako projekt ramowego harmonogramu, który winien być szczegółowo opracowany indywidualnie przez każde przedsiębiorstwo z zachowaniem dat „węzłowych“. Przedsiębiorstwa o mniej rozbudowanej strukturze organizacyjnej należy zobowiązać do przedłożenia resortom planów w terminach wcześniejszych, co wydatnie przyczyni się do ułatwienia pracy resortom.

Pomimo, że projekt harmonogramu przewiduje rozłożenie prac przy planach finansowych na okres od dnia 1 października do końca grudnia, tzn. na okres trzech miesięcy, to jednak wykonanie prawidłowe i solidne wszystkich zadań, wymagać będzie wielkiego wysiłku ze strony pracowników komórek planowania finansowego zarówno w przedsiębiorstwach jak i w resortach.

Jasne jest, że praca przy sporządzaniu planów finansowych będzie mogła przebiegać wg uzgodnionego ze wszystkimi zainteresowanymi czynnikami, harmonogramu, o ile podstawowe elementy planu nie będą zmieniane w czasie opracowywania planów zbiorczych przez przedsiębiorstwa.

III

Zasady organizacji finansowej i systemu finansowego winny dokładnie określać, które przedsiębiorstwa należeć będą do przedsiębiorstw budżetowych, które będą pokrywać swoje nakłady w ciężar podległych im przedsiębiorstw, a które działać będą na zasadach pełnego względnie ograniczonego wewnętrznego rozrachunku gospodarczego.

Sprawa planów finansowych pierwszej i drugiej grupy jednostek jest mniej skomplikowana, ponieważ ich plany będą miały charakter, sto-

sunkowo prostych budżetów. Termin opracowania tych budżetów winien być wyznaczony na okres pierwszej połowy października.

Natomiast należy szerzej zastanowić się nad sprawą zakresu i formy planu finansowego jednostek działających na zasadach rozrachunku gospodarczego.

Jakie są główne zadania planu finansowego? Moim zdaniem, głównymi zadaniami planu finansowego jednostek, działających na zasadach rozrachunku gospodarczego, jest obliczenie niezbędnych środków na planowany okres, które umożliwią danemu przedsiębiorstwu wykonanie ustalonego planu gospodarczego oraz ustalenie źródeł środków i wysokości ich wpływów, ze szczególnym uwzględnieniem gromadzenia własnych środków.

Aby plan finansowy mógł wykonać swoje zadania, musi opierać się na wskaźnikach, uwzględnionych w planie gospodarczym, dotyczących handlu; między innymi planowanego skupu, obrotu towarowego, zaopatrzenia sieci remanentów towarowych, zatrudnienia i płac, kosztów obrotu towarowego, rabatów udzielanych i otrzymywanych, rentowności oraz planowanych inwestycji i kapitalnych remontów.

Jak wynika z tego plan gospodarczy przedsiębiorstwa winien obejmować następujące plany:

- a) plan obrotu towarowego ilościowy i wartościowy, uwzględniający rabaty otrzymywane i udzielane,
- b) plan skupu (ilościowy i wartościowy) oraz plan sprzedaży,
- c) plan zaopatrzenia ilościowy i wartościowy,
- d) plan zatrudnienia i płac wraz z planem wydajności pracy,
- e) plan sieci sprzedaży i skupu,
- f) plan inwestycji i kapitalnych remontów,
- g) plan kosztów obrotu towarowego, zawierający tablicę wskaźników ekonomiczno-technicznych, ilustrujących obniżenie kosztów obrotu towarowego. Plan kosztów obrotu towarowego winien być tak opracowany, aby można było na jego podstawie określić rentowność przedsiębiorstwa,
- h) plan normatywów środków obrotowych.

Zrozumiałe jest, że przy tego rodzaju zmianie systemu planowania, ilość formularzy planu finansowego znacznie by się zmniejszyła, ponieważ zbędne byłyby następujące plany: plan płac, plan finansowy obrotów towarowych, plan finansowy skupu, plan finansowy zaopatrzenia i plan kosztów działalności.

Plan finansowy na rok 1951 winien zatem obejmować następujące plany:

- a) plan Rachunku Wyrównawczego Cen,
- b) plan finansowania robót kapitalnych,
- c) plan odpisów amortyzacyjnych,

- d) plan normatywów środków obrotowych,
- e) plan pokrycia normatywów środków obrotowych,
- f) plan kredytowy,
- g) plan kasowy,
- h) planowany wynik działalności gospodarczej,
- i) planowany bilans.

Omówię teraz układ poszczególnych planów, zastrzegając sobie, że będą to tylko luźne projekty, wymagające analizy.

1. plan R-ku Wyrównawczego Cen zależnie od decyzji zawartej w zasadach organizacji finansowej, będzie opracowywany w jednostkach produkcyjnych ewentualnie w przedsiębiorstwach handlowych. Plan ten winien posiadać układ analogiczny do układu planu Rachunku Różnic Cen na rok 1950 z dodaniem rozbitcia kwartalnego,

2. plan finansowania robót kapitałowych może posiadać identyczny układ jak plan finansowania inwestycji i kapitałowych remontów na rok 1950. z zastrzeżeniem, że grupa B winna być rozbita na:

- a) z funduszu amortyzacyjnego, pozostałego po przeznaczeniu jego części na remont kapitałowy,
- b) z dotacji z budżetu państwowego,
- c) ze środków własnych.

3. plan odnośników amortyzacyjnych winien posiadać układ zbliżony do tegoż planu na 1950 r. z uwzględnieniem uwag podanych uprzednio,

4. plan normatywów środków finansowych winien obejmować planowane normatywy:

- a) kasy,
- b) pieniędzy w drodze,
- c) r-ku bankowego,
- d) wydatków przyszłych okresów,

Układ planu mógłby odnawiać układowi planu normatywów środków obrotowych na r. 1950.

5. plan pokrycia normatywów środków finansowych i obrotowych winien posiadać układ zbliżony do wzoru HF-12 po dodaniu rozbitcia kwartalnego. Oczywiście jest, że pozycje 17 i 17a muszą obejmować zarówno sumę normatywów finansowych z planu poprzedniego, jak i sumę normatywów środków obrotowych z planu gospodarczego,

6. plan kredytowy, który będzie odpowiednikiem planu finansowania środków obroto-

wych na 1950 r. mógłby w zasadzie zachować jego układ z zastrzeżeniem, że część C planu ujmowałaby wszystkie rodzaje kredytów bankowych, których planowanie jest dozwolone,

7. plan kasowy w roku bieżącym nie był składową częścią planu finansowego. W ten sposób planowanie kasowe stanowi jakby całkowicie oddzielną gałąź planowania, oderwaną od innych planów.

Charakterystyczne jest, że Instrukcja Narodowego Banku Polskiego w sprawie planu kasowego, nie przewiduje przedkładania planów resortom, ani też opracowywania planów zbiorczych dla całego przedsiębiorstwa. Moim zdaniem, ten stan rzeczy nie powinien być utrzymany w r. 1951 i plan kasowy winien wejść do planu finansowego jako jego część składowa. Trudno jest w obecnej chwili powiedzieć coś o układzie wzorów planu kasowego, ponieważ nie został on dotychczas wprowadzony w życie, dlatego proponowałbym utrzymanie wzorów, opracowanych przez Narodowy Bank Polski z tym, że plan obejmowałby, tak jak wszystkie inne plany planu finansowego, okres roczny z podziałem na kwartały, natomiast plany kwartalne z podziałem na miesiące składałyby jednostki planujące wprost do właściwego Oddziału NBP.

8. planowany wynik działalności gospodarczej mógłby w zasadzie zachować układ z r. 1950, z uwzględnieniem zmian ustalonych zasadami organizacji finansowej i systemu finansowego oraz właściwego podziału na jednostki organizacyjne. Zrozumiałe jest, że plan ten musi zawierać rozbitcie kwartalne.

9. planowany bilans nie był przewidziany w planie finansowym na bieżący rok. Moim zdaniem należałoby go uwzględnić w 1951 r. Układ tego planu winien odpowiadać załącznikowi Nr 1 do JPK z tym, że zawierałby również i rozbitcie kwartalne.

Moje projekty wzorów części planów nie są dostosowane do mieszanego charakteru przedsiębiorstw i musiałyby być przepracowane w tym kierunku, aby uniknąć błędów wzorów planu finansowego na bieżący rok.

Zdając sobie sprawę z trudności, mogących wyniknąć na skutek włączenia planu kosztów obrotu towarowego do planu gospodarczego, uważam, że w wypadku uznania przez władze nadrzędne tych trudności za niemożliwe do przezwyciężenia, można byłoby przejściowo w roku 1951 uwzględnić w planie finansowym plan kosztów działalności wraz ze szczegółowym wyliczeniem kosztów oraz tablicą wskaźników ekonomiczno-technicznych, ilustrujących obniżenie kosztów obrotu towarowego. Naturalnie zmiana ta znalazłaby odbicie w harmonogramie prac.

Należy pamiętać, że plan finansowy będzie prawidłowo opracowany przez oddolne jednostki planujące tylko wówczas, gdy planista otrzyma jasną i wyczerpującą instrukcję. Dlatego też trzeba położyć wielki nacisk na to, aby Instrukcja w sprawie opracowania planu finansowego na rok 1951 dawała jasne i szczegółowe wskazówki, dotyczące opracowania poszczególnych wzorów. Instrukcja winna bezwzględnie zawierać opracowany przykład planu finansowego, niezbyt prostego, lecz i niezbyt skomplikowanego przedsiębiorstwa. Przykładowy plan winien być zaopatrzone we wszystkie, wymagane Instrukcją załączniki, uzasadnienia tekstowe oraz wyjaśnienia powiązań pomiędzy poszczególnymi wzorami planu, podane w sposób prosty i dla każdego dostępny. Uwzględnienie w Instrukcji przykładowego planu przyczyni się, moim zdaniem, do usunięcia większości wątpliwości nasuwających się planistom w jednostkach terenowych.

W Instrukcji w sprawie planu finansowego na rok 1951 należałoby zmienić sposób obliczania normatywu kasy, banku i materiałów. Zmiana winna iść w kierunku dokładniejszego ich obliczania. Obecnie, gdy wprowadzone zostało planowanie kasowe, należałoby „ryczałtowy normatyw“ kasy zastąpić normatywem, wynikającym z obliczeń.

Przy obliczaniu normatywu kasy należy uwzględnić:

- a) pewne ilości drobnych pieniędzy, potrzebnych do wydawania reszty,
- b) resztki wpływów z końca dnia, uzyskane po wpłacie utargu do Banku,
- c) drobne wydatki, dokonywane przez sieć handlową ze swoich kas,
- d) ewentualny zakup towarów z wpływów kasowych, o ile jednostka planująca ma na to zezwolenie,
- e) wszelkie inne wydatki opłacane przez kasę główną zgodnie z planem kasowym.

Po obliczeniu w/wymienionych elementów będziemy mogli opracować prawidłowo normatyw kasy, który może się kształtować rozmaicie ze względu na konkretne warunki pracy danej jednostki.

Również stosowanie dla wszystkich jednostek pięciodniowej rezerwy na rachunku w Banku finansującym nie jest moim zdaniem słuszne, ponieważ wysokość rezerwy w dniach winna być uzależniona także od konkretnych warunków pracy danej jednostki i należy ją ustalić indywidualnie na podstawie doświadczenia z poprzednich okresów.

Pomimo, że planowanie normatywu materiałów, należałoby wg mojego projektu do planu gospodarczego, chciałbym zaproponować roz-

bicie tego normatywu na trzy części, a mianowicie:

- a) normatyw opakowań,
- b) normatyw przedmiotów nietrwałych,
- c) normatyw materiałów dla celów gospodarczych (pdgr. 400, 401, 402 i 404).

Zrózniczkowanie normatywu materiałów pozwoliłoby na przeprowadzenie dokładniejszej jego analizy.

Należy również zalecić Dyrekcjom Finansowym przedsiębiorstw, aby opracowały branżową instrukcję w sprawie opracowania planu finansowego dla swoich jednostek terenowych z przykładem specyficznym dla danego przedsiębiorstwa.

IV

Mówiąc o materiałach niezbędnych dla opracowania planu finansowego, wymieniłem oprócz wskaźników zawartych w planie gospodarczym, dane z księgowości i ze statystyki. Obecnie chcę omówić sprawozdawczość z wykonania planu finansowego, która należy również do podstawowych materiałów, niezbędnych do opracowania planu finansowego.

Podczas opracowania I rzutu planu finansowego na rok 1950, komórki planowania finansowego nie dysponowały sprawozdawczością z wykonania planu, gdyż brak było kwartalnych sprawozdań z wykonania planu finansowego.

Znaczenie sprawozdawczości nie polega wyłącznie na dostarczaniu planistom finansowym materiału do opracowywania planu na okresy przyszłe, lecz również sprawozdawczość ma na celu kontrolę samego planu, to znaczy jego realność i prawidłowość oraz kontrolę wykonania planu. Jeżeli weźmiemy pod uwagę, że plan finansowy jest sprawdzianem prawidłowości planu gospodarczego, to tym bardziej wypukła się znaczenie kontroli planu i kontroli jego wykonania.

Kontrola wykonania planu winna być prowadzona bieżąco za pomocą wskaźników, które należy wciągnąć na specjalne tablice wskaźnikowe, celem ułatwienia ich porównywania. Tablice wskaźnikowe winny być opracowywane na szczeblu jednostki planującej oraz na szczeblu przedsiębiorstwa. Bieżąca kontrola wykonania planu pozwoli, (w wypadku stwierdzenia odchylenia od planu) na przedsięwzięcie wszelkich środków, zmierzających do zapobieżenia złu, ewentualnie pozwoli na wystąpienie z wnioskiem o korektę planu w wypadku jego nierealności, (względnie nieprawidłowości) na pewnym odcinku.

Forma sprawozdań z wykonania planu finansowego winna ściśle odpowiadać układowi po-

szczególne planów z tym, że po rubryce „plan“ muszą znajdować się rubryki: „zmniejszenie lub zwiększenie“, „razem“, „wykonano“ i „w procentach planu“.

Sprawozdania winny być opracowywane w przekrojach kwartalnych w terminach przewidzianych do składania bilansów za miesiące marzec, czerwiec, wrzesień i bilansu rocznego, ponieważ sprawozdania z wykonania planów finansowych muszą być oparte na księgowości.

Prawidłowa i terminowa sprawozdawczość umożliwi resortom dokonywanie zmian w planach w ciągu roku, zmian mających na celu urealnienie planów finansowych i obniżenie kosztów.

Ze względu na znaczenie sprawozdawczości, jako czynnika kontroli, należałoby opracować szczegółową i wyczerpującą instrukcję, omawiającą prócz techniki sporządzania sprawozdań również i znaczenie sprawozdawczości dla gospodarki narodowej oraz sposób i styl przeprowadzania kontroli bieżącej.

Sprawozdania z wykonania planów finansowych winny być analizowane przez dyrekcję statutową przedsiębiorstwa na specjalnym posiedzeniu, a wyniki analizy winny być ujęte w formie protokołu. Wskazane byłoby omówienie sprawozdania na ogólnej naradzie wszystkich pracowników danej jednostki.

A. KAWCZYŃSKI

Znaczenie planów zakładowych

Planowanie w zakładach przeprowadza się na podstawie wytycznych i wskaźników do gospodarczego planu ogólnopolskiego; dlatego w gospodarce socjalistycznej nie jest ono oderwane od ogólnego planu gospodarczego, lecz organicznie z nim związane i stanowi podstawę do kierowania całą działalnością zakładu, będącego jednym z ogniw gałęzi całej gospodarki Państwa.

Plany zakładowe opracowywane na podstawie wytycznych planu ogólnopolskiego umożliwiają maksymalne wykorzystanie zdolności produkcyjnej zakładu, nakładając obowiązek przestrzegania ścisłego wykonania wzgl. przekroczenia zatwierdzonego planu. O ile w planie danego zakładu powstaną odchylenia od dyrektyw i limitów ustalonych przez jednostkę nadrzędną, mogą one być przyczyną zakłóceń w normalnej działalności innych zakładów oraz organizacji zbytu i zaopatrzenia. Ścisłe zaś przestrzeganie tych dyrektyw i limitów we wszystkich elementach planu zakładowego jest gwarancją wykonania planu wszystkich współpracujących zakładów, a więc wykonania planu

V

Aby plan finansowy na rok 1951 mógł spełnić nałożone nań zadania:

1. Winna być przeprowadzona reforma układu i zakresu wzorów planu, idąca w kierunku wyeliminowania z planu finansowego planów ściśle związanych z planem gospodarczym.

2. Należy usunąć brak koordynacji, paralizujący wysiłki planistów finansowych i ewentualnie powołać specjalną komisję koordynującą.

3. Należy podnieść kwalifikacje planistów finansowych drogą szkolenia i wyczerpującego instruktazu.

4. Należy wprowadzić we wszystkich jednostkach systematyczną bieżącą kontrolę wykonania planu finansowego, realizacja której jest zasadniczym warunkiem prawidłowej pracy kierownictwa danej jednostki.

Należy wprowadzić socjalistyczny system planowania, polegający na uwzględnieniu w planach wszelkich obliczalnych rezerw i możliwości przedsiębiorstwa, kontroli prawidłowości rozchodów środków pieniężnych i materiałowych, kontroli bezwzględnego zachowania dyscypliny finansowej, co pozwoli na uzyskanie możliwie największej dodatkowej akumulacji własnych środków przedsiębiorstwa.

ogólnopolskiego, a tym samym przyspieszenia rozwoju gospodarki Państwa. Nakłada to na zakład obowiązek skrupulatnego opracowania planu, uwzględnienia wszelkich poczynan organizacyjno - technicznych, zapewniających jak najlepsze wykorzystanie wszelkich rezerw, obniżenie kosztów własnych oraz osiągnięcie najwyższej rentowności.

Również i jednostki nadrzędne ustalają wskaźniki i wytyczne do opracowania planu zakładowego w oparciu o plan ogólnopolski. Jedność planów zakładowych i ogólnopolskich zostaje zapewniona przez ustalenie limitów finansowych oraz wskaźników techniczno - ekonomicznych, będących podstawą do rozpracowania jakościowych i wartościowych zadań, otrzymanych przez zakłady od nadrzędnych organizacji. Przy opracowywaniu planów zakładowych wskaźniki te i limity mogą być naruszane jedynie w kierunku poprawy wyników; w wypadku stwierdzenia — w trakcie opracowywania planu w zakładzie — odchylen pogarszających przewidywane wyniki działalności — należy zaplanować środki zmierzające do

ich poprawy i na tej podstawie odpowiednio plan poprawić.

Proces planowania w zakładzie obejmuje całość jego działalności. Z tego też względu nie można opracowywać planu kosztów własnych, które są uzależnione ściśle od rozmiarów produkcji, jej asortymentu, stopnia wykorzystania materiałów, wydajności pracy, organizacji zakładu oraz wszelkiego rodzaju usprawnień w oderwaniu od innych wycinków planu, bez uwzględnienia wpływu wszystkich elementów w nich ujętych. Mimo jedności całego planu ześrodkowanie całej skomplikowanej pracy planowania w jednej komórce (szczególnie przy opracowywaniu planów większych zakładów) okazuje się niemożliwe. Całokształt więc prac związanych z opracowaniem planu — bez naruszenia jego całości — rozdzielany jest między poszczególne komórki (wydziały, biura, pracowników). Dla zharmonizowania i powiązania całości niezbędna jest, w trakcie opracowywania planu, ścisła współpraca poszczególnych komórek planujących, oraz określenie komórki odpowiedzialnej za koordynację prac. Komórką tą zwykle bywa biuro planowania. Nadzór i odpowiedzialność za całość planu ponosi dyrektor zakładu.

Ustalenie właściwej metody planowania w zakładzie jest ściśle uzależnione od sposobu powiązania pracy poszczególnych wydziałów, co jest związane z procesem technologicznym produkcji. Wybór odpowiedniego systemu planowania jest uzależniony od wielu warunków produkcyjnych.

Najważniejsze z nich są:

1. Rodzaj produkcji w danym zakładzie czy wydziale: potokowy, ciągły, (masowy), seryjny i indywidualny.
2. Produkcyjna struktura zakładu czy wydziału, odzwierciedlająca charakter podziału pracy między poszczególnymi wydziałami, oraz ich specjalizację. Różni się trzy typy struktury produkcyjnej:
 - a) przedmiotowa, przy której do wydziału przywiązana jest określona nomenklatura wyrobów przechodzących tu przez szereg procesów technologicznych,
 - b) technologiczna, przy której wydziały specjalizują się w wykonaniu ograniczonego zakresu operacji technologicznych,
 - c) mieszana, przedmiotowo - technologiczna, przy której różne wydziały specjalizują się według jednej lub drugiej cechy.
3. Techniczno - ekonomiczna charakterystyka produkcji określona w pierwszym rzędzie mniej lub więcej skomplikowanym

składem wyrobów (mniejsza lub większa ilość części składowych), dokładnością, pracochłonnością ich wykonania, długością cyklu produkcyjnego itp.

Zależność systemu planowania od powyższych czynników jest bezsprzeczna. Z tego też względu metody planowania winny być ściśle dostosowane do struktury zakładu i muszą uwzględniać wszystkie czynniki charakterystyczne dla danego rodzaju przemysłu oraz zakładu.

Właściwe przeprowadzenie planowania w zakładzie i systematyczna jego poprawa uzależniona jest od właściwej organizacji przede wszystkim działu technicznego, do którego należy opracowanie procesów technologicznych, dobrej organizacji normowania technicznego, utrzymania wysokiego poziomu dyscypliny technologicznej i ścisłego opracowania dokumentacji technicznej.

Jedną z najważniejszych części planu jest plan kosztów, w którym winny znaleźć finansowe odbicie inne części planu, a przede wszystkim plan usprawnień organizacyjno - technicznych, plan zatrudnienia, plan zużycia materiałów, założenia oszczędnościowe itp.

Planowany arkusz rozliczeniowy, jako centralny wzór, niezbędny do właściwego rozliczenia kosztów, może być opracowany jedynie dla każdego zakładu odrębnie, gdyż ściśle powiązanie planu kosztów własnych ze wszystkimi wskaźnikami wynikającymi z innych części planu, dokładne uzasadnienie wielkości zmian z nich wynikających, właściwe rozliczenie całości nakładów — możliwe jest jedynie na szczeblu zakładu.

Z tego też względu należy zwrócić szczególną uwagę na opracowanie planów poszczególnych zakładów, gdyż od ich realności i dokładności zależna jest realność planów zbiorczych: dla grupy zakładów, całej gałęzi przemysłu i dla całej gospodarki ogólnopolskiej. Jest to zupełnie zrozumiałe, gdyż plany zbiorcze powstają przez zestawienie odpowiednich pozycji wszystkich zakładów objętych planem zbiorczym.

Planowany arkusz rozliczeniowy pozwala dokonać właściwego zaplanowania kosztów rodzajowych i dokonania właściwego rozliczenia kosztów wspólnych na poszczególne wyroby przez określenie dla każdego wydziału wysokości narzutów. Przez dodanie w arkuszu rozliczeniowym kosztów bezpośrednich otrzymamy pełny i jasny obraz kształtowania się całości kosztów dla każdego miejsca pracy. Arkusz rozliczeniowy, umiejscawiając planowane koszty, nie znajduje swego odpowiednika w zbiorczych planach jednostki nadrzędnej. Sporządzanie zestawienia według wzoru zakładowego arkusza rozliczeniowego byłoby niecelowe. Jednakże porównanie ostatecznych wyliczeń, dokonanych na podstawie arkusza rozliczeniowego w róż-

nych zakładach, daje analityczny materiał porównawczy, umożliwiający wyprowadzenie dodatkowych wniosków o podciągnięciu zakładów zacofanych do poziomu zakładów produkujących.

Planowany arkusz rozliczeniowy i kalkulacyjny dostosowany do potrzeb branżowych przemysłu winien całkowicie odpowiadać arkuszowi używanemu do rozliczenia kosztów rzeczywistych. Również klucze podziałowe w jednym i drugim wypadku winny być takie same, a to dla umożliwienia ścisłej kontroli wykonania planu, bez czego planowanie nie mogłoby spełnić swego zadania — planowego kierowania działalnością przedsiębiorstwa. Z drugiej strony arkusze rozliczeniowe kosztów rzeczywistych dostarczają materiału do planowania na okres następny.

Planowanie kalkulacji poszczególnych wyrobów opiera się na planowanych normach zużycia materiałów, płac, innych (specjalnych) kosztów bezpośrednich oraz kosztów zakładowych (wydziałowych), administracji, zaopatrzenia materiałowego, kosztów zbytu — wynikających z planowego arkusza kalkulacyjnego i może być dokonane jedynie na szczeblu zakładu.

Również i w tym wypadku sporządzanie zbiorczych zestawień tych kalkulacji jest bezprzedmiotowe i tego rodzaju kalkulacje w szczegółach są niemożliwe do sprawdzenia.

Porównanie kalkulacji jednorodnych wyrobów w różnych zakładach może dać jedynie dodatkowy materiał analityczny do kontroli wykonania planów.

Z powyższego jasno wynika jak ważne znaczenie posiadają plany zakładowe. Bez dobrych planów zakładowych nie otrzymamy dobrych planów zbiorczych. Im lepiej będą opracowane pierwotne plany zakładowe, tym mniej będą wymagały poprawek i przeróbek plany zbiorcze.

Ze względu na decydujące znaczenie planów zakładowych dla jakości planów ogólnopństwowych konieczne jest:

a) opracowanie szczegółowych instrukcji w sprawie sporządzania tych planów, dostosowanych do potrzeb branżowych poszczególnych gałęzi przemysłu,

b) ustalenie ścisłych wytycznych i limitów dla każdego zakładu,

c) przeszkolenie pracowników,

d) udział przedstawicieli jednostki nadrzędnej przez cały okres opracowywania planów zakładowych.

Zarządzenie w sprawie pogłębienia wewnętrznego rozrachunku gospodarczego w przedsiębiorstwach przemysłowych wymaga również odpowiednich zmian w sporządzaniu planu. Prowadzenie wewnętrznego rozrachunku gospodarczego w odniesieniu do poszczególnych wydziałów i poszczególnych odcinków pracy będzie możliwe jedynie wówczas, jeżeli zostaną dla nich opracowane plany ściśle związane z planem zakładu.

„Przeprowadzenie zasady rozrachunku gospodarczego w całej działalności przedsiębiorstw jest najważniejszym bodźcem do ujawnienia posiadanych w naszej gospodarce ogromnych jeszcze, a niewykorzystanych rezerw wewnętrznych, sprzyjających rozwojowi akumulacji socjalistycznej i przez to wzmacniających bazę materialną całego budownictwa socjalistycznego“.*)

Plany wydziałowe, będące częścią ogólnofabrycznego planu i opracowane według tych samych zasad, pozwalają na wprowadzenie rozrachunku gospodarczego i ustalenie wyników gospodarczych ich pracy.

Rozrachunek gospodarczy będąc bodźcem do wykonania i przekroczenia planów według wskaźników ilościowych i jakościowych czyni specjalnie skutecznymi plany przemysłowo - finansowe i stwarza materialne zainteresowanie pracowników odnośnie wykonania i przekroczenia wszystkich wskaźników planu. Jeszcze większą skuteczność osiąga rozrachunek gospodarczy przy zastosowaniu go w odniesieniu do odcinków pracy, brygad. Doprowadzenie rozrachunku gospodarczego do brygad nie tylko precyzuje planowanie i ewidencję wyników, lecz również (co jest bardzo ważne) wciąga poszczególnych wykonawców do konkretnej walki o osiągnięcie wskaźników planu przemysłowo - finansowego.

* Z Uchwał XVII Konferencji WKP(b) — Kotorowicz, Tschpromfinplan promyslennawo predprijataja, str. 15.

W celu uniknięcia opóźnień w wysyłce PPK »Ruch« prosi P. T. Prenumeratorów o wpłacanie należności za prenumeratę najpóźniej do dnia 20 każdego miesiąca poprzedzającego miesiąc prenumeraty.

Wszystkie wpłaty, które będą nadane na PKO lub pocztą po dniu 20, będą automatycznie zaliczane na prenumeratę o jeden miesiąc później.

Za datę nadania wpłaty uważa się datę stempla pocztowego na pokwitowaniu.

ADMINISTRACJA

WYTYCZNE – INFORMACJE – WYJAŚNIENIA BOR

Inwestycyjna dokumentacja księgową

Praca niniejsza jest fragmentem książki pt. „Ujednolicone druki rachunkowe i finansowe“, która w najbliższym czasie ukaże się jako 2-gi tom Biblioteki BOR nakładem Polskich Wydawnictw Gospodarczych.

Książka ta szczegółowo omawia ujednolicone druki PD i PK dla dokumentacji robót kapitalnych i ich finansowania, druki dla ewidencji środków trwałych, gospodarki materiałowej i dla księgowości finansowej.

Z uwagi na to, że druki dla dokumentacji robót kapitalnych i ich finansowania stanowią całkowicie nową i nieznaną formę ewidencji działalności inwestycyjnej, publikujemy za zezwoleniem Polskich Wydawnictw Gospodarczych, odpowiednią część będącej w przygotowaniu książki, chcąc w ten sposób umożliwić zainteresowanym właściwe posługiwanie się obowiązującymi drukami.

Działalność inwestycyjna

W warunkach gospodarki uspołecznionej zagadnienie inwestycji wysuwa się na czoło zadań gospodarczych. Ujęcie całokształtu działalności inwestycyjnej w ramy ogólnopolskiego planu inwestycyjnego, stosownie do ściśle określonego trybu i finansowania tej działalności — spowodowało konieczność opracowania ujednoliconych metod rozliczeń i ewidencji nakładów inwestycyjnych.

Instrukcje Inwestycyjne ogłaszane rokrocznie w oparciu o obowiązujące zasady systemu finansowego, uzupełniane częstokroć — w miarę powstających potrzeb — dodatkowymi przepisami, stanowią prawną podstawę normującą zagadnienia techniczne, finansowe i sprawozdawcze w zakresie działalności inwestycyjnej.

Jednolity Plan Kont obowiązujący z dniem 1 stycznia 1950 r. przedsiębiorstwa uspołecznione określonych resortów ustalił zasady księgowego ujęcia rozliczeń w zakresie robót kapitalnych (pojęcie robót kapitalnych obejmuje działalność inwestycyjną oraz remonty kapitalne). Zasady zawarte w JPK nie ograniczają się jednak wyłącznie do ustaleń księgowych, lecz zgodnie z rozszerzoną w warunkach gospodarki uspołecznionej funkcją rachunkowości, sięgają do wskazań organizacyjnych i technicznych, umożliwiających i ułatwiających przy pomocy urządzeń pomocniczych planowanie, sprawozdawczość i kontrolę działalności inwestycyjnej.

Urządzeniami pomocniczymi tego typu są kartoteki analityczne dla działalności inwestycyjnej wzgl. kapitalnych remontów, oparte na ujednoliconych drukach.

Kartoteka inwestycyjna

Inwestycje mogą być dokonywane jedynie na podstawie włączenia do Planu Inwestycyjnego (PI), tzn. po zatwierdzeniu tytułu inwestycyjnego.

Kartoteka inwestycyjna, obligatoryjnie prowadzona przez inwestora, stanowi podstawę ujęcia i kontroli działalności inwestycyjnej, a tym samym w skali ogólnopolskiej stanowi odbicie realizowania PI.

Kartoteka inwestycyjna zawiera szczegółowe dane dotyczące:

1. **zaangażowania** środków przeznaczonych na finansowanie inwestycji w zawartych umowach, dokonanych zamówieniach i zleceniach inwestycyjnych.

Wyjaśniająco podaje się, że pod pojęciem „zaangażowania środków“ rozumieć należy w warunkach wiązania środków pieniężnych, przeznaczonych na sfinansowanie inwestycji, które następuje w momencie zawierania umów, dokonania zamówień lub udzielania wewnętrznych zleceń na wykonanie robót inwestycyjnych sposobem gospodarczym. Ewidencja tak pojętego „zaangażowania środków“ stanowi zatem typ rozszerzonej ewidencji (pozaksięgowej), umożliwiającej bieżące uchwycenie sumy środków finansowych, jakimi dysponuje inwestor po skorygowaniu aktualnego limitu o wysokość warunkowo związanych środków.

2. **sfinansowania** inwestycji, tj. wydatkowania środków w PI na pokrycie nakładów inwestycyjnych;

3. **wykonania** rzeczowego działalności inwestycyjnej, ujętego w formie ewidencji nakładów inwestycyjnych.

Analiza działalności inwestycyjnej jest przeprowadzona na podstawie kartoteki inwestycyjnej w odniesieniu do każdego składnika tytułu oraz całego tytułu przez porównanie;

1. limitu netto z:

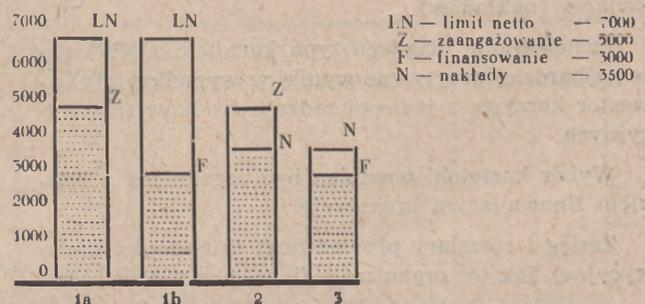
a) zaangażowaniem, które określa sumę środków inwestycyjnych niezaangażowanych (aktualny limit do zaangażowania),

b) finansowaniem, które określa aktualny stan środków inwestycyjnych do wykorzystania (aktualny limit do wykorzystania),

2. zaangażowania i nakładów, które określa dotychczas niewykonane umowy, zamówienia i zlecenia,

3. nakładów i finansowania, które określa wartość nakładów do finansowego pokrycia.

Graficznie:

Dane zawarte w kartotece inwestycyjnej stanowią materiał analityczny i sprawozdawczy dla:

władz naczelných — Ministerstwa i PKPG w formie sprawozdań miesięcznych i kwartalnych, banku finansującego inwestycje — w formie kopii dzienników inwestycyjnych (1. dziennik zaangażowania i 2. dziennik wykonania).

Prowadzenie kartoteki inwestycyjnej opiera się na następujących podstawowych zasadach:

- a) zapisy dokonywane są bieżąco i przez przebitkę (dziennik),
- b) dane kartoteki uzgadniane są ściśle z księgowością główną (gr. 02, 03, 04, 099).
- c) dane kartoteki w zakresie operacji finansowych winny być całkowicie zgodne z ewidencją banku finansującego inwestycje (02, 099).

Punkt b) nie odnosi się do kartoteki zaangażowania, która nie jest kartoteką analityczną księgowości, gdyż zapisane w niej zdarzenia wyprzedzają niejako zdarzenia ujęte na kontach księgowości głównej.

W zależności od rozmiarów i rodzaju działalności inwestycyjnej oraz od stanu organizacyjnego księgowości inwestora, może mieć zastosowanie jeden z dwóch niżej scharakteryzowanych typów kartotek inwestycyjnych.

Kartoteka inwestycyjna pierwszego typu składa się z trzech odrębnych zespołów kartotekowych:

1. **kartotekę zaangażowania** obejmuje karty zaangażowania środków inwestycyjnych „IZ” (wzór KR-0102R) oraz dziennik inwestycyjny „I” (wzór KR-0112Ru lub 1112Rp), którego symbol „I” należy uzupełnić przez dopisanie słowa „zaangażowanie”,
2. **kartotekę sfinansowania** obejmuje karty finansowania inwestycji „IF” (wzór KR-0140R) oraz dziennik inwestycyjny „I” (wzór KR-jw.), którego symbol „I” należy uzupełnić przez dopisanie słowa „finansowanie”,
3. **kartotekę wykonania nakładów** obejmuje karty nakładów inwestycyjnych „I-N” (wzór KR-0103R) oraz dziennik inwestycyjny „I” (wzór KR-jw.), którego symbol „I” należy uzupełnić przez dopisanie słowa „nakłady”.

W kartotece inwestycyjnej drugiego typu, stosuje się jeden rodzaj kart analitycznych, a mianowicie **kartę uniwersalną inwestycji** „INW” (wzór KR-0101R) oraz dziennik „INW” (wzór KR-0111Rp lub 0111Ru), na których są dokonywane zapisy dotyczące zarówno zaangażowania jak i finansowania i wykonania (nakładów).

Zastosowanie drugiego typu kartoteki (INW) daje najbardziej pozytywne wyniki w wypadku, gdy inwestor korzysta z jednego rodzaju środków inwestycyjnych.

Wybór kartoteki powinien być uzgodniony z bankiem finansującym inwestycję.

Zasięg i rozmiary prowadzonej działalności inwestycyjnej, jak też organizacja finansowa przedsiębior-

stwa lub zakładu warunkują umiejscowienie kartoteki inwestycyjnej oraz jej powiązanie zarówno z księgowością główną, jak też z wydziałem inwestycyjnym.

W tej dziedzinie spotykać się będziemy w praktyce z szeregiem różnorodnych rozwiązań. I tak, istnieją zakłady, w których mały zakres i rozmiar inwestycji powoduje, że nie działa odrębny wydział inwestycyjny, którego funkcje wykonują istniejące wydziały techniczne i wydział zaopatrzenia, a czynności związane z prowadzeniem analityki (kartoteki) inwestycyjnej wykonuje księgowość finansowa.

Wykonanie inwestycji w średnich i większych rozmiarach stwarza konieczność powołania do życia wydziału inwestycyjnego, którego zadania sformułować można w następujących postulatach:

1. Planowanie długofalowe (harmonogramy prac).
2. Przygotowanie dokumentacji technicznej, ekonomicznej i prawnej.
3. Włączenie zaplanowanych inwestycji do P I.
4. Zaopatrzenie inwestycyjne — zawieranie umów, udzielanie zamówień i zleceń.
5. Nadzór nad rzeczowym wykonaniem inwestycji — przyjmowanie techniczne robót.
6. Bieżąca kontrola faktur i rozliczeń nakładów inwestycyjnych.
7. Finansowe rozliczenia wykonawstwa inwestycyjnego.
8. Sprawozdawczość inwestycyjna.

Czynności, wykonywane przez wydział inwestycyjny, predestynują w zasadzie ten wydział do prowadzenia kartoteki inwestycyjnej.

Przez przejęcie dodatkowej funkcji księgowej wydział inwestycyjny rozporządzałby w sposób bezpośredni prawidłowym materiałem dla obowiązującej sprawozdawczości.

Nieodzownym warunkiem należytego prowadzenia kartoteki przez wydział inwestycyjny jest bieżące merytoryczne uzgadnianie zapisów z księgowością główną, co może być zrealizowane jedynie przez stałą współpracę obu wydziałów.

Możliwe są również inne rozwiązania organizacyjne w zakresie szczegółowej ewidencji inwestycyjnej, jak stworzenie odrębnej komórki księgowości inwestycyjnej lub też prowadzenie kartoteki inwestycyjnej w ramach księgowości głównej.

Niezależnie od stosowanych rozwiązań organizacyjnych właściwe wykonywanie funkcji nałożonych na księgowość inwestycyjną uzależnione jest od ścisłej współpracy tej komórki z wydziałem inwestycyjnym oraz z księgowością główną.

W przedsiębiorstwach i zakładach w budowie oraz w Dyrekcjach Odbudowy, których podstawową działalnością jest wykonawstwo inwestycyjne, finansowane ze środków P I, księgowość inwestycyjna spełnia w zasadzie funkcje księgowości głównej.

Wykaz druków dla działalności inwestycyjnej.

Lp.	Wzór Nr KR D	Nazwa druku	Symbol druku	Zastosowanie
1	0102R	Karta zaangażowania środków inwestycyjnych	„IZ”	Ewidencja i kontrola zaangażowania środków na sfinansowanie inwestycji w umowach, zleceniach itp.
2	0140R	Karta finansowania inwestycji	„IF”	Ewidencja i kontrola wydatkowanych środków finansowych na inwestycje.
3	0103R	Karta nakładów inwestycyjnych	„IN”	Ewidencja i kontrola rzeczowego wykonania nakładów inwestycyjnych.
4 4a	0112Ru 0112Rp	Dziennik (inwestycji)	„I”	W zależności od zastosowania przebitkowy zbiornik zapisów dotyczących zaangażowania, bądź finansowania lub wykonania inwestycji.
5	0101R	Karta uniwersalna inwestycji	„IN W”	Ewidencja i kontrola zaangażowania, finansowania i wykonania inwestycji.
6 6a	0111Ru 0111Rp	Dziennik inwestycji	„IN W”	Przebitkowy zbiornik zapisów dokonywanych na karcie uniwersalnej inwestycji.

Karta zaangażowania środków inwestycyjnych „I-Z” (KR D-0102R)

Format: A4 (210×297 mm).

Wykonanie: luźne karty.

Kolor papieru: biały.

Karta zaangażowania inwestycji „I-Z” służy do:

- dokonywania zapisów, dotyczących zaangażowania środków finansowych z tytułu:
 - umów i zamówień,
 - zleceń wewnętrznych,
- kontroli aktualnego salda zaangażowania,
- rejestrowania zmian limitu inwestycyjnego,
- kontroli aktualnego limitu do zaangażowania.

Karta „I-Z” przeznaczona jest do zapisów, dotyczących poszczególnego składnika tytułu inwestycyjnego, wyodrębnionego w kosztorysie generalnym i ujętego w oddzielnej pozycji wniosku inwestycyjnego.

Jeżeli składnik tytułu obejmuje inwestycje krajowe oraz dostawy importowe, należy założyć od-

rębną kartę dla zaangażowania w dostawach importowych (dwie karty na jeden składnik tytułu).

W wypadku, kiedy tytuł nie dzieli się na poszczególne pozycje lub gdy składniki tytułu są nieliczne i niezłożone (np. gdy tytuł obejmuje jedynie zakup kilku maszyn i urządzeń) zapisy, dotyczące całego tytułu są dokonywane na jednej karcie, lub na dwóch, jeżeli w skład tytułu wchodzi również inwestycje importowe.

Zaangażowanie środków na lata następne winno być uwidocznione na odrębnej karcie zaangażowania (składnika ew. tytułu).

Zapisy na kartach zaangażowania są dokonywane przez przebitkę na dziennik zaangażowania.

Kartoteka zaangażowania — w odróżnieniu od kartoteki finansowania i kartoteki nakładów inwestycyjnych — nie jest ściśle powiązana z księgowością główną.

Zakończenie inwestycji powoduje przeniesienie karty zaangażowania do kartoteki zaangażowania inwestycji zakończonych.

P. P. L. - 195 r.												
T Y T U Ł						DOKUMENTACJA			LIMIT NETTO			
składnik tytułu (wzrost)						Ca		Do	Bardziej	I	techniczna:	zł
						Nr		Lp.	Całkowita wartość kosztorysowa el	zł	RYBOL	Karta
Odnies wykonania od						do	Rodzaje środków inwestycyjnych:	zł	I-Z			
Zaangażowanie środków inwestycyjnych												
Str. Nr	Data	Dowód	T R E S Ć		Termin wykonania		systemem splanowanym (lub z tytułu dostaw)		systemem gospodarczym		Saldo zaangażowania	
			stanozbiorca	przedmiot splanowania	dnia	mie	zrealizowane	zamierzane	zrealizowane	zamierzane		
1												
18												
19												
17												

Karta zaangażowania środków inwestycyjnych
Wzór: KR D 0102 R
Główna Warszawa, Bajano 18

Opis druku „I-Z“

Lp.	Rubryka	Z a w i e r a	Źródło danych
1	Górna ząbkowana część karty	Numeracja karty wg przyjętego przez inwestora układu klasyfikacyjnego. Znakowanie cyfrowe (numeracja) następuje przez wycinanie właściwych ząbków*)	Układ klasyfikacyjny kartoteki inwestycyjnej
2	Tytuł	Nazwa tytułu inwestycyjnego	Wniosek inwestycyjny
3	Składnik tytułu (obiekt)	Nazwa najniższego składnika tytułu inwestycyjnego.	„
4	P I — 195... Cz. Dz. Rozdz., §	Rok oraz symbole Planu Inwestycyjnego (np. rok 1950 oraz symbole P I roku 1950). Przy zaangażowaniu środków inwestycyjnych lat następnych wpisać tylko rok — np. 1951. Wpisanie symboli P I nastąpi po zatwierdzeniu planu 1951.	„
5	Wniosek inwest. Nr i Lp.	Symbol wniosku inwestycyjnego oraz liczba porządkowa odnosząca się do nazwy składnika tytułu.	„
6	Okres wykonania	Miesiąc i rok rozpoczęcia oraz miesiąc i rok ukończenia (wykonania) składnika tytułu inwestycyjnego.	„
7	Dokumentacja techniczna	Symbol i numer zbioru dokumentów zawierających uzasadnienie techniczne i ekonomiczne wykonywanej inwestycji.	Dokumenty źródłowe
8	Dokumentacja prawna	Symbol i numer zbioru dokumentów ustalających stosunek prawny inwestora do inwestowanego obiektu oraz terenu (placu).	„
9	Całkowita wartość kosztorysowa	Wartość kosztorysowa w tys. złotych całego składnika tytułu inwestycyjnego, a nie ew. części przewidzianej do wykonania w roku sprawozdawczym.	Wniosek inwestycyjny (treść wniosku)
10	Rodzaje środków inwestycyjnych finans.	Środki limitowane bezzwrotne, zwrotne lub nie-limitowane. W przypadku finansowania inwestycji z kilku źródeł, podać właściwe rodzaje środków.	Awiz uruchomienia limitu, ew. awiza virements
11	Limit netto	Aktualny limit netto składnika tytułu inwestycyjnego (w tys. zł) oblicza się w sposób następujący: limit brutto — ew. planowanie oszczędności na danym składniku, — ew. import inwestycyjny, + ew. zwiększenia (virements), — ew. zmniejszenia „ Uwaga 1: przy korzystaniu z dwóch rodzajów środków inwestycyjnych należy wykazać limit w dwóch sumach (na 1 linii przeznaczonej na ewidencję limitu, oznaczając każdą z tych sum skrótem (symbolem) literowym środków, np.: w tys. zł. 2850 lb (limitowane bezzwrotne) „ 1500 nl (nie-limitowane) Uwaga 2: na kartach przeznaczonych dla inwestycji importowych wpisuje się w pierwszej linii (atramentem czerwonym) limit wg wniosku inwestycyjnego, w następnych liniach limity ustalone na podstawie okresowych awizów banku finansującego inwestycje.	„
12	Symbol	Symbol (numeracja) układu kartoteki.	Wniosek inwestycyjny Awiz bankowy
13	I-Z	Symbol druku.	Układ klasyfikac. kartoteki inwest.
14	Karta	Numer kolejnej karty.	
15	Str. dz.	Strona dziennika zaangażowania środków inwestycyjnych.	Dziennik „I“
16	Data	Dzień i miesiąc dokonania zapisu.	
17	Dowód, symbol, Nr	Symbol (np. Z — zamówienie) i numer dowodu, na podstawie którego dokonywany jest zapis księgowy.	Dokumenty źródłowe
18	Treść a) zleceniobiorca b) przedmiot zlecenia	Nazwa zleceniobiorcy, tzn. przedsiębiorstwa, któremu przesłano zamówienie, lub z którym zawarto umowę, wzgl. nazwa wydziału własnego przy zleceniach wewnętrznych oraz krótka treść umowy, zamówienia wzgl. zlecenia.	„

*) Szczegółowy opis sposobu użytkowania numeracji ząbkowej na kartach kontowych podano przy omawianiu druków finansowych.

L.p.	Rubryka	Z a w i e r a	Źródło danych
19	Termin wykonania	Termin wykonania umowy, zamówienia, zlecenia wewnętrznego. Przy robotach przewidywanych na kilka lat należy podać termin 31.12. br.	
20	Zaangażowanie środków inwestycyjnych systemem zleconym (lub z tytułu dostaw): zaangażowano	Kwoty zawartych umów i dokonanych zamówień, poprawki, zwiększające kwotę umowy lub zamówienia, ew. różnice między kwotą faktury (nakład rzeczywisty) a kwotą umowy lub zamówienia oraz prowizje i odsetki bankowe. W przypadku, gdyby umowa przewidywała wykonanie robót inwestycyjnych częściowo w roku bieżącym, a częściowo w następnym — na karcie zaangażowania wpisać należy tylko tę wartość robót, jaka zostanie wykonana w roku sprawozdawczym, pozostałą natomiast wartość wpisać na karty odnośnych lat następných.	Dokumenty źródłowe Awiz bankowy
21	Zmniejszono	Kwoty umów i zamówień anulowanych, poprawki zmniejszające kwoty umów i zamówień, ew. różnice między kwotą umowy lub zamówienia a fakturą, oraz prowizje i odsetki zbonifikowane przez bank przy ew. zwrotach środków inwestycyjnych.	Dokumenty źródłowe Awiz bankowy Dokumenty źródłowe
22	Zaangażowanie środków inwestycyjnych systemem gospodarczym: Zaangażowano	Kwoty wydanych zleceń wewnętrznych, poprawki zwiększające kwotę zlecenia, ew. różnice między wysokością nakładów rzeczywistych a kwotą zlecenia oraz prowizje i odsetki bankowe.	Awiz bankowy
23	Zmniejszono	Kwoty wycofanych zleceń, poprawki zmniejszające kwotę zlecenia, ew. różnice między kwotą zlecenia a wartością nakładów rzeczywistych oraz prowizje i odsetki zbonifikowane przy ew. zwrotach środków inwestycyjnych.	Dokumenty źródłowe Awiz bankowy
24	Saldo zaangażowania	Saldo rubryk „zaangażowano“ i „zmniejszono“ zarówno z tytułu umów i zamówień jak i zleceń wewnętrznych oznaczające łączną kwotę zaangażowania.	Dane karty zaangażowania inwestycji
25	Ostatnia wolna rubryka	Może być wykorzystana dowolnie, przykładowo celem wykazania aktualnego stanu limitu do zaangażowania, tzn. limit netto, pomniejszony o saldo zaangażowania.	Dane karty zaangażowania inwestycji

Uwaga: Jeśli przy zamówieniu lub umowie nie można ustalić wartości przedmiotu zamówienia lub umowy należy określić we własnym zakresie wartość szacunkową i podać ją do wiadomości zleceniobiorcy. Wartość szacunkowa podlega księgowaniu w rubryce „zaangażowano“.

Zleceniobiorca w potwierdzeniu zamówienia przyjmuje podaną wartość szacunkową wzgl. ją koryguje.

Poprawki do wartości szacunkowej są księgowane w rubryce „zaangażowano“, jeżeli zwiększają pierwotną wartość szacunkową, lub w rubryce „zmniejszono“, jeżeli zmniejszają pierwotną wartość szacunkową.

szono“, jeżeli zmniejszają pierwotną wartość szacunkową.

Ostateczne ustalenie zaangażowania następuje przy podaniu wartości kosztorysowej w momencie wykonania zamówienia lub umowy na podstawie faktury.

Zasada określenia wartości szacunkowej w wypadkach, gdy zachodzi trudność ustalenia wartości opartej na kosztorysie, obowiązuje również przy zleceniach wewnętrznych (inwestycje wykonane sposobem gospodarczym).

Karta finansowania inwestycji — „I-F“ (KRD-0140R)

Format: A4 (210×297 mm).

Wykonanie: luźne karty.

Kolor papieru: biały.

Karta finansowania inwestycji „I-F“ służy do:

1. zapisów księgowych dotyczących finansowania inwestycji,
2. rejestrowania zmian limitu inwestycyjnego,
3. kontroli aktualnego stanu limitu do wykorzystania.

Karta finansowania inwestycji przeznaczona jest do zapisów dotyczących poszczególnego składowego tytułu inwestycyjnego, wyodrębnionego w kosztorysie generalnym i ujętego w oddzielnej pozycji

wniosku inwestycyjnego. Jeżeli składnik tytułu obejmuje inwestycje krajowe oraz dostawy importowe należy założyć odrębną kartę dla finansowania dostaw importowych.

W wypadkach, kiedy tytuł nie dzieli się na poszczególne pozycje lub gdy składniki tytułu są nie-liczne i niezłożone (np. gdy tytuł obejmuje jedynie zakup kilku maszyn i urządzeń), zapisy dotyczące całego tytułu są dokonywane na jednej karcie lub na dwóch, jeżeli w skład wchodzi również inwestycje importowe.

Finansowanie inwestycji z kilku rodzajów środków inwestycyjnych, np. limitowanych bezzwrotnych

i nielimitowanych, winno być uwidocznione na odrębnych kartach.

Zapisy na kartach finansowania są dokonywane przez przebitkę na dziennik finansowania.

Po ostatecznym finansowym rozliczeniu całego

tytułu*) przenosi się karty finansowania do kartoteki inwestycji zakończonych — dział finansowania, po uprzednim przeksięgowaniu sald przez dziennik finansowania inwestycji.

*) patrz Komentarz do JPK str. 44—70.

P. P. I. — 198 r.										DOKUMENTACJA										LIMIT NETTO									
Tytuł										techniczny:										zł									
składnik tytułu (obiekt)										Ca. Dr. Rodzaj										zł									
										Wzrostek inwestycyjny										zł									
										Nr L.p.										zł									
										Calkowita wartość kosztorysowa zł										zł									
										Rodzaje środków inwestycyjnych:										zł									
Okres wykonania od										do										SYMBOL									
																				I-F Karta									
Str. dz.										Data										Dowód									
T R E Ś Ć										Faktura wzgl. nota rozliczenia										Finansowanie inwestycji wykonywanych									
zleceniobiorca										tytuł operacji										systemem zleconym (lub z tytułu dostaw)									
																				systemem gospodarczym									
																				Saldo									
																				Wzrostek Ma									
																				Wzrostek Ma									

Opis druku „I-F“

L. p.	Rubryka	Z a w i e r a	Źródło danych
1-9		patrz objaśnienia do karty zaangażowania.	
10	Rodzaje środków inwestycyjnych finans.	Rodzaj środków, z których finansowana jest dana inwestycja. W rubryce tej wymienia się tylko jeden rodzaj środków, ponieważ karta przeznaczona jest do ewidencji finansowania z jednego określonego rodzaju środków (patrz uwagi wstępne do karty finansowania).	
11	Limit netto	Analogiczne wyjaśnienia jak do karty zaangażowania z wyjątkiem uwagi 1, która w odniesieniu do karty finansowania jest nieaktualna.	
12-14		patrz objaśnienia do karty zaangażowania.	
15	Str. dz.	Strona dziennika finansowania inwestycji.	Dziennik
16	Data, dz. m-c	Dzień i miesiąc dokonania zapisu księgowego.	Dokumenty źródłowe
17	Dowód, symbol, Nr	Symbol i numer dowodu, na podstawie którego dokonywany jest zapis księgowy.	„
18	Treść	Nazwa zleceniobiorcy, tzn. przedsiębiorstwa, które otrzymało lub ewent. zwróciło środki finansowe oraz krótkie określenie operacji (np. przelew, zwrot, refundacja).	„
19	Faktura wzgl. nota rozliczeniowa symbol, Nr	Symbol i numer faktury, noty wzgl. rozliczenia wewnętrznego, za które przekazano środki, ew. otrzymano zwrot.	„
20	Finansowanie inwestycji wykonanych systemem zleconym: Winien	Ew. zwroty środków inwestycyjnych dokonane przez dostawców inwestycyjnych na skutek skorygowania faktury oraz ew. bonifikaty prowizji i odsetek bankowych.	Dowód bankowy
21	Ma	Przelewy ze środków inwestycyjnych na zapłaty faktur dostawców, oraz prowizje i odsetki bankowe, dotyczące tych przelewów.	Odcinek D „Zlecenie przelewu środków inwestycyjnych“ potwierdzony przez bank
22	Finansowanie inwestycji wykonanych systemem gospodarczym: Winien	Ew. zwroty środków uprzednio zrefundowanych przez bank na skutek skorygowania rozliczeń za nakłady inwestycyjne wykonane sposobem gospodarczym, oraz ew. bonifikaty prowizji i odsetek bankowych.	Dowód bankowy
23	Ma	Przelewy ze środków inwestycyjnych tytułem refundacji zużytych środków obrotowych oraz prowizje i odsetki bankowe dotyczące tych przelewów.	Odcinek D „Zlecenia przelewu środków“ potwierdzony przez bank
24	Saldo	Saldo rubryk „Winien“ i rubryk „Ma“ finansowania, oznaczające łączną kwotę wykorzystania środków inwestycyjnych.	Zapisy w rubrykach 20—23
25	Wolna rubryka	Może być wykorzystana dowolnie — przykładowo celem wykazania aktualnego stanu limitu do wykorzystania, tzn. limit netto pomniejszony o saldo finansowania.	„

Karta nakładów inwestycyjnych — „I-N“ (KRD-0103R)

Format: A4 (210×297 mm).

Wykonanie: luźne karty.

Kolor papieru: biały.

Karta nakładów inwestycyjnych „I-N“ służy do:

- bieżącego księgowania nakładów inwestycyjnych i rejestrowania,
- rejestrowania i kontrolowanie limitu inwestycyjnego w porównaniu z nakładami.

Karta nakładów inwestycyjnych przeznaczona jest do zapisów dotyczących poszczególnego składnika tytułu inwestycyjnego, wyodrębnionego w kosztorysie generalnym i ujętego w oddzielnej pozycji wniosku inwestycyjnego.

W wypadkach, kiedy tytuł nie dzieli się na poszczególne pozycje lub gdy składniki tytułu są mierzalne i niezłożone (np. tytuł obejmuje jedynie zakup kilku maszyn i urządzeń) zapisy dotyczące całego tytułu są dokonywane na jednej karcie.

Zapisy na kartach nakładów są dokonywane przez przebitkę na dziennik nakładów inwestycyjnych.

Ukończenie wykonania inwestycji (składnika lub tytułu) powoduje:

- zaksięgowanie salda na dziennik inwestycji rozpoczętych celem wyrównania konta,
- zaksięgowanie salda na tej samej karcie na dziennik inwestycji zakończonych,
- przeniesienie karty do kartoteki inwestycji zakończonych — dział nakładów.

Oddanie inwestycji częściowo zakończonej do użytkowania powoduje:

- zaksięgowanie na karcie szczegółowej (po stronie Ma) wartości szacunkowej części obiektu oddanej do użytkowania na dziennik inwestycji rozpoczętych,
- założenie nowej karty dla inwestycji częściowo zakończonej,
- zaksięgowanie na nowej karcie (po stronie Winien) wartości szacunkowej części obiektu oddanej do użytkowania na dziennik inwestycji zakończonych.

Dalsze zapisy nakładów, dotyczące niecałkowicie zakończonej inwestycji, dokonywane są na karcie szczegółowej pierwszej aż do chwili całkowitego ukończenia inwestycji. Sposób księgowania całkowitego ukończenia został już uprzednio omówiony.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9									
P. P. L. - 195 z.									
DOKUMENTACJA									
LIMIT NETTO									
TYTUŁ									
Skladek tytułu (obiekty)									
Ubezpieczenie									
Ochrona wykonania od									
T R E Ś Ć									
Zamówienie zlec. umowa									
Nakłady na inwestycje wykonywane									
Z tego przypada na:									
systemem zleconym									
systemem gospodarczym									
Wzrost									
Ma									
Wzrost									
Ma									
Karta nakładów inwestycyjnych									
do przesłania									

Opis druku „I-N“

Lp.	Rubryka	Z a w i e r a	Źródło danych
1—5		Patrz objaśnienia do karty zaangażowania „I-Z“	
6	Ubezpieczono	Data dokonania ubezpieczenia.	Polisa ubezpiecz.
7	Polisa	Numer polisy ubezpieczeniowej.	„
8—16	Jak w karcie zaangażowania „I-Z“ rubr. 6—14		
17	Str. dz.	Strona dziennika nakładów inwestycyjnych.	Dziennik
18	Data, dz., m-c	Dzień i miesiąc dokonania zapisu księgowego.	Dokumenty źródłowe
19	Dowód, symbol, Nr	Symbol i numer dowodu, na podstawie którego dokonywany jest zapis księgowy.	„
20	Treść	Nazwa dostawcy inwestycyjnego lub własny wydział inwestycyjny przedsiębiorstwa oraz krótkie określenie operacji (np. faktura nr, rozliczenie za m-c).	„
21	Zamówienie, zlecenie, umowa, Symbol, Nr	Symbol i numer zamówienia, zlecenia lub umowy, na podstawie którego została wykonana inwestycja.	Dokumenty źródłowe wzgl. karta zaangażowania
22	Nakłady na inwestycje wykonane systemem zleconym (lub z tyt. dostaw): Winien	Kwota rzeczywistego nakładu inwestycyjnego ustalonego na podstawie faktury lub ew. noty dostawcy inwestycyjnego oraz prowizje i odsetki dotyczące faktur.	Faktury i noty dostawców Dowód bankowy

L. p.	Rubryka	Z a w i e r a	Źródło danych
23	Ma	Zmniejszenie nakładów, wynikające ze skorygowania faktur oraz prowizje i odsetki bankowe zbonifikowane przy ew. zwrotach środków inwestycyjnych na skutek skorygowania faktur.	Dokumenty źródłowe Dowód bankowy
24	Nakłady na inwestycje wykonywane systemem gospodarczym: Winien	Kwota rzeczywistego nakładu inwestycyjnego ustalonego na podstawie miesięcznych zestawień rozliczeniowych oraz prowizje i odsetki dotyczące przelewów refundacyjnych.	Miesięczne zestawienia nakładów Dowód bankowy
25	Ma	Ew. zmniejszenia nakładów wynikające ze skorygowania kwoty miesięcznego rozliczenia nakładów oraz prowizje i odsetki zbonifikowane przy ew. zwrotach środków inwestycyjnych na skutek skorygowania rozliczeń.	Dokumenty źródłowe Dowód bankowy
26	Wolne dwie rubryki	mogą być wykorzystane dla celów sprawozdawczości inwestycyjnej, zgodnie z Instrukcją w sprawie sprawozdawczości inwestycyjnej na r. 1950 nakłady dzielą się na: dokumentację, zaopatrzenie, wykonawstwo. Nakłady na dokumentację, stanowiące odrębny składnik tytułu, są ujmowane na odrębnej karcie. Na pozostałych kartach składników danego tytułu, w dwóch ostatnich wolnych rubrykach są wykazane nakłady na zaopatrzenie i wykonawstwo.	

Dziennik (inwestycji) — „I“ (KRD-0112Ru i Rp) *)

Format: 297×367 mm — 0112 Ru,
297×339 mm — 0112 Rp.

Wykonanie: luźne karty.

Kolor papieru: biały.

Dziennik „I“ służy do chronologicznego ujęcia zapisów dokonywanych na kartach „I-Z“, „I-F“ oraz „I-N“. Zastosowanie jednolitego układu rubrykacji w opisanych już kartach analitycznych („I-Z“, „I-F“, „I-N“) umożliwiło opracowanie wspólnej dla trzech działów kartoteki analitycznej karty dziennikowej. W zależności od tego, do której z kartotek analitycznych używa się karty dziennikowej, wstawia się uzupełniające po symbolu „I“ słowa:

- zaangażowanie,
- finansowanie,
- nakłady (wykonanie).

Zapisy (księgowanie) na kartach analitycznych inwestycji („I-Z“, „I-F“, „I-N“) obligatoryjnie dokonywane są przebitkowo. Dzienniki zaangażowania oraz wykonania (nakładów) winny być prowadzone w dwóch egzemplarzach.

Po uzgodnieniu obrotów dzienników z obrotami kart analitycznych i po dokonaniu zamknięcia miesięcznego przesyła się kopie dzienników zaangażowania i wykonania do banku finansującego inwestycje do wglądu i kontroli.

Podział kart dziennikowych na 3 działy (zespoły)

*) Wyjaśnienia dotyczące różnicy zachodzącej między kartami dziennikowymi typu „Ru“ i „Rp“ zawarte są w Części II przy omawianiu dzienników dla księgowości finansowej.

odpowiadające ustalonym rodzajom kartotek analitycznych**) jest podziałem podstawowym.

Ew. dalszy podział dzienników w ramach poszczególnych kartotek inwestycyjnych wynikać będzie z rozmiarów prowadzonej działalności inwestycyjnej, z zasięgu rzeczowego tytułu inwestycyjnego lub też na tle organizacji i techniki pracy.

W zależności od wymienionych okoliczności poszczególne podstawowe rodzaje dzienników mogą obejmować zapisy, dotyczące bądź wszystkich wykonywanych inwestycji, bądź też dotyczące określonego tytułu inwestycyjnego.

W niektórych wypadkach będzie wskazane stosowanie metody „kombinowanych“ dzienników, t.j. dla tytułu inwestycyjnego obejmującego dużą ilość zapisów przeznaczy się odrębny dziennik, dla pozostałych zaś tytułów jeden dziennik zbiorczy.

Jeśli dziennik zbiera zapisy, dotyczące wszystkich wzgl. kilku tytułów inwestycyjnych, należy w rubryce marginesowej dziennika, obok symbolu karty, umieścić znak tytułu inwestycyjnego. Znakowanie to ułatwia bankowi zestawienie sum odnoszących się do określonego tytułu inwestycyjnego.

Niezależnie od stosowanej przez inwestora techniki operowania dziennikami należy odrębny dziennik przeznaczyć dla ew. zapisów dotyczących zaangażowania środków na lata następne. Również finansowanie z kilku rodzajów środków inwestycyjnych powoduje konieczność założenia odrębnych dzienników, np. dziennik finansowania ze środków limitowanych i dziennik finansowania ze środków nielimitowanych. Dziennik nakładów (wykonania) z reguły będzie się dzielić na dziennik inwestycji rozpoczętych (03) i inwestycji zakończonych (04).

**) Patrz str. 169—170.

Schemat maksymalny podziału dzienników „I“

Podział obligatoryjny		Podział nieobligatoryjny (uwarunkowany zasięgiem działalności lub organizacją i techniką prac)
podstawowy	pomocniczy	
Dziennik zaangażowania	zaangażowanie bieżącego roku zaangażowanie lat następnych	dla kilku wzgl. wszystkich tytułów
Dziennik finansowania	zaangażowanie bieżącego roku zaangażowanie lat następnych	dla poszczególnych tytułów
	fin. ze środków limitowanych bezzwrotnych	dla kilku wzgl. wszystkich tytułów
	” ” limitowanych zwrotnych	dla poszczególnych tytułów
	” ” nielimitow.	
	” ” limitowanych bezzwrotnych	dla poszczególnych tytułów
	” ” limitowanych zwrotnych	
	” ” nielimitow.	
Dziennik wykonania (nakładów)	inwestycje rozpoczęte	dla kilku wzgl. wszystkich tytułów
	” zakończone	
	” rozpoczęte	dla poszczególnych tytułów
	” zakończone	

The image shows a sample form for 'Dziennik I' (Investor Direct). At the top left, it says 'INWESTOR BEZPOŚREDNI' and 'Dziennik I'. The form includes fields for 'Data' (date), 'Dowód' (reference), 'Treść' (content), and 'Tytuł' (title). There are also columns for 'Limit netto' and 'PPI 195 r.' (Year of Investment Plan). The form is divided into sections for 'system elektrosum' and 'system gospodarczy'. At the bottom, there are fields for 'Suma strony' (sum of page), 'Z przeniesienia' (from transfer), and 'Do przeniesienia' (to transfer). The form is numbered '1' and has a 'Symbol karty' (card symbol) field.

Opis dziennika „I“

Lp.	Rubryka	Zawiera
1	Inwestor bezpośredni	Nazwa inwestora bezpośredniego (pieczętka)
2	Dziennik „I“ str.	Kolejny numer strony dziennika
3	Dwie linie wolne	Linie te służą do wypisania nazwy dziennika w zależności od jego przeznaczenia, przykładowo: dziennik zaangażowania ” finansowania ze środków limitowanych ” nakładów inwestycji rozpoczętych itd. (zgodnie z schematem podziału dzienników).
4	za 195.. r.	Miesiąc i rok, za który są dokonywane zapisy.
5	Tytuł	Nazwa i symbol zatwierdzonego tytułu inwestycyjnego. Rubrykę wypełnia się tylko w tym wypadku, jeżeli przeznacza się oddzielne dzienniki dla poszczególnych tytułów inwestycyjnych.
6	Limit netto	Limit netto tytułu inwestycyjnego. Rubrykę tę wypełnia się jedynie wtedy, jeśli dla poszczególnych tytułów inwestycyjnych przeznacza się oddzielne dzienniki.
7	PPI 195.. r. Cz., Dz., Rozdz., §	Rok oraz symbole Części, Działu, Rozdziału i Paragrafu Państwowego Planu Inwestycyjnego, którym objęte są wykonywane inwestycje.
8	„I“ strona	Kolejny numer strony dziennika (podobnie jak w p. 2).
9	Str. dz.	jak przy kartach „I-Z“, „I-F“, „I-N“
10	Data, dzień, m-c	”
11	Dowód, symbol, Nr	”
12	Treść — zleceniobiorca	”
	Tytuł operacji	”

L. p.	Rubryka	Z a w i e r a
13	Dwie wolne rubryki w dzienniku zaangażowania w dzienniku finansowania w dzienniku nakładów (wykonania)	Termin wykonania: a) dzień, b) m-c (miesiąc) Faktura wzgl. nota rozlicz.: a) symbol, b) Nr Zamówienie, zlecenie, umowa: a) symbol, b) Nr
14	Dwie wolne rubryki	Do dowolnego wykorzystania dla celów statystycznych.
15	Symbol karty — Tytuł	Symbol karty (w części niezaliniowanej) oraz symbol tytułu (w części zaliniowanej). Symbol tytułu wpisuje się tylko w tych przypadkach, gdy dziennik przeznaczony jest dla kilku wzgl. wszystkich tytułów inwestycyjnych.

Karta uniwersalna inwestycji „INW“ (KRD-0101 R)

Format: A4 (210×297 mm).

Wykonanie: luźne karty.

Kolor papieru: biały.

Karta uniwersalna inwestycji „INW“ służy do:

- dokonywania zapisów, dotyczących:
 - zaangażowania,
 - finansowania,
 - wykonania (nakłady).
- rejestrowania zmian limitu netto,
- kontroli aktualnego limitu do:
 - zaangażowania,
 - wykorzystania.

Karta inwestycyjna uniwersalna przeznaczona jest dla zapisów dotyczących poszczególnego składnika tytułu inwestycyjnego, wyodrębnionego w kosztorysie generalnym i ujętego w oddzielnej pozycji wniosku inwestycyjnego.

W wypadkach, kiedy tytuł nie dzieli się na poszczególne pozycje lub gdy składniki tytułu są nie-liczne i niezłożone (np. gdy tytuł obejmuje zakup kilku maszyn i urządzeń) zapisy dotyczące całego tytułu są dokonywane na jednej karcie.

Zaangażowanie środków na lata następne powoduje konieczność wykazania tego zaangażowania na odrębnej karcie (składnika ew. tytułu).

Zapisy na kartach uniwersalnych są dokonywane przez przebitkę na dziennik inwestycyjny.

Ukończenie wykonania inwestycji (składnika lub tytułu) powoduje:

- zaksięgowanie sald nakładów i finansowania na dziennik inwestycji rozpoczętych, celem wyrów-

kania obrotów rubryki wykonania (nakładów) i finansowania,

- zaksięgowanie tych sald na tej samej karcie na dziennik inwestycji zakończonych.
- przeniesienie karty do kartoteki inwestycji zakończonych.
Dalsze zapisy księgowe finansowania i ew. nakładów dokonywane będą przez dziennik inwestycji zakończonych.

Rozliczenie środków i nakładów zakończonego całego tytułu inwestycyjnego dokonywane po wstępnym zatwierdzeniu bilansu, znajduje księgowy wyraz w kartotece przez zapis po stronie Wn finansowania i po stronie Ma wykonania.

Oddanie inwestycji częściowo zakończonej do użytkowania powoduje:

- zaksięgowanie na karcie szczegółowej (po stronie Ma) wartości szacunkowej części obiektu oddanej do użytkowania na dziennik inwestycji rozpoczętych,
- założenie nowej karty dla inwestycji częściowo zakończonej,
- zaksięgowanie na nowej karcie (po stronie Wn) wartości szacunkowej części obiektu oddanej do użytkowania na dziennik inwestycji zakończonych.

Dalsze zapisy nakładów, dotyczące niecałkowicie zakończonej inwestycji, dokonywane są na karcie szczegółowej pierwszej aż do chwili całkowitego ukończenia inwestycji. Sposób księgowania całkowitego ukończenia został już uprzednio omówiony.

P. P. L. — 195 r.										DOKUMENTACJA				LIMIT NETTO				SYMBOL										
TITUL										techniczny		prawo		zł.		zł.		zł.		zł.								
składnik tytułu (obiekt)										Gr. Dz. Rozdział		Całkowita wartość zaangażowania zł		zł.		zł.		zł.		zł.								
Ubezpieczenie										Nr		L. p.		Rodzaje środków inwestycyjnych		zł.		zł.		zł.								
Obszar										Czaszko wykonania od		do								Inw								
T R E Ś C										Zaangażowanie w omowach, zamówieniach i zleceniach				Finansowanie				Wykonanie (nakłady)										
										Wzrost		M*		Wzrost		M*		Wzrost		M*								
										Wzrost		M*		Wzrost		M*		Wzrost		M*								
1																												
10																												

R Karta uniwersalna inwestycji przebitkowa
Wzór KRD 0101 R
PDPK Warszawa, Rejtan 1b

** 1b — limitowana bezwarunkowo 1c — limitowana warunkowo 1d — alokacyjna 1e — systemi elektryczny 1g — system gospodarczy

Opis karty „INW“

Lp.	Rubryka	Z a w i e r a	Źródło danych
1	Górna ząbkowana część karty	Numeracja karty wg przyjętego przez inwestora układu klasyfikacyjnego. Znakowanie cyfrowe (numeracja) następuje przez wycinanie właściwych ząbków.	Układ klasyfikacyjny kartoteki inwestycyjnej
2	Tytuł	Nazwa tytułu inwestycyjnego.	Wniosek inwestycyjny
3	Składnik tytułu (obiekt)	Nazwa najniższego składnika tytułu inwestycyjnego.	„
4	P I — 195 . . . Cz. Dz. Rozdz. §	Rok oraz symbole Planu Inwestycyjnego (np. rok 1950 oraz symbole P I roku 1950). Przy zaangażowaniu środków inwestycyjnych lat następnych wpisać tylko rok, np. 1951. Wpisanie symboli P I nastąpi po zatwierdzeniu planu 1951.	Wniosek inwestycyjny
5	Wniosek inw. Nr i Lp	Numer wniosku inwestycyjnego oraz liczba porządkowa odnosząca się do nazwy składnika tytułu.	„
6	Ubezpieczono	Data dokonania ubezpieczenia.	Polisa ubezpiecz.
7	Polisa	Numer polisy ubezpieczeniowej.	„
8	Okres wykonania	Miesiąc i rok rozpoczęcia oraz miesiąc i rok ukończenia (wykonania) składnika tytułu inwestycyjnego.	Wniosek inwestycyjny
9	Dokumentacja techniczna	Symbol i numer zbioru dokumentów zawierających uzasadnienie techniczne i ekonomiczne wykonywanej inwestycji.	Dokumenty źródłowe
10	Dokumentacja prawna	Symbol i numer zbioru dokumentów ustalających stosunek prawny inwestora do inwestowanego obiektu oraz terenu (placu).	„
11	Całkowita wartość kosztorysowa	Wartość kosztorysowa w tys. zł całego składnika tytułu inwestycyjnego, a nie ew. części przewidzianej do wykonania w roku sprawozdawczym.	Wniosek inwestycyjny (treść wniosku)
12	Rodzaje środków inwestycyjnych finans.	Środki limitowane bezzwrotne, zwrotne lub nielimitowane. W przypadku finansowania inwestycji z kilku źródeł, podać właściwe rodzaje środków.	Awiz uruchomienia limitu, ew. awiza virements
13	Limit netto	Aktualny limit netto składnika tytułu inwestycyjnego (w tys. zł) oblicza się w sposób następujący: limit brutto: — ew. planowanie oszczędności na danym składniku, — ew. import inwestycyjny, + ew. zwiększenia (virements) — ew. zmniejszenia „ Uwaga 1: przy korzystaniu z dwóch rodzajów środków inwestycyjnych należy wykazać limit w dwóch sumach (na 1 linii przeznaczonej na ewidencję limitu), oznaczając każdą z tych sum skrótem (symbolem) literowym środków, np.: w tys. 2850 lb (limitowane bezzwrotne) „ 1500 nl (nielimitowane). Uwaga 2: na kartach przeznaczonych dla inwestycji importowych wpisuje się w pierwszej linii (atramentem czerwonym) limit wg wniosku inwestycyjnego, w następnych liniach limity ustalone na podstawie okresowych awizów banku finansującego inwestycje.	Awiz uruchomienia limitu, ew. awiza virements
14	Symbol	Symbol (numeracja) układu kartoteki.	Układ klasyfik. kartoteki inwest.
15	I-Z	Symbol druku.	
16	Karta	Numer kolejny karty.	
17	Str. dz.	Strona dziennika inwestycji.	Dziennik
18	Data, dz., m-c	Dzień i miesiąc dokonania zapisu.	Dokumenty źródłowe
19	Dowód, symbol, Nr	Symbol i numer dowodu, na podstawie którego jest dokonywany zapis.	„
20	Treść	Nazwa zleceniobiorcy, t.zn. dostawcy inwestycyjnego wzgl. wydziału własnego wykonującego inwestycje oraz krótkie określenie operacji (np. zamówienie nr, umowa z dn., przelew, zwrot, faktura nr).	„

Lp.	Rubryka	Z a w i e r a	Źródło danych
21	System wykonania	Zgodnie z wyjaśnieniem w dolnej części karty należy dla celów analitycznych wpisać skrót oznaczający system wykonania: z — przy systemie zleconym g — " " " gospodarczym. Oznaczenie systemu wykonawstwa dotyczy zarówno zapisów zaangażowania, finansowania jak i wykonania.	
22	Zaangażowanie w umowach, zamówieniach i zleceniach: termin wykonania	Termin wykonania umowy, zamówienia lub zlecenia.	"
23	Zaangażowano	Kwoty zawartych umów i wydanych zamówień i zleceń (wewnętrznych), poprawki zwiększające kwoty umów, zamówień i zleceń oraz ew. różnice między sumą rzeczywistych nakładów ustalonych na podstawie faktur i zestawień miesięcznych nakładów inwestycji wykonanych we własnym zakresie a kwotą umowy, zamówienia lub zlecenia.	"
24	Zmniejszono	Kwoty umów, zamówień i zleceń anulowanych, poprawki zmniejszające kwoty umów, zamówień i zleceń oraz ew. różnice między kwotą umowy, zamówienia lub zlecenia a sumą faktury lub zestawienia nakładów. Uwaga: W rubryce tej nie księguje się wykonanych umów, zamówień i zleceń — podlegają one tylko określeniu („odhaczeniu“).	Dokumenty źródłowe
25	**	Zgodnie z wyjaśnieniem w dolnej części karty w rubryce tej dla celów analizy finansowania wpisuje się w zależności od rodzaju zużytych środków: lb — przy finansowaniu ze środków limitowanych bezzwrotnych, lz — przy finansowaniu ze środków limitowanych zwrotnych, nl — przy finansowaniu ze środków mielimitowanych.	"
26	Finansowanie Winien	Zwroty środków inwestycyjnych dokonane przez dostawców na skutek skorygowania faktur oraz z rachunku bankowego bieżącego własnego na skutek skorygowania nakładów inwestycji wykonanych sposobem gospodarczym oraz prowizje i odsetki zbonifikowane przy zwrotach.	Dowody bankowe
27	Ma	Przelewy na zapłatę faktur inwestycyjnych oraz refundację środków obrotowych zużytych na cele inwestycyjne, prowizje i odsetki banku finansującego inwestycje.	"
28	Wykonanie (nakłady) Winien	Nakłady ustalone na podstawie faktur i not dostawcy inwestycyjnego oraz na podstawie miesięcznych rozliczeń nakładów inwestycji wykonanych sposobem gospodarczym; prowizje i odsetki banku finansującego inwestycje.	Faktury i noty oraz miesięczne zestawienia nakładów inwestycyjnych
	Ma	Zmniejszenie nakładów wynikające ze skorygowania faktur lub zestawień miesięcznych oraz prowizje i odsetki zbonifikowane przy ew. zwrotach środków.	Dowód bankowy Noty księgowo

Dziennik inwestycji — „INW“ (KRD-0111 Ru i Rp)

Format: 297×367 mm — 0111 Ru
297×339 mm — 0111 Rp.

Wykonanie: luźne karty.

Kolor papieru: biały.

Dziennik „INW“ zbiera w sposób chronologiczny zapisy dokonywane na kartach szczegółowych INW.

Zapisy na kartach szczegółowych są obowiązkowo prowadzone przez przebitkę na dziennik (w 2 egzemplarzach), celem uzyskania pełnej zgodności zapisów na kartach i na dzienniku.

Po zamknięciu dziennika inwestor winien comie-

siecznie przedłożyć kopię dziennika Bankowi Inwestycyjnemu dla celów analizy i kontroli bankowej.

W zasadzie dziennik inwestycyjny prowadzony jest oddzielnie dla inwestycji rozpoczętych i inwestycji zakończonych. Przy inwestycjach prowadzonych w większych rozmiarach wskazane jest zastosowanie odrębnego dziennika dla poszczególnych tytułów inwestycyjnych.

Wykazywanie zaangażowania środków inwestycyjnych na lata następne oraz wyodrębnienie finansowania z różnych środków jest dokonywane przy pomocy oddzielnych dzienników.

na własność następuje za całkowitą lub częściową zapłatą względnie bezpłatnie. Ewent. dopłata zakładu pracy do odzieży roboczej uważana jest za świadczenie.

Zakupioną odzież, która ze względu na swe przeznaczenie może być zarówno ochronną jak i roboczą, a o której w momencie zakupu nie wiadomo, czy będzie wydana jako ochronna czy robocza — należy ewidencjonować w gr. 35 (305 — planu kont dla przedsiębiorstw handlowych). Przy wydaniu jej z magazynu jako odzież roboczą, wartością tej odzieży należy obciążyć pracownika (171) lub konto 1901 (przy dopłatach zakładu) w korespondencji z pgr. 350 (3050).

Koszty odzieży ochronnej obciążają zgodnie z Instrukcją 15F miejsce powstawania kosztów „bezpieczeństwo pracy“.

Dopłaty zakładu do odzieży roboczej, o ile są objęte budżetem „Higieny i bezpieczeństwa pracy“, obciążają również ww. miejsce powstawania kosztów.

Kontrola częstotliwości wydawania odzieży roboczej winna mieć charakter pozaksiegowy.

Koszty prania wzgl. napraw ponoszone przez zakład obciążają konto 444 (449 w planie dla przedsiębiorstw handlowych).

C. Księgowania związane z najczęściej powtarzającymi się wypadkami, przedstawiają się następująco:

Odzież ochronna

I. W oparciu o plan kont dla przedsiębiorstw przemysłowych:

	Dt	Ct	Wartość ceny zakupu
1. zakup odzieży	350	301	100 %
2. wydanie odzieży z magazynu do użytkowania:			
a) w wypadku, gdy można ją zaliczyć do grupy przedmiotów szybko zużywających się i o niskiej wartości jednostkowej	352	350	100 „
b) w wypadku gdy nie można jej zaliczyć do wymienionej grupy przedmiotów (np. kozuch) jak w pkt. 2-a	351	350	100 „
3. zaliczenie zużycia na nakłady	405	352	
4. koszt prania wzgl. naprawy odzieży	444	14/174/	
5. zwrot używanej odzieży, nadającej się do dalszego użytkowania, do magazynu np. na okres przestoju sezonowego:			
a) przy założeniu księgowania Dt 352, Ct 350 (pkt. 2-a)	350	352	50 „
b) przy założeniu księgowania Dt 351, Ct 350 (pkt. 2-b)	352	351	50 „
	350	351	50 „
6. okresowe wydanie odzieży poza obręb wydziału np. na podróż służbową i zwrot do magazynu wydziałowego			

nie powoduje księgowania ewidencja w pgr 351

	Dt	Ct	Wartość ceny zakupu
7. zwrot odzieży przez pracowników np. zimowej			
a) do magazynu wydziałowego			j. w. punkt 6
b) do magazynu głównego			jak w pkt. 5-a i 5-b
8. obciążenie pracownika odszkodowaniem, wskutek zniszczenia odzieży ochronnej (wysokość odszkodowania ustalona przez układ zbiorowy pracy wzgl. zakład pracy):			
a) przy założeniu księgowania (Dt 352, Ct 350) za wysokość odszkodowania	171	352	
b) przy założeniu księgowania (Dt 351, Ct 350) za wysokość odszkodowania	171	352	
za przeniesienie 100% zużycia	352	351	

II. W oparciu o plan kont dla przedsiębiorstw

handlowych:

1. zakup odzieży	3050	14	100 %
2. wydanie odzieży z magazynu do użytkowania:	3051	3050	150 „
	4051		150 „
3. koszt prania wzgl. naprawy odzieży	449	14-174	
4. zwrot używanej odzieży, nadającej się do dalszego użytkowania, do magazynu	3050	3051	50 „
5. obciążenie pracownika odszkodowaniem, wskutek zniszczenia odzieży ochronnej (wysokość odszkodowania ustalona przez układ zbiorowy pracy wzgl. zakład pracy):			
a) gdy odszkodowanie równe 50% wartości początkowej odzieży	171	3051	50 „
b) gdy odszkodowanie mniejsze od 50% wartości początkowej odzieży	171	3051	50 „
	405	3051	
c) gdy odszkodowanie większe od 50% wartości początkowej odzieży	171	3051	50 „
		213	

Odzież robocza

I. W oparciu o plan kont dla przedsiębiorstw przemysłowych:

	Dt	Ct	Wartość ceny zakupu
1. zakup odzieży roboczej	32 550 36	301	100%
2. wydanie odzieży roboczej pracownikom:			
a) za pełną zapłatą	171	32 330 36	100 „
b) „ częściową zapłatą	1071		
c) różnicę pokrywa zakład bezpłatnie	1901	32 330 36	100 „
3. zaliczenie wartości wydanej odzieży w nakłady (4263)	4136	1901	
4. koszt prania wzgl. naprawy pokrywany przez zakład — (gwarantowany układem zbiorowym pracy)	444	14(174)	
5. zaliczenie odzieży początkowo wydanej jako ochronnej do roboczej			

A. przy założeniu, że jest to wypadek sporadyczny i dot. co najwyżej kilka sztuk odzieży roboczej

a) obciążenie pracownika częściową lub pełną wartością odzieży 171 213

b) bezpłatne oddanie odzieży nie powoduje księgowania

W wypadku gdy przedsiębiorstwo (np. jednostka administracyjna) stosuje zasadę spisywania 50% wartości odzieży w ciężar nakładów z chwilą wydania jej do użytkowania, reszty zaś na podstawie protokołu zużycia, konieczne jest — przy wydawaniu ubrania roboczego na własność pracownikowi — przeprowadzenie księgowania Dt 352, Ct 351 równoległe do wyeliminowania z ewidencji odzieży w użytkowaniu.

B. przy założeniu częstszego występowania tego rodzaju wypadków i dot. dużej ilości sztuk odzieży roboczej.

a) storno zaliczania w nakładach 352 405

b) obciążenie pracowników pełną wartością odzieży roboczej (przy założeniu wcześniejszego księgowania jak w pkt. I. 2-a odzież ochronna) 171 352 100%

(przy założeniu wcześniejszego księgowania jak w pkt. I. 2-b odzież ochronna) 171 351 100,,

c) obciążenie pracowników częściową wartością odzieży roboczej różnicę pokrywa zakład 171 | 352 100,,
1901 | (wzgl. 351)

d) wydanie pracownikom odzieży roboczej bezpłatnie 1901 352 100,,
(wzgl. 351)

II. W oparciu o plan kont dla przedsiębiorstw handlowych:

	Dt	Ct	Wartość ceny zakup
1. zakup odzieży roboczej	302	14	100%
2. wydanie odzieży roboczej pracownikom:			
a) za pełną zapłatą	171	302	100,,
b) „ częściową zapłatą różnicę pokrywa zakład	171 1901	302	100,,
c) bezpłatnie	1901	301	100,,
3. zaliczenie wartości wydanej odzieży w nakłady	4163 (4263)	1901	
4. koszt prania wzgl. naprawy pokrywany przez zakład (gwarantowany układem zbiorowym pracy)	449	14/174/	
5. zaliczenie odzieży początkowo wydanej jako ochronnej do roboczej:			

	Dt	Ct	Wartość ceny zakup
A. przy założeniu, że jest to wypadek sporadyczny:			
a) przy obciążeniu pracownika częściową lub pełną wartością odzieży: skreślenie odzieży z ewidencji	171	3051	50%
księgowanie różnicy między 50% wartości odzieży, a sumą płaconą przez pracownika	4163/4263 lub 171	171 213	
b) odzież wydaje się bezpłatnie	4163 (4263)	3051	
B. przy założeniu częstszego występowania tego rodzaju wypadku:			
a) obciążenie pracowników pełną wartością odzieży roboczej	171	3051 405	100,,
b) obciążenie pracowników częściową wartością odzieży roboczej resztę pokrywa zakład	171 1901	3051 405	100,,
c) wydanie pracownikom odzieży roboczej bezpłatnie	1901	3051 405	100,,

Uwaga: Zaliczenie sum zebranych na koncie 1901 w nakłady 4163 (4263) 1901

D. Dla zilustrowania księgowania, dotyczących odzieży ochronnej i roboczej przytoczone są następujące przykłady:

w oparciu o plan kont dla przedsiębiorstw przemysłowych:

I. Zakup:

- a) odzieży ochronnej,
- b) „ o której nie wiadomo w chwili zakupu, czy będzie wydana jako ochronna, czy też robocza za zł 100.—

350	301
100	100

II. Wydanie do użytkowania odzieży ochronnej:

- a) zaliczonej do grupy przedmiotów szybko zużywających się i o niskiej wartości, zł 100.—
- b) nie zaliczonej do ww. grupy, zł 1.000.—

a)	350	352
	100	100
b)	350	351
	1000	1000

III. Zaliczenie wartości wydanej odzieży ochronnej w nakłady, zł 10.—

405	52
10	10

IV. Zwrot używanej odzieży do magazynu:

- a) przy księgowaniu początkowym Dt 351, Ct 350 (wart. początk. zł 1.000),

b) przy księgowaniu początkowym Dt 352, Ct 350
(wart. początk. zł 100).

a)	352	351	350
	1) 500	500 1) 500 2)	2) 500
b)	350	352	
	1) 50	50 1)	

V. Koszty prania wzgl. naprawy pokrywane przez zakład, zł 20.—

444	14—174
20	20

VI. Obciążenie pracownika za zniszczenie odzieży ochronnej:

a) przy księgowaniu początkowym Dt 351, Ct 350 (zł 80),

b) przy księgowaniu początkowym Dt 352, Ct 350 (zł 80), wartość początkowa odzieży zł 200.—

a)	352	171	351
	2) 200	80 1)	1) 80
b)	352	171	
	80 1)	1) 80	

VII. Wydanie odzieży roboczej zakupionej przez zakład dla pracowników:

a) za pełną zapłatą zł 1.000.—

b) „ częściową zapłatą „ 400.—

c) bezpłatnie.

a)	32/36/	171	
	1000	1000	
b)	32/36/	171	1901
	1000	400	600
c)	32/36/	1901	
	1000	1000	

VIII. Wydanie odzieży, o której nie wiadomo było, w chwili zakupu, czy będzie wydana jako ochronna czy też robocza:

a) za pełną zapłatą przez pracowników zł 100.—

b) za częściową zapłatą przez pracown. zł 40.—

c) bezpłatnie.

a)	350	171	
	100	100	
b)	350	171	1901
	100	40	60
c)	350	1901	
	100	100	

IX. Zaliczenie kosztu odzieży roboczej w nakłady, zł 20.—

4163/4263	1901
20	20

X. Zaliczenie odzieży, początkowo wydanej jako ochronnej, do roboczej, przy założeniu częstszego występowania tego rodzaju wypadków:

1. storno zaliczenia w nakłady zł 40.—

2. wydanie odzieży pracownikom:

a) za pełną zapłatą zł 100.—

b) „ częściową zapłatą „ 50.—

c) bezpłatnie.

1	405	352	
	40	40	
2 a)	352,1	171	
	100	100	
b)	352,1	171	1901
	100	50	50
c)	352,1	1901	
	100	100	

Uwaga: W punktach 2 a, 2 b, 2 c, uznaje się konta 352, wzgl. 351, w zależności od tego, czy przy księgowaniu wydania odzieży ochronnej do użytkowania obciążono konto 352 czy 351.

W oparciu o plan kont dla przedsiębiorstw handlowych

I. Zakup odzieży ochronnej lub takiej, co do której nie wiadomo, czy będzie wydana jako ochronna wzgl. robocza, zł 100.—

3050	14
100	100

II. Wydanie ww. odzieży jako roboczej:

a) za całkowitą zapłatą zł 100.—

b) „ częściową zapłatą „ 40.—

c) bezpłatnie.

a)	3050	171	
	100	100	
b)	3050	171	1901
	100	40	60
c)	3050	1901	
	100	100	

III. Wydanie odzieży ochronnej do użytkowania, zł 100.—

3050	3051	405
100	50	50

IV. Zwrot odzieży ochronnej do magazynu — wartość początkowa zł 100.—

3050	3051
50	50

V. Koszty prania wzgl. naprawy, pokrywane przez zakład, zł 20.—

449	14—174
20	20

VI. a) obciążenie pracownika za zniszczenie odzieży ochronnej zł 50.—

wartość początkowa odzieży zł 100.—

171	3051
50	50

b) obciążenie pracownika za zniszczenie odzieży ochronnej zł 40.—
wartość początkowa odzieży zł 100.—

3051	171	405
40 1)	1) 40	2) 10
10 2)		

c) obciążenie pracownika za zniszczenie odzieży ochronnej zł 80.—
wartość początkowa odzieży zł 100.—

3051	171	213
50	80	30

VII. Wydanie odzieży roboczej, zakupionej przez zakład dla pracowników:

- a) za pełną zapłatą zł 100.—
- b) „ częściową zapłatą „ 40.—
- c) bezpłatnie.

a)	302	171	
	100	100	
b)	302	171	1901
	100	40	60
c)	302	1901	
	100	100	

VIII. Zaliczenie kosztu odzieży roboczej w nakłady — zł 20.—

4163/4261	1901
20	20

IX. Zaliczenie odzieży, początkowo wydanej jako ochronnej, do roboczej, przy założeniu częstszego występowania tego rodzaju wypadków:

- 1) wydanie odzieży roboczej pracownikom:
- a) za pełną zapłatą zł 100.—

- b) za częściową zapłatą zł. 40.—
- c) bezpłatnie.

a)	405	171	3051
	50	100	50
b)	3051	171	1901
	50	40	60
	405		
	50		
c)	3051	1901	
	50	100	
	405		
	50		

X. Zaliczenie odzieży początkowo wydanej jako ochronnej, do roboczej, przy założeniu, że jest to wypadek sporadyczny:

- 1. przy obciążeniu pracowników całkowitą lub częściową wartością odzieży:
 - a) skreślenie odzieży z ewidencji zł 50.—
wartość początkowa zł 100.—
 - b) pracownik ma zapłacić zł 80.—
lub b) pracownik ma zapłacić zł 40.—
- 2. odzież wydaje się bezpłatnie.

1 a)	3051	171	
	50	50	
b)	213	171	3051
	30	80	50
c)	4163/4263/	171	3051
	10	40	50
	3051	4163/4263/	
	50	50	

Zbiornicze zamknięcia rachunkowe za rok 1949

Departament Księgowości Ministerstwa Finansów, okólnikiem z dnia 20 kwietnia br. podał zasady sporządzania zbiorczych zamknięć rachunkowych za rok 1949. Okólnik niniejszy jest uzupełnieniem § 15 Zarządzenia Przewodniczącego PKPG z dnia 19 listopada 1949 r.

Punkt pierwszy okólnika określa jednostki obowiązujące do sporządzenia zbiorczych zamknięć rachunkowych, wymieniając Centralne Zarządy, Zjednoczenia podległe bezpośrednio Ministerstwu, Dyrekcje Naczelne Central Handlowych lub równorzędne jednostki organizacyjne. Zbiornicze zamknięcia rachunkowe winny być sporządzane na podstawie wstępnie zatwierdzonych zamknięć rachunkowych podległych im przedsiębiorstwom, przy czym należy zachować następujący podział grupowy:

- a) jednostki administracyjne,
- b) „ wytwórcze,
- c) handlowe i usługowe,
- d) jednostki wykonawstwa inwestycyjnego (biura projektów, przedsiębiorstwa budowlano-montażowe, przedsiębiorstwa remontowo-montażowe, wydzielone wydziały inwestycyjne, zakłady w budowie).

Punkt drugi ustala formę zbiorczych zamknięć rachunkowych, podając następujące wzory (opublikowane w Biuletynie BOR Nr 1—luty 1950 r.):

- a) bilans zamknięcia — wzór a/1 lub wzór Nr 2 (przeds. handl.),
- b) rachunek wyników — wzór b/1 lub wzór b/2 (przeds. handl.),
- c) przekształcony bilans zamknięcia — wzór c/1 lub wzór c/2 (przeds. handl.),
- d) analityczny rachunek wyników — wzór d/1 lub wzór d/2 (przeds. handl.),
- e) zestawienie robót kapitałowych w toku — wzór stanowiący zał. Nr 2 do bilansu,
- f) grupowe wykazy odbiorców, dostawców i innych należności i zobowiązań — wzór stanowiący załącznik Nr 5a, 5b i 6 do bilansu (w kolumnach „treść“ odnośnych wzorów należy podać wyłącznie sumy grup),
- g) rezerwy kapitałowe — wzór stanowiący zał. 10 do bilansu,
- h) sprawozdanie z gospodarki funduszami scentralizowanymi — wzór stanowiący zał. Nr 11 do bilansu,

- i) zestawienie nakładów rodzajowych za r. 1949 — wzór stanowiący zał. Nr 12 do bilansu,
- j) sprawozdanie tekstowe z działalności podległych przedsiębiorstw i zakładów.

W punkcie trzecim okólnika podano termin sporządzenia zbiorczych zamknięć — 31 maj 1950 r., przy czym podkreślono, że jest on nieprzekraczalny. Zbiorcze zamknięcie należy składać właściwemu Ministerstwu, a odpisy Ministerstwu Finansów oraz Narodowemu Bankowi Polskiemu.

Punkt czwarty informuje o łącznych sprawozdaniach rachunkowych (w tys. zł), które sporządzać będą

Ministerstwa na podstawie zatwierdzonych przez Komisje Bilansowe zamknięć rachunkowych podległych jednostek organizacyjnych.

Sprawozdania łączne obowiązują również układ grupowy, analogiczny do układu sprawozdań zbiorczych (pkt. 1 okólnika). Sprawozdania te, składane będą Ministrowi Finansów i Najwyższej Izbie Kontroli, przy czym ten ostatni egzemplarz uzupełniony być winien zatwierdzonymi zbiorczymi zamknięciami rachunkowymi.

Punkt piąty i ostatni okólnika stwierdza, że termin złożenia łącznych sprawozdań za rok 1949 ustalony zostanie uchwałą Rady Ministrów.

Sprawozdawczość Biur Handlu Zagranicznego

Na interpelację Ministerstwa Handlu Zagranicznego, w sprawie wstępnego zatwierdzania bilansów za rok 1949 Biura Handlu Zagranicznego, Departament Księgowości Ministerstwa Finansów pismem Nr KS 838/2/50 z dnia 5 maja br. udzielił następujących wyjaśnień:

1. Bilans i rachunek wyników za rok 1949 Biura Handlu Zagranicznego wydzielonych z Central Handlu Krajowego, lecz włączających swoje sprawozdania do bilansu i rachunku wyników Central Macierzystych, winny być zatwierdzone przez władze Central Handlu Krajowego, a nie przez Ministerstwo Handlu Zagranicznego.

2. Centrale Handlu Krajowego winny przesłać do zatwierdzenia swym władzom zwierzchnim obok łącznego bilansu i rachunku wyników, bilans i rachunek wyników oddzielnie dla Biura Handlu Zagranicznego i oddzielnie dla Centrali Krajowej.

3. Biura Handlu Zagranicznego winny przesłać Ministerstwu Handlu Zagranicznego odpis swego, uprze-

dnio zatwierdzonego przez władze Centrali Macierzystej, bilansu i rachunku wyników.

4. Ministerstwo Handlu Zagranicznego, w wypadku stwierdzenia jakichkolwiek uchybień, w przedłożonych sobie przez Biura Handlu Zagranicznego odpisach zatwierdzonych bilansów i rachunków wyników, winno spowodować poprawienie tych sprawozdań w porozumieniu z władzami, które dokonywały wstępnego ich zatwierdzenia.

5. Ministerstwo Handlu Zagranicznego w swym łącznym sprawozdaniu z działalności przedsiębiorstw handlu zagranicznego winno skumulować oddzielnie sprawozdania Biura Handlu Zagranicznego i oddzielnie innych podległych sobie jednostek.

6. Władze Central Handlu Krajowego kumulują sprawozdania łączne, a więc obejmujące działalność krajową i zagraniczną.

7. Ustalony w punktach 1—6 tryb postępowania przy wstępnym zatwierdzaniu i kumulowaniu bilansów i rachunków wyników Biura Handlu Zagranicznego za rok 1949 obowiązywać będzie również przy zatwierdzaniu i kumulowaniu sprawozdań za rok 1950.

Kredyty przeterminowane

W związku z zapytaniem nadchodzącym z terenu, Biuro Organizacji Rachunkowości zwróciło się do Departamentu Księgowości Ministerstwa Finansów o wyjaśnienie kwestii podziału konta 119 — Kredyty przeterminowane.

Pismem z dnia 9 maja br., Nr K.S. 946/2/50 Departament Księgowości Ministerstwa Finansów wyraził zgodę na podział wyżej wymienionego konta na subkonta:

- 1190 — Kredyty przeterminowane, rachunek A
- 1191 — Kredyty przeterminowane, rachunek B

Przy tego rodzaju podziale konta 119 — JPK zgodny będzie z rachunkami kredytów przeterminowanych (różnie oprocentowanych), prowadzonych w Narodowym Banku Polskim, mianowicie:

- rachunek A — w przypadku, gdy odchylenie od prawidłowej gospodarki nastąpiło z przyczyn niezależnych od przedsiębiorstwa,
- rachunek B — w przypadku, gdy przedsiębiorstwo przyczyniło się swoją działalnością do powstania nieprawidłowości lub gdy w ciągu wyznaczonego mu czasu nie doprowadziło do jej usunięcia.

Sprzedaż po cenie detalicznej towarów ewidencjonowanych w cenie hurtowej

W związku z „Pytaniem“ i „Odpowiedzią“ publikowanymi w „Biuletynie“ Nr 3 — str. 137, dotyczącymi księgowania w hurtowniach sprzedaży po cenie detalicznej towarów, ewidencjonowanych po cenie hurtowej — wyjaśniamy, że Departament Księgowości Ministerstwa Finansów pismem Nr K.S. 1158/2/50 z dnia 16 maja br. zezwolił na dokonanie następują-

cego rozbicia podgr. 930 i 932 w JPK dla przedsiębiorstw handlowych.

- 9300 Sprzedaż po cenach hurtowych
- 9301 Sprzedaż po cenach detalicznych
- 9320 Wartość w cenie nabycia towarów sprzedanych po cenach hurtowych
- 9321 Wartość w cenie nabycia towarów sprzedanych po cenach detalicznych.

Wyjaśnienia zespołów konsultacyjnych

Pytanie: Jak należy księgować koszty przewozu wyrobów opłacane przez dostawcę w imieniu odbiorcy przy założeniu, że dostawca - zakład produkcyjny sprzedaje swe wyroby loco fabryka?

Odpowiedź: Zasady pokrywania kosztów transportu wyrobów przez przedsiębiorstwo ustalone są w przepisach o systemie finansowym danej branży. Przedsiębiorstwa, których system finansowy przewiduje sprzedaż wyrobów loco zakład produkcyjny, nie powinny w zasadzie czynić wykładów na koszty transportu, które ponosi odbiorca. Nie powinny więc opłacać w imieniu odbiorcy kosztów przewozu loco stacja odbiorcza, chyba, że przewóz wyrobów odbywa się środkami transportowymi zakładu wytwórczego. W tym ostatnim wypadku zakład traktuje przewóz wyrobów jako usługę odpłatną; fakturuje koszty przewozu osobno i przeprowadza je przez gr. 92. Koszt własny usługi wynika z różniczeń kosztów. W wypadku, jeżeli przedsiębiorstwo wytwórcze wyłożyło za odbiorcę koszty przewozu wbrew obowiązującym zasadom, rozliczenia z tego tytułu, z odbiorcą winno nastąpić w obrębie kl. 1.

Pytanie: Jak księgować zakup i zużycie części zapasowych maszyn w przedsiębiorstwie handlowym?

Odpowiedź: Zakup nowych części, niezależnie od tego, czy części te są przeznaczone na wykonanie kapitalnego lub też bieżącego remontu — księgowany jest następująco: Wn 304 — Ma 14.

Zużycie tych części zapasowych spowoduje obciążenie kosztów (404) w dobro konta 304.

Łączne nakłady kapitalnego remontu (łącznie z wartością części zapasowych) przejdą przez konta 705, 905 na 031.

Pytanie: Jak przedstawia się sprawa umorzenia inwestycji w obiektach dzierżawionych (okres umarzenia, oddania obiektu dzierżawionego częściowo umorzonego)?

Odpowiedź: Okres umorzenia inwestycji w obiektach dzierżawionych winien:

- a) w zasadzie odpowiadać okresowi użytkowania obiektu, który jest ustalony w umowie, w wypadku, kiedy w umowie ustalono, że przez pewien okres czasu, np. 5 lat, czynsz nie będzie płacony (jako rekompensata za wykonaną inwestycję), a w następnych latach użytkownik jest zobowiązany do płacenia czynszu, to okres umorzenia danej inwestycji trwać będzie lat 5.

W pierwszych 5-ciu latach będzie się obciążać: wartością umorzenia konto 470 (Ct 187),

w następnych latach obciążą się konto 460 (Ct 17).

- b) w wypadku braku umowy, lub nieustalenia okresu użytkowania użytkownik w przybliżeniu ustala okres użytkowania, a tym samym i umarzenia, przyjmując np. za podstawę okres użytkowania podany w wykazie stawek amortyzacyjnych Min. Skarbu.

Jeżeli przed ukończeniem całkowitego umorzenia:

- a) obiekt zostaje oddany dzierżawcy państwowemu, należy w drodze nieodpłatnej przekazać zarówno wartość inwentarzową z grupy 00, jak również umorzenie z grupy 07 (konta przeciwstawne 082, 081),
- b) obiekt dzierżawiony od spółdzielni lub osób prywatnych zostaje wyłączony z użytkowania, wartość inwentarzowa (00) i umorzenia (07) podlegają likwidacji w grupie 01. Różnica między war-

tością inwentarzową i wartością umorzenia stanowi stratę na likwidacji (Wn 082, Ma 01).

W ciężar kosztów księguje się:
nakład z tytułu amortyzacji
inwestycji w obcych obiektach
Wn 470, Ma 187

oraz ew. czynsz dzierżawny
zawarty w umowie Wn 460, Ma 174/1906

Pytanie: Jak księgować manca i superaty niewyjaśnione?

Odpowiedź: Według pisma Departamentu Księgowości Ministerstwa Finansów Nr K.S. 1158/2/50 z dnia 16 maja br, superaty niewyjaśnione winny być w r. 1950 księgowane na podgr. 174, manca niewyjaśnione na podgr. 175.

Pytanie: Jak należy księgować nakłady na kapitalny remont w wypadku, gdy przewyższają one wartość inwentarzową obiektu?

Odpowiedź: Bez względu na wysokość nakładów na kapitalny remont podlegają one zarachowaniu na Dt 07, Ct 081 do wysokości umorzeń remontowanego obiektu.

Pytanie: Czy zapisy, dotyczące nakładów oraz dochodów lat ubiegłych, mogą być bezpośrednio dokonywane w pdgr. 201, 211?

Odpowiedź: Zgodnie z komentarzem do JPK zapisy w pdgr. 201, 211 mogą być dokonywane wyłącznie za zezwoleniem władz nadrzędnych, w związku z czym pozycje zakwalifikowane do księgowania w w. pdgr. należy księgować przejściowo w pdgr. 174 do czasu uzyskania zezwolenia właściwych władz.

Pytanie: Na podstawie jakich dowodów należy dokonywać zapisów w pdgr. 203, 205 oraz 213, 215?

Odpowiedź: Zapisy w pdgr. 203, 205 oraz 213, 215 winny być dokonywane zgodnie z komentarzem do JPK na podstawie protokółów, zatwierdzonych przez władze nadrzędne, tj. Dyrekcję, wzgl. kierownictwo samodzielnie bilansującej jednostki.

Pytanie: Jak księgować sprzedaż towaru z hurtowni do sklepu detalicznego w wypadku, gdy hurtownia łącznie ze sklepem detalicznym stanowi jedną jednostkę samodzielnie bilansującą?

Odpowiedź: Księgowanie sprzedaży wewnętrznej w ramach jednostki samodzielnie bilansującej będzie wyglądać w sposób następujący:

1. a) Dt 932 Ct 33

b) Dt 35 Ct 932

2. Dt 34 Ct 36.

(Można pominąć konta rozliczeniowe w gr. 31).

Pytanie: Na jakich kontach winien sklep detaliczny wykazać zniżkę cen towarów?

Odpowiedź: Zniżki ceny, wynikające z wahań sezonowych, nie posiadają jednolitego charakteru. Rozróżnić tu należy:

a) zniżki cen uwarunkowane zarządzeniem Biura Cen, ustalającym nową cenę na dany artykuł oraz

b) doraźne zniżki cen dokonywane we własnym zakresie przez upoważniony do tego sklep detaliczny, wzgl. organizację handlu detalicznego.

W pierwszym wypadku wystąpi zmniejszenie wartości środków obrotowych, które powstało nie w wyniku działalności przedsiębiorstwa, co winno być

księgowane w ciężar konta 082. W drugim wypadku wystąpi wynikająca z działalności przedsiębiorstwa strata nadzwyczajna, którą należy księgować w ciężar pdgr. 203.

Pytanie: Jak księgować wysyłany przez przedsiębiorstwo handlowe towar do fabryki w ramach reperacji gwarancyjnych towarów (księgowano do tej pory przez obciążenie konta dostawców, z tym, że dostawcy u siebie nie chcą uznać tego księgowania).

Odpowiedź: Wysłanie towaru do fabryki, która dokonuje reperacji gwarancyjnej należy potraktować analogicznie do oddania towaru do przerobu z tym, że koszty robót gwarancyjnych, obciążające fabrykę, nie stanowią kosztu przerobu. Towar wraca na konto zapasowe w podgr. 385 w tej samej wartości.

Pytanie: W jaki sposób księgować weksle oddane do inkasa przez bank, który je zaprotestował wraz z notą o obciążeniu z tytułu protestu. Awiz bankowy z obciążeniem przychodzi nieraz parę dni później. Gdzie należy księgować wpływy z tytułu zwrotu porta za zawiadomienie klienta o proteście weksla (w przedsiębiorstwie handlowym)?

Odpowiedź: Księgowanie będzie przebiegać następująco:

Poz.	T r e ś ć	Suma	Dt	
1	Sprzedaż ratalna	1.000	138	940
2	Zaplata wekslami przez odbiorcę	1.000	102	138
3	Oddanie weksli do inkasa	1.000	099/x	099 y
4	Protest weksla	1.000	099/y	099/x
5	„ „	1.000	174	102
6	Koszty protestu	20	174	110
7	„ zawiadomienia o proteście	10	174	100
8	Wykupienie weksla protestowanego	1.000	100	174
9	Zwrot kosztów protestu	20	100	174
10	Zwrot kosztów zawiadomienia	10	100	174

Z DOŚWIADCZEŃ ZAGRANICĄ

A. ZWIERIEW

Minister finansów ZSRR

Możliwości dalszego obniżania kosztów produkcji przemysłowej

(dokończenie)

Partia i rząd zobowiązują kierowników gospodarczych do osiągnięcia w 1950 r. dalszej znacznej obniżki kosztu własnego produkcji i zapewnienia rentownej pracy przedsiębiorstw wszystkich gałęzi gospodarstwa narodowego. Dla rozwiązania tego zadania trzeba w sposób wyraźny (istotnie) zmniejszyć rozchód surowców, materiałów, paliwa i energii elektrycznej na jednostkę wyrobu, zredukować wydziałowe i ogólnozakładowe koszty, całkowicie usunąć wszelkiego rodzaju koszty nieproduktywne.

Wielkie znaczenie dla obniżenia kosztu własnego produkcji będzie miało dalsze usprawnienie organizacji produkcji, wzmoczenie mechanizacji i wskutek tego podwyższenie wydajności pracy we wszystkich gałęziach gospodarstwa narodowego. Ogólnokrajowe dążenie do zwiększenia rentowności i uzyskania ponadplanowych zysków, jakie się szeroko rozpowszechniło w naszym kraju, w znacznym stopniu opiera się na dalszym wzroście wydajności pracy.

Lenin i Stalin nauczają, że zwiększenie wydajności pracy jest w obrachunku końcowym, najgłówniejszym, najważniejszym czynnikiem zwycięstwa nowego ustroju społecznego. Jeszcze w 1931 r. tow. Stalin wskazywał na konieczność „...stworzyć dla robotników także warunki pracy, które umożliwiłyby im pracę ze zrozumieniem jej oraz podniesienie wydajności, polepszenie jakości wyrobów. A więc trzeba zorganizować pracę w przedsiębiorstwach w ten sposób, aby wydajność podniosła się z miesiąca na miesiąc, z kwartału na kwartał“ (I. Stalin, „Waprosy leninizma“, 11, wyd. ros., str. 337).

Tę wskazówkę tow. Stalina z powodzeniem wcielił się w życie. W wyniku wzmocnienia mechanizacji wszy-

stkich, a szczególnie ciężkich (uciążliwych) sposobów pracy, powiększania kwalifikacji robotników i pracowników umysłowych, polepszenia organizacji pracy i pogłębienia rozrachunku gospodarczego w przedsiębiorstwach — wydajność pracy w ZSRR wzrasta w niezwykle szybkim tempie. A więc, wydajność pracy w przemyśle ZSRR od 1929 r. do 1937 r. zwiększyła się więcej niż dwukrotnie, podczas gdy w Anglii i Niemczech za tenże okres zwiększyła się ona tylko o 10%, a w USA, Francji i Włoszech nawet spadła. W okresie powojennej pięcioletki wydajność pracy w przemyśle winna przekroczyć przedwojenną o 36%, a w budownictwie — o 40%. To zadanie wykonuje się również z powodzeniem. Ogólnie, w przemyśle ZSRR wydajność pracy robotników w 1947 r. w stosunku do 1946 r. zwiększyła się o 13%, a w 1948 r. w porównaniu do 1947 r. — o 15% i przekroczyła poziom przedwojenny. W 1949 r., jak podano wyżej, miał miejsce dalszy szybki wzrost wydajności pracy.

Socjalistyczny system gospodarki rozporządza wielkimi możliwościami dalszego zwiększania wydajności pracy w związku z budową na szeroką skalę nowych przedsiębiorstw, zaopatrzonych w najnowocześniejsze urządzenia, z szerokim rozwojem mechanizacji i automatyzacji produkcji, z bezwarunkowym stosowaniem najnowszych osiągnięć naukowych w produkcji oraz stałym powiększaniem kwalifikacji i kulturalnego poziomu pracujących. Jednak same te możliwości są jeszcze niedostateczne. Dla przekształcenia istniejących możliwości we wzmoczone, rzeczywiste, stały, potężny wzrost wydajności pracy we wszystkich, bez wyjątku, przedsiębiorstwach — potrzebna jest wielka praca organizatorska naszych kadr gospodarczych.

Trzeba, aby wykonanie i przekroczenie planu produkcji zarówno ilościowe, jak — w szczególności — jakościowe, odnośnie powiększania wydajności pracy, było codzienną treścią pracy kierowników gospodarczych.

W 1950 r. powinien być zapewniony dalszy, znaczny wzrost wydajności pracy w przemyśle. W celu pomyślnego rozwiązania tego zadania trzeba ze wszelkich miar polepszać organizację pracochłonnych i uciążliwych procesów (sposobów) pracy, wzmacniać pracę wdrażania i przystosowywania (opanowania) w produkcji progresywnych norm wykorzystywania urządzeń, surowców i materiałów oraz powiększać ogólny poziom (w oryginale: „kulturę“, — przyp. tłum.) produkcji. Ważnym zadaniem kierowników gospodarczych jest systematyczne podwyższanie kwalifikacji robotników drogą polepszania produkcyjno-technicznego szkolenia i nauczania na stachanowskich i zakładowych kursach.

Duże znaczenie dla powiększania wydajności pracy ma prawidłowe stosowanie socjalistycznej zasady opłaty za pracę, w zależności od ilości i jakości wykonanej roboty. W związku z tym jest ze wszelkich miar konieczne ulepszanie istniejących systemów płacy akordowej i akordowo-progresywnej, jak również praktyki premiowania kierowniczych i inżyniersko-technicznych pracowników za wykonanie i przekraczanie planu. Obecnie w gałęziach gospodarstwa narodowego istnieje wiele premii różnego rodzaju. Wyplata tych premii ma na celu zachęcić dobrze pracujących — zwiększyć wydajność pracy. W tych jednak wypadkach, kiedy stosowanie progresywnego systemu opłaty za pracę i wypłata różnych premii nie jest związana z rzeczywistym wzrostem wydajności pracy, doprowadza to do wydatkowania sum ponad normę w zakresie płac, do przekraczania (pogwałcania) współzależności między wzrostem wydajności pracy, a opłatą za pracę, a więc do naruszenia zasady opłaty według ilości i jakości zużytej pracy.

Ważnymi warunkami wzrostu wydajności pracy jest prawidłowa organizacja i normowanie pracy w przedsiębiorstwach, jak również likwidacja strat czasu roboczego. Jednym z nieodzownych zadań jest usunięcie istniejących braków normowania technicznego, które jest ważnym środkiem podciągnięcia pozostających w tyle robotników do poziomu przodujących. Niektóre przedsiębiorstwa szeroko stosują tymczasowe lub doświadczalno-statystyczne normy, nie odpowiadające obecnemu poziomowi rozwoju techniki i organizacji produkcji. Stosowanie tych norm wytworzenia pogwałca zasadę opłaty według pracy i doprowadza do niesłusznego powiększania płac. Należy stanowczo poszerzać stosowanie w przemyśle technicznie uzasadnionych norm z uwzględnieniem wzmocnienia mechanizacji pracy i przodującej technologii produkcji. To będzie sprzyjać dalszemu wzrostowi wydajności pracy, potaniu wyrobów, wzrostowi społecznego bogactwa i wzrostowi dobrobytu pracujących.

Wielkie rezerwy obniżenia kosztu własnego produkcji istnieją w oszczędzaniu nakładów uprzedmiotowionej pracy na skutek dalszego polepszania wykorzystywania podstawowych i obrotowych funduszy przedsiębiorstw.

Państwo Radzieckie corocznie powiększa czyste fundusze podstawowe, celem stałego wzrostu produkcji, zapewnienia niezależności i wzmocnienia ekonomicznej potęgi ZSRR. Po wojnie, w związku z koniecznością szybkiej odbudowy i dalszego rozwoju gospodarstwa narodowego, — zakres inwestycji w gospodarstwie narodowym powiększył się jeszcze bardziej. Dla organizacji nowego rozwoju produkcji przemysłowej i pomyślnego wykonania podstawowego ekonomicznego zadania ZSRR, postawionego przez tow. Stalina, trzeba zwiększyć zakres inwestycji w gospodarstwie narodowym i razem z tym, maksymalnie ulepszyć wyzyskanie już istniejących środków podstawowych. Ulepszenie wykorzystania środków podstawowych — usunięcie przestojów maszyn i zwiększenie ciężaru gatunkowego urządzeń czynnych, szersze stosowanie mechanizacji robót i szybkościowych metod pracy, maksymalne wyzyskanie terenów produkcyjnych i urządzeń, — niewątpliwie doprowadzi nie tylko do wzrostu wydajności pracy i powiększenia ilości wyrobów gotowych, lecz i do poważnego obniżenia kosztu własnego wyrobów.

Przy kapitalizmie maszyna jest narzędziem wzmoczenia wyzysku robotników, środkiem do powiększenia zysków, utrzymania zbyt wysokiej wartości dodatkowej dla kapitalistów. Przy socjalizmie maszynę wyzyskuje się zgodnie z planem w interesie robotników, w celu zwiększenia wydajności pracy społeczeństwa, zwiększenia bogactwa społeczeństwa. Stąd zadanie — ze wszelkich miar powiększać i udoskonalać technikę produkcji zwiększając efektywność wykorzystywania istniejących maszyn i urządzeń. To uwarunkowuje jednocześnie zmniejszenie udziału amortyzacji w kosztach produkcji i obniżenie kosztu własnego jednostki wyrobów.

Nowe patriotyczne poczynania przodujących przedsiębiorstw, mające na celu lepsze wykorzystanie środków podstawowych, podchwyczone zostały przez setki innych przedsiębiorstw naszego kraju. Zadaniem kierowników gospodarczych jest stałe ujawnianie dodatkowych rezerw wykorzystania środków podstawowych, udoskonalanie organizacji i technologii produkcji, szersze wpajanie progresywnej normy wyzyskiwania urządzeń oraz podciąganie opóźniających się w tym przedsiębiorstw do poziomu przodujących. Pomyślnie rozwiązanie tego zadania będzie miało duże znaczenie dla dalszego znacznego wzrostu produkcji i obniżenia kosztu własnego produkcji.

Dużą rezerwą obniżania kosztu własnego produkcji jest polepszenie wykorzystania środków materialnych: surowców, materiałów, paliwa i energii elektrycznej.

Redukcja wydatków przedsiębiorstw na surowce, materiały, paliwo i energię elektryczną przy tym samym lub zwiększającym się programie produkcji prowadzi do obniżenia kosztu własnego jednostki wyrobów i wyzwolenia znacznych materialnych zasobów, które mogą być skierowane przez państwo na inne potrzeby. Nieracjonalne wykorzystanie środków materialnych przez poszczególne przedsiębiorstwa i nagromadzenie zbyt wielkich pozostałości surowców i materiałów prowadzi do podrożeń produkcji, do osłabienia rozrachunku gospodarczego w poszczególnych przed-

siębiorstwach, jak również do trudności w materialno-technicznym zaopatrzeniu innych przedsiębiorstw. Droga polepszenia technologii i organizacji produkcji, jak również podwyższania jakości surowców, materiałów i paliwa — trzeba zlikwidować, mające jeszcze miejsce, fakty rozchodowania ponad normę środków materialnych, oraz przyspieszyć obieg tych środków i osiągnąć obniżenie rozmiaru nakładów materialnych na jednostkę wyrobu. Dla obniżenia kosztu własnego produkcji trzeba zredukować wszelkiego rodzaju straty materialne, polepszyć wykorzystanie odpadków, szerzej stosować wprowadzenie jakościowych, lecz stosunkowo tańszych artykułów zastępczych, powiększyć zaopatrywanie przedsiębiorstw w surowce, paliwo i materiały pochodzenia miejscowego. Jednocześnie niezbędnym jest uporządkowanie materialno-technicznego zaopatrzenia przedsiębiorstw i nie dopuszczanie do powstania nadmiernie dużych zapasów materialowych.

Przyspieszenie obiegu środków obrotowych, jak wskazuje doświadczenie pracy przodowników socjalistycznego współzawodnictwa, jest jednym z ważniejszych współczynników obniżenia kosztu własnego produkcji. Przyspieszenie obiegu środków materialnych osiąga się przez zmniejszenie czasokresu trwania cykli produkcyjnych, polepszenie zaopatrzenia i przechowywania zapasów materialowych, oszczędności nakładów surowców, paliwa i energii elektrycznej. Wszystkie te czynniki mają duże znaczenie dla obniżenia kosztu własnego produkcji. Dzięki przyspieszeniu obiegu dóbr towarowo-materialnych i likwidacji ponadnormatywnych zapasów, zmniejsza się potrzeba kredytów Banku Państwa i zmniejszają się koszty przedsiębiorstw z tytułu opłat za odsetki od tych kredytów, co również ma nie małe znaczenie dla obniżenia kosztu produkcji. Dlatego dalszy rozwój współzawodnictwa o przyspieszenie obiegu środków obrotowych w gospodarstwie narodowym ma wyjątkowo doniosłe znaczenie nie tylko dla polepszenia wykorzystywania funduszy obrotowych naszego kraju, lecz i dla dalszego obniżenia nakładów produkcyjnych.

W zakresie surowców i materiałów podstawowych koszt własny produkcji obniża się poprzez udoskonalenie procesów technologicznych i polepszenie sposobów obróbki. W tej sprawie duża rola przypada pracownikom działu kontroli technicznej w przedsiębiorstwach, którzy winni systematycznie kontrolować technologię produkcji i zapobiegać wszelkiego rodzaju przekroczeniom instrukcji technologicznych. Oszczędność w rozchodowaniu paliwa i surowców w znacznej mierze zapewnia się przez podwyższenie gatunkowości wyrobów gotowych, zmniejszenie strat i odpadków, zwiększenie wytworzenia towarów masowej konsumpcji i odpadków itd.

Wielkie możliwości w zaoszczędzaniu paliwa, które w szeregu gałęzi gospodarstwa odgrywa dużą rolę w koszcie własnym produkcji, istnieją zarówno w zakresie zwiększenia wydajności agregatów i bezwzględnego (absolutnego) obniżenia zużycia paliwa, jak i w zakresie redukcji dalekich przewozów. Obecnie znaczną część paliwa przewożą koleje na wielkie odległości, od podstawowych baz kraju do rejonów Północno-zachodnich, Powołża, Uralu i rejonów Azji Środkowej. A jednak w

tych rejonach istnieją wszelkie możliwości dla stworzenia swojej własnej bazy paliwa drogą eksploatacji istniejących w tych rejonach pokładów węgla jak i innych rodzajów paliwa.

Dotychczas mają miejsce nieracjonalne i zbyt dalekie przewozy koleją drzewa, niektórych rodzajów materiałów budowlanych, soli i innych ładunków. Likwidacja nieracjonalnych i zbyt dalekich przewozów daje możliwość odciążenia transportu i uzyskania większej oszczędności pracy i materialnych zasobów w gospodarstwie narodowym.

Dla wzmocnienia dyscypliny oszczędności zużycia surowców, materiałów, paliwa i energii elektrycznej, trzeba ze wszech miar powiększać techniczne wiadomości robotników i inżynierjno-technicznych pracowników w przedsiębiorstwach. To daje możliwość pracownikom przedsiębiorstw większego wykazania inicjatywy w racjonalnym wykorzystaniu czynnych agregatów i urządzeń, w udoskonaleniu organizacji i technologii produkcji i w przeprowadzeniu szeregu dodatkowych zarządzeń oszczędnościowych.

Nie małym zasobem powiększenia oszczędności i obniżenia kosztu własnego produkcji jest dalsza redukcja kosztów administracyjnych. Efektywna redukcja kosztów kierownictwa może być osiągnięta tylko wówczas, kiedy będzie następować nie tylko z góry, lecz i z inicjatywy osobistej przedsiębiorstw i instytucji. Trzeba się starać przy tym, aby struktura i etaty aparatu administracyjnego były dostosowane do skali pracy i charakteru przedsiębiorstw, aby nieustannie dokonywano racjonalizacji aparatu administracyjnego i wzmacniano jego dyscyplinę pracy.

Ważnym środkiem zwiększenia oszczędności w nakładach na produkcję jest dalsze pogłębienie rozrachunku gospodarczego w przedsiębiorstwach. Rozrachunek gospodarczy poszerza inicjatywę twórczą pracujących i kierowników przedsiębiorstw, daje możliwość ujawnienia w pełni wszystkich wewnętrznych rezerw zwiększenia produkcji i obniżenia kosztu. Trzeba, aby kierownicy przedsiębiorstw systematycznie kontrolowali wykonanie preliminarza produkcji i rachunkowości. Zadania odnośnie ilościowych i jakościowych wskaźników planu winny być podane każdemu wydziałowi fabrycznemu, agregatowi i sekcji oraz każdemu robotnikowi osobno. Premie za przekroczenie programu produkcji należy wypłacać kierownikom i inżynierjno-technicznym pracownikom, zgodnie z zarządzeniami rządu, przy koniecznym wykonaniu zadań obniżenia kosztu własnego i zwiększenia zysków. Trzeba się starać, aby walkę o obniżenie kosztu własnego produkcji w zakresie wszystkich elementów prowadził ogół robotników, pracowników inżynierjno-technicznych jak i umysłowych.

Partia Lenina—Stalina zorganizowała w latach powojennych nowy silny rozwój wszystkich gałęzi gospodarstwa narodowego na drodze naszego ruchu do komunizmu. Dzięki wielkiej kierowniczej i organizatorskiej pracy partii bolszewickiej, sterowanej przez geniusz tow. Stalina, i dużej aktywności produkcyjnej szerokich mas pracujących, powojenny plan pięcioletni wykonywany jest pomyślnie i przekraczany zarówno we wskaźnikach ilościowych, jak i wartościowych.

W pełnej poświęcenia walce pracujących o przekroczenie wykonania planów, zrodziły się po wojnie nowe formy współzawodnictwa przy zwiększaniu oszczędności i powiększaniu zysków pozaplanowych, przy przyspieszaniu obiegu środków, przy podwyższeniu jakości produkcji, przy oszczędności materiałów i otrzymywaniu z tego tytułu produkcji ponadplanowej, przy podwyższeniu kultury produkcji i lepszym wykorzystaniu środków podstawowych. W wyniku rozpowszechnionego ogólnonarodowego socjalistycznego współzawodnictwa we wszystkich gałęziach przemysłu osiągnięto istotne polepszenie jakościowych wskaźników pracy: stale i szybko wzrasta wydajność pracy, podwyższa się ja-

kość produkcji, przyspiesza się obieg środków, przekraczane są zadania obniżenia kosztów produkcji.

Obowiązkiem kierowników gospodarczych, partyjnych, radzieckich i instytucji zawodowo-związkowych jest sprawa dopomożenia wszystkim robotnikom w przyswajaniu doświadczeń przodowników socjalistycznego współzawodnictwa. Trzeba stale powiększać szeregi nowatorów produkcji, popierać nowe i przodujące rozwiązania, rodzące się w ofiarnej walce ludzi radzieckich o komunizm. Będzie to sprzyjać dalszemu wzrostowi produkcji, zwiększeniu socjalistycznej akumulacji i podniesieniu na tej zasadzie materialnego i kulturalnego poziomu życia pracujących naszego kraju.

PRZEGLĄD WYDAWNICTW

Ustawodawstwo – Przepisy – Rozporządzenia

Dziennik Ustaw RP — 1950 r.

Ustawa z dnia 7 marca 1950 r. o zmianie niektórych przepisów prawa karnego skarbowego Nr 12, poz. 116.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 17 marca 1950 r., zmieniające rozporządzenie o przejściowym powierzeniu pracodawcom wypłaty zasiłków rodzinnych Nr 12, poz. 119.

Ustawa z dnia 20 marca 1950 r. o zmianie ustawy o czasie pracy w przemyśle i handlu Nr 13, poz. 122.

Ustawa z dnia 20 marca 1950 r. zmieniająca ustawę o urlopach dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu Nr 13, poz. 123.

Ustawa z dnia 20 marca 1950 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ogólnych przepisów ustawodawstwa pracy na robotników portowych.

Ustawa konstytucyjna z dnia 20 marca 1950 r., zmieniająca Ustawę konstytucyjną o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej, Nr 14, poz. 129.

Ustawa z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej, Nr 14, poz. 130.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie wysokości składek na ubezpieczenia społeczne Nr 14, poz. 132.

Ustawa skarbowa z dnia 7 marca 1950 r. na rok 1950, Nr 16, poz. 138 (Budżet na rok 1950).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r., zmieniające rozporządzenie Rady Ministrów o określeniu niektórych cen sprzedażnych lub czynszów przy przekazywaniu mienia nierolniczego na obszarze Ziemi Odzyskanych i b. Wolnego Miasta Gdańska, Nr 17, poz. 144.

Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 3 kwietnia 1950 r. w sprawie uznania uprawnień, nabytych w zagranicznych instytucjach ubezpieczenia społecznego, Nr 17, poz. 148.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 1950 r. w sprawie określenia zawodów i specjalności, do których stosuje się przepisy o zapobieganiu plynności kadr pracowników, Nr 18, poz. 153.

Monitor Polski — część A, rok 1950

Uchwała Rady Ministrów w sprawie tymczasowej organizacji Ministerstwa Finansów Nr 42, poz. 477.

Uchwała Rady Ministrów w sprawie tymczasowego statutu organizacyjnego Ministerstwa Górnictwa Nr 42, poz. 478.

Uchwała Rady Ministrów w sprawie tymczasowego statutu organizacyjnego Centralnego Urzędu Drobnej Wytwórczości Nr 42, poz. 479.

Okólnik Nr 14 Prezesa Rady Ministrów w sprawie ogłoszeń i reklam urzędów i instytucji państwowych

oraz przedsiębiorstw gospodarki uspołecznionej Nr 42, poz. 481.

Uchwała Prezydium KERM w sprawie tymczasowego ustalenia i podziału funduszu współzawodnictwa pracy na rok 1950, Nr 42, poz. 484.

Uchwała Prezydium KERM w sprawie wypłaty przez niektóre zakłady pracy zasiłków pieniężnych, przysługujących z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby i macierzyństwa, Nr 42, poz. 485.

Zarządzenia Przewodniczącego PKPG w sprawie przesunięcia terminu nadesłania pierwszego sprawozdania z wykonania Planu Inwestycyjnego na rok 1950 oraz w sprawie przesunięcia terminu wydania zarządzeń wykonawczych przez inwestorów centralnych, Nr 42, poz. 486,

w sprawie miesięcznej sprawozdawczości statystycznej przedsiębiorstw budowlano - montażowych gospodarki uspołecznionej, Nr 42, poz. 487,

w sprawie sprawozdawczości statystycznej rolnych gospodarstw państwowych, Nr 42, poz. 488,

w sprawie sprawozdawczości statystycznej w zakresie zatrudnienia i płac zakładów pracy gospodarki uspołecznionej, Nr 42, poz. 489,

w sprawie sprawozdawczości statystycznej przedsiębiorstw handlu wewnętrznego gospodarki uspołecznionej, Nr 42, poz. 490,

w sprawie sprawozdawczości statystycznej w przemyśle uspołecznionym, Nr 42, poz. 491,

Zarządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą: „Centralny Zarząd Technicznej Obsługi Rolnictwa”, Nr 45, poz. 516.

Zarządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie utworzenia Okręgowych Zarządów Technicznej Obsługi Rolnictwa, Nr 45, poz. 517.

Zarządzenie Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie utworzenia przedsiębiorstw państwowych pod nazwą: „Zakład Produkcyjny Technicznej Obsługi Rolnictwa w Komprachicach”, „Centralna Zaopatrzenia Technicznej Obsługi Rolnictwa”, Nr 45, poz. 518.

Uchwała Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 roku w sprawie tymczasowego statutu organizacyjnego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (PKPG), Nr 46, poz. 519.

Uchwała Rady Ministrów o zmianie uchwały Rady Ministrów z 4 kwietnia 1949 r. w sprawie tymczasowej organizacji Ministerstwa Przemysłu Lekkiego, Nr 46, poz. 521.

Uchwała Prezydium KERM w sprawie przekazywania przedsiębiorstw, zakładów lub ich części między państwowymi jednostkami gospodarczymi, Nr 47, poz. 532.

Artykuły w czasopiśmie

Życie Gospodarcze, Nr 8, 16—30.IV.1950 r.

„Ostro planować. Wysoko przekraczać“ — Natan Kronin.

Analizować i usprawniać działalność gospodarki — Francisek Stefański.

O pełniejsze wykorzystanie rezerw środków trwałych — (k. a.) (Opracowanie na tle art. „Całkowicie wykorzystać rezerwy środków trwałych“ — „Waprosy ekonomiki“, Nr 1 — 1950 r., str. 15).

Operatywne planowanie produkcji —

„W sprawie całkowitego wykorzystania rezerw produkcyjnych — artykuł dyskusyjny — inż. Józef Kowalski.

„O zasadach premiowania“ — Antoni Dąbrowa.

Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego Nr 3

(uzupełnienie)

Orzecznictwo w sprawach gospodarczych:

1. Przekazywanie niektórych przedmiotów majątku trwałego w obrębie gospodarki społecznej.
6. Odpowiedzialność za braki ilościowe w dostawie, stwierdzone po odbiorze przez osobę upoważnioną do odbioru.
7. Obowiązek odbiorcy natychmiastowego dokonania odbioru ilościowego przesłanej dostawy.

Gdzie szukać:

I. Ogólne zasady gospodarki samochodami itd.

XI. Przekazywanie taboru i urządzeń technicznych.

Gospodarka planowa Nr 3, 1950 r.

Projekt ustawy o Narodowym Planie Gospodarczym na r. 1950 — Przedłożenie rządowe.

Wyciąg z uchwały Rady Ministrów z dnia 3.III.1950 r. w sprawie Narodowego Planu Gospodarczego na r. 1950.

Plan Kredytowy w systemie finansowym — Mieczysław Kucharski.

Koszty własne produkcji w gospodarstwie leśnym — Dr Edward Więcko.

Planowanie wykonawcze obrotów towarowych z zagranicą — Józef Krynicki.

Wzrost dobrobytu wynikiem gospodarki radzieckiej — Jan Malinowski.

Inwestycje

Tezy w sprawie organizacji przedsiębiorstw budowlano - montażowych Ministerstwa Budownictwa i Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego — Dr Czesław Babiński, Nr 3.

Sprawozdawczość inwestycyjna na rok 1950 — inż. Stanisław Wójcicki, Nr 3.

Limity inwestycyjne na rok 1951, Nr 3.

Gazeta Handlowa

Rola koordynacji w planowaniu przedsiębiorstwa handlowego — Mgr Włodzimierz Szulc, Nr 28.

Planowanie w handlu — Mgr J. D., Nr 28

Znaczenie sprawozdawczości i statystyki handlowej, Nr 28.

Handel wewnętrzny w 1950 r. — W. Z., Nr 30

Narodowy plan gospodarczy na r. 1950 — W., Nr 31

Narodowy plan gospodarczy na I kwartał wykonany z nadwyżką.

Zobowiązania 1-Majowe przedsiębiorstw handlu wewnętrznego przyspieszą obieg środków obrotowych — Zygmunt Sapiejewski, V. Dyrektor Dep. Finansowego MHW, Nr 32.

Planowe gospodarowanie finansami — M. Pucia, Nr 32

Dalsze osiągnięcia i zadania akcji bilansowej — (B. P.), Nr 32.

Wynagrodzenie za okres ćwiczeń wojskowych.

Izwiestija

„Rasprieditelije dachodow w kolchozach (Podział dochodów w kolchozach) — P. Tarasow, Nr 4.

„O tak nazywajemych tranzitnych operacjach“ (O tak zwanych operacjach tranzytowych) — Je. Tarasow, Nr 6

„Wielikije priimuszczestwa socialisticzeskoj sietiny chozajstwa“ (Wielkie zalety socjalistycznego systemu gospodarki), Nr 15.

„Ob itogach wpolnienija gasudarstwiennowo plana wosstanowienija i razwitija narodnowo chazajstwa SSSR w 1949 gadu“ (O rezultatach wykonania państwowego planu odbudowy i rozwoju gospodarstwa narodowego ZSRR w 1949 roku); Nr 15.

„Gasudarstwiennoje ustrojstwo stran narodnoj diemakracji“ (Struktura państwa w krajach demokracji ludowej) — I. Miedwiediew, Nr 84.

„Dieło czesti sawietskowo służaszcziewo“ (Sprawa honoru radzieckiego pracownika umysłowego), Nr 86.

„Ob itogach wpolnienija gasudarstwiennowo plana razwitija narodnowo chazajstwa SSSR na 1950 god za I kwartał“ — Saabszczienije CSU pri Sawietie Ministrów SSSR (O rezultatach wykonania państwowego planu rozwoju gospodarstwa narodowego ZSRR w I-ym kwartale 1950 roku. Komunikat Centr. Urzędu Statystycznego przy Radzie Ministrów ZSRR), Nr 100.

Prawda

„Protiw izwraszczienaj w arganizaciji truda w kolchozach“ (Przeciw wypaczeniom organizacji pracy w kolchozach), Nr 50

„Czto oznaczajet pieriewod kursa sowietskowo rubla na załataju bazu? (Co oznacza oparcie kursu rubla radzieckiego na bazie złota?) — prof. K. Płotnikow, Nr 64.

„Ob inflacji w kapitalistycznych stranach“ (O inflacji w krajach kapitalistycznych) — K. Płotnikow, Nr 84.

„Ekonomiczeskaja rol sowietskowo gasudarstwa“ (Ekonomiczna rola państwa radzieckiego) — K. Ostrowitianow, Nr 90.

Woprosy Ekonomiki, Nr 1, 1950 r.

„Polnostju ispolzowat riezierwy osnownych fondow“ (Całkowicie wykorzystać rezerwy środków trwałych).

„O koordimaciji naucznoj raboty w oblasti ekonomiki (O koordynacji pracy naukowej w dziedzinie ekonomiki — Narada w Sekcji ekonomiki i prawa Akademii Nauk ZSRR).

Redakcja: BIURO ORGANIZACJI RACHUNKOWOŚCI. Warszawa, ul. Mazowiecka 11, tel. 8-53-81, 703-42.

Wydawca: „POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE“, Przedsiębiorstwo Państwowe Wyodrębnione

Adres Administracji: Warszawa, ul. Foksal 15, tel. 7-39-45.

Prenumerata i kolportaż: PPK „Ruch“ — Warszawa, ul. Srebrna 12, tel. 8-71-80. Konto PKO: I-14000.

Warunki prenumeraty: kwartalnie zł 450, półrocznie zł 900, rocznie zł 1800.

Druk. „Prasa Demokratyczna“, Warszawa, Śniadeckich 16. Zam. Nr 367 z dn. 10.V.1950 r. Nakład 12.500

Ukończono w czerwcu 1950 r. B-103750

CENA ŻŁ 150.—